

Spørsmål til Skole-Norge høsten 2015

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene

Rapport 2015:42

NIFU

Spørsmål til Skole-Norge høsten 2015

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene

Rapport 2015:42

Rapport 2015:42

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820308

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo.
Besøksadresse: Schweigaards gt. 15B, 0191 Oslo.

Trykk Link Grafisk

ISBN 978-82-327-0159-9
ISSN 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en fireårig rammeavtale for 2013 – 2016 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårslige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen som ble gjennomført høsten 2015 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt 9 ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport der det bare i liten grad har vært rom for mer inngående analyser. Rapporten inneholder til sammen 63 tabeller og 36 figurer. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer er Cay Gjerustad. Han har skrevet rapporten i samarbeid med Erica Waagene. Eifred Markussen har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Thorleif Orre.

Vi takker 445 grunnskoler, 96 videregående skoler, 17 fylkeskommuner og 104 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.1.2016

Sveinung Skule
Direktør

Roger André Federici
Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	7
2	Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring	8
2.1	Kommuneutvalget: 69 prosent deltakelse og enkelte skjevheter	8
2.2	Grunnskoleutvalget: 48 prosent deltakelse og enkelte skjevheter	10
2.3	Videregåendeutvalget: 74 prosent deltakelse og små skjevheter	14
2.4	Gjennomføring av undersøkelsene	16
3	Informasjon om regelverket	18
3.1	Utdanningsdirektoratet er viktigste informasjonskilde	18
3.2	Informasjon om elevvurdering fortsatt ønsket.....	20
3.3	Nettsiden «Tidlig innsats»	24
3.4	Oppsummering	26
4	Rådgivning	27
4.1	Skoleeieres rolle i skolenes rådgivningsarbeidet	27
4.2	Skolenes arbeid med rådgivning	30
4.3	Tilgang til og nytte av karrieresenter	33
4.4	Oppsummering	35
5	System for kvalitetsvurdering	36
5.1	Skolebasert vurdering – skoleledernes svar	36
5.2	Skolebasert vurdering og tilstandsrapport - skoleeierens svar.....	43
5.3	Kvalitet i fagopplæringen – skolelederens svar	46
5.4	Oppsummering	49
6	FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene	51
6.1	Felles tid for pedagogisk samarbeid er utbredt.....	51
6.2	Svært utbredt å bruke eksempler fra programfagene i undervisningen.....	53
6.3	Oppsummering	54
7	Tilpasset opplæring	56
7.1	Stort behov for utvikling av pedagogiske nettressurser	56
7.2	Innenfor hvilke temaer ønskes det ressurser?.....	58
7.2.1	Ulike behov i landsdelene	59
7.2.2	Ulike behov i store og små kommuner	60
7.2.3	Skoleledernes svar	61
7.3	Bruk av ressurser fra Utdanningsdirektoratet i arbeidet med tilpasset opplæring	63
7.3.1	Hvilke ressurser fra nettsiden www.udir.no brukes i forbindelse med arbeidet med tilpasset opplæring?	64
7.3.2	Skoleledernes svar	67
7.4	Hvilke typer ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige?	69
7.4.1	Ulike oppfatninger av hva som kan være nyttig i de ulike landsdelene	69
7.4.2	Små og store kommuners oppfatning av hva som kan være nyttig.....	70
7.4.3	Skoleledernes svar	71
7.5	Oppsummering	73
8	Forebygging av alvorlige skolehendelser	74
8.1	Over halvparten har hatt møter med politiet	74
8.2	Beredskapsplaner og øvelser	76
8.3	Samarbeidet med politiet oppleves som godt.....	80
8.4	Om veiledningen.....	81
8.5	Oppsummering	82
9	Skoleleders kompetanse	85
9.1	En høy andel mener forholdene ligger godt til rette for lærerne	85
9.2	Økt andel rektorer med utdanning i organisasjon og ledelse	86
9.3	Halvparten av rektoren delegerer ledelse av lærernes praksis pedagogiske ledelsen	89
9.4	Over halvparten av skolelederne er fornøyd med skoleeier.....	92
9.5	Oppsummering	93
	Referanser	95
	Vedlegg	96

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoler og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Høstens undersøkelsen er den tolvte i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: grunnskoler, videregående skoler, kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen høsten 2015 ble gjennomført i perioden 30. september til 13. november.

Antallet temaer som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. Tabell 1.1 viser hvilke temaer som gikk til hvilke målgrupper.

Tabell 1.1: Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørring høsten 2015

	Barne- skoler	Ungdoms- skoler	Videre- gående	Kommuner	Fylkes- kommuner
Informasjon om regelverket	x	x	x	x	x
Forsøk med én eller to karakterer i norsk		x	x	x	x
Rådgivning		x	x	x	x
System for kvalitetsvurdering	x	x	x	x	x
FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene			x		
Tilpasset opplæring	x	x	x	x	x
Forebygging av alvorlige skolehendelser	x	x	x		
Skoleleders kompetanse	x	x	x		
Timer med kvalifiserte lærere					x

I alt ni tema inngikk i vårens undersøkelse. Temaene «Forsøk med én eller to karakterer i norsk» og «Timer med kvalifiserte lærere» blir ikke rapportert her, men dekkes av andre rapporter fra NIFU. De resterende temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten.

2 Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spørringer utvalgsundersøkelser. Det innebærer at det er laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoler og skoleeiere ikke skal kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket fra dette er *fylkeskommunene* og *ti større kommuner*, som deltar i hver undersøkelse.

Det er laget tre sammenliknbare *kommuneutvalg*, og de 429 kommunene¹ er fordelt på disse utvalgene. *Grunnskoleutvalgene* er laget på tilsvarende måte, slik at grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med en tredjedel i hvert utvalg.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. en tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillende de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig.

17 av 19 fylkeskommuner har besvart undersøkelsen høsten 2015.

2.1 Kommuneutvalget: 69 prosent deltakelse og enkelte skjevheter

Totalt 150 kommuner inngikk i vårens kommuneutvalg. Tabell 2.1 viser hvordan utvalget var sammensatt fylkesvis og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosentene beregnes på basis av hvor mange av besvarelsene vi har mottatt som kan brukes i analysene. De fleste av de besvarelsene som brukes er komplette, men for noen mangler svar på en eller flere deler av undersøkelsene.

Den samlede svarprosenten ble 69 prosent, eller 104 av de 150 kommunene i utvalget. Blant de 46 kommunene som ikke deltok i undersøkelsen var det 13 som åpnet undersøkelsen, men svarte på for

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. For at en besvarelse skal regnes som godkjent må over halvparten av spørsmålene være besvart. De resterende 33 kommunene som ikke deltok har ikke åpnet undersøkelsen. Ni av kommunene som ikke har svart ga beskjed om at de ikke kom til å delta.

Tabell 2.1: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av kommuner fordelt etter fylke.

Fylke	Populasjon	Bruttoutvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Akershus	22	8	1	0	7	87,5
Aust-Agder	15	6	1	0	5	83,3
Buskerud	21	6	1	0	5	83,3
Finnmark	19	7	3	0	4	57,1
Hedmark	22	9	3	0	6	66,7
Hordaland	33	10	0	1	9	90,0
Møre og Romsdal	36	12	0	3	9	75,0
Nordland	44	8	1	1	6	75,0
Nord-Trøndelag	23	15	5	3	7	46,7
Oppland	26	8	2	1	5	62,5
Oslo	1	1	0	0	1	100,0
Rogaland	26	12	2	2	8	66,7
Sogn og Fjordane	26	9	4	1	4	44,4
Sør-Trøndelag	25	9	3	0	6	66,7
Telemark	18	6	1	0	5	83,3
Troms*	25	8	1	0	7	87,5
Vest-Agder	15	6	2	0	4	66,7
Vestfold	14	4	2	0	2	50,0
Østfold	18	6	1	1	4	66,7
Sum	429	150	33	13	104	69,3

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. Når vi ser bort fra Oslo, som består av kun en kommune, er det ingen fylker der alle kommunene har deltatt. Imidlertid er det flere fylker hvor det kun mangler en eller to kommuner for å ha full deltakelse. Oppslutningen er svakest i Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag, der under halvparten av kommunene deltok.

Tabell 2.2: Svarprosent for kommuner etter landsdel³ og innbyggertall. N = 104.

	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Alle %
Oslo og Akershus	100	100	86	89
Øst-Norge	60	69	77	69
Sør- og Vest-Norge	76	64	77	71
Midt- og Nord-Norge	41	81	89	64
Total	58	71	81	69

³ De ulike landsdelene består av følgende fylker:

Oslo og Akershus: Oslo og Akershus

Øst-Norge: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Vestfold

Sør- og Vestlandet: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal

Midt- og Nord-Norge: Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Tabell 2.2 viser at svarprosenten varierer etter kommunistørrelse og landsdel. Deltakelsen er høyere i de mellomstore og store kommunene enn i de minste, og høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

Tabell 2.3: Sammensetning av nettoutvalget av kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenliknet med populasjonen av kommuner (i parentes). Totalprosent.

	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Alle %
Oslo og Akershus	1,0 (0,2)	1,0 (0,2)	5,8 (4,9)	7,7 (5,4)
Øst-Norge	5,8 (6,8)	10,6 (12,4)	9,6 (8,6)	26,0 (27,7)
Sør- og Vestlandet	12,5 (12,1)	15,4 (14,9)	9,6 (8,2)	37,5 (35,2)
Midt- og Nord-Norge	8,7 (17,9)	12,5 (8,9)	7,7 (4,9)	28,8 (31,7)
Alle	27,9 (37,1)	39,4 (36,4)	32,7 (26,6)	100,0 %

Tabell 2.3 viser landsdel og folketall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettoutvalget) sammenliknet med alle kommuner i Norge (populasjonen). Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker noe fra det vi finner i populasjonen av kommuner. Tabellen viser at små kommuner er underrepresentert, mens det er en viss overrepresentasjon av mellomstore og store kommuner. Det er også en svak overrepresentasjon av kommuner fra Øst-Norge og fra Sør- og Vestlandet og en tilsvarende underrepresentasjon av kommuner fra Øst-Norge og fra Midt- og Nord-Norge.

Fordelingen av kommuner på landsdeler avviker noe fra det vi finner i populasjonen av kommuner. Etter en totalvurdering har vi kommet fram til at vi ikke vektet utvalget. Hovedårsaken er det lave antallet som er med i denne delen av undersøkelsen. Å gi ekstra vekt til noen få kommuner, og dertil mindre vekt til andre kommuner kan være problematisk da vi ikke kan si at kommunene som er ment å representere en gruppe – for eksempel små kommuner – faktisk gjør det. Dersom antallet kommuner hadde vært høyere hadde dette problemet vært mindre.

2.2 Grunnskoleutvalget: 48 prosent deltakelse og enkelte skjevheter

Grunnskoleutvalget er hentet fra en populasjon på 2789 ordinære grunnskoler. Populasjonen inkluderer ikke følgende typer skoler:

- Skoler for elever med spesielle behov
- Skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære norske skoler, som for eksempel internasjonale skoler
- Skoler med svært få elever, det vil si tre eller færre

Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere noen av disse skolene, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante. Skolene har derfor ikke vært med i de siste undersøkelsene.

I alt 922 grunnskoler ble invitert til å være med i undersøkelsen høsten 2015. I løpet av undersøkelsesperioden fikk vi beskjed om at to av skolene var nedlagt. Det vil si at grunnskoleutvalget høsten 2015 består av 920 skoler.

Tabell 2.4: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av grunnskoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Bruttoutvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Akershus	243	80	29	8	43	53,8
Aust-Agder	67	22	8	1	13	59,1
Buskerud	140	46	24	2	20	43,5
Finnmark	79	25	17	0	8	32,0
Hedmark	126	43	15	7	21	48,8
Hordaland	298	97	42	14	41	42,3
Møre og Romsdal	201	70	30	8	32	45,7
Nord-Trøndelag	104	37	11	7	19	51,4
Nordland	207	77	31	9	37	48,1
Oppland	128	39	21	3	15	38,5
Oslo	139	45	12	4	29	64,4
Rogaland	232	77	35	5	37	48,1
Sogn og Fjordane	112	31	14	1	16	51,6
Sør-Trøndelag	154	48	19	6	23	47,9
Telemark	101	31	13	3	15	48,4
Troms	129	44	11	5	28	63,6
Vest-Agder	100	34	13	4	17	50,0
Vestfold	110	36	22	4	10	27,8
Østfold	119	38	15	2	21	55,3
Total	2789	920	382	93	445	48,4
Prosent			41,5	10,1	48,4	

*Inkludert Svalbard.

93 skoler har åpnet undersøkelsen, men ikke svart på nok spørsmål til at undersøkelsen kan godkjennes. Ytterligere 382 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen. Blant skolene som ikke har svart var det 35 som ga beskjed om at de ikke ønsket å delta. For lite tid og for mange andre undersøkelser ble i mange tilfeller oppgitt som årsaker til at de ikke kunne være med.

I alt 445 besvarelser regnes som godkjente. Det vil si at godt over halvparten av spørsmålene er besvart. Det tilsvarer en deltakelse på 48 prosent. I mange av fylkene ligger svarprosenten på 40 og 50 prosent. Den høyeste deltakelsen finner vi Oslo og Troms, der over 60 prosent av skolelederne har svart.

Tabell 2.5: Svarprosent for grunnskoler etter landsdel, skoletype og skolestørrelse.

Landsdel og skoletype	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	58	42	66	58
Østlandet	40	60	45	44
Sør- og Vestlandet	42	57	53	47
Midt- og Nord-Norge	44	58	47	50
Total	44	56	52	48

Landsdel og skolestørrelse	Under 100	100 - 299	300 og mer	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	38	42	65	58
Østlandet	40	39	57	44
Sør- og Vestlandet	48	46	49	47
Midt- og Nord-Norge	55	43	50	50
Total	49	43	56	48

Tabell 2.5 viser at svarprosenten varierer noe etter skoletype. Barneskoler har lavere deltakelse enn 1-10 skoler og ungdomsskoler. Videre varierer deltakelsen etter landsdel: den er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. Aller høyest svarprosent finner vi blant ungdomsskoler på Østlandet (66 prosent). Det er også noe variasjon etter antall elever ved skolen, der de største skolene deltar i større grad enn de mellomstore og de minste.

Tabell 2.6: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter landsdel og elevtall, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Antall elever ved skolen			
	Under 100	100 - 299	300 og mer	Alle
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	0,7 (0,9)	2,9 (3,8)	12,6 (9,0)	16,2 (13,7)
Østlandet	4,5 (5,6)	11,2 (13,4)	7,2 (7,0)	22,9 (26,0)
Sør- og Vestlandet	11,5 (11,3)	13,9 (15,2)	9,7 (9,7)	35,1 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	12,6 (11,2)	8,1 (8,5)	5,2 (4,4)	25,8 (24,10)
Alle	29,2 (28,9)	36,2 (40,9)	34,6 (30,1)	100,0

Tabell 2.7: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter geografi og trinn, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Skoletype			
	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Alle %
Oslo og Akershus	10,1 (8,6)	1,8 (1,9)	4,3 (3,2)	16,2 (13,7)
Østlandet	13,3 (16,6)	4,7 (3,8)	4,9 (5,5)	22,9 (26,0)
Sør- og Vestlandet	19,6 (22,5)	9,2 (7,7)	6,3 (6,0)	35,1 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	10,8 (11,0)	11,7 (9,9)	3,4 (2,9)	25,8 (24,1)
Alle	53,7 (59,0)	27,4 (23,4)	18,9 (17,6)	100,0

Tabell 2.6 og 2.7 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter geografi, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen av grunnskoler. Det er noen forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen. De mellomstore skolene er noe underrepresentert, mens de store skolene er tilsvarende overrepresentert. Videre er det en svak overrepresentasjon av skoleledere fra Oslo og Akershus, mens skoleledere fra Østlandet er noe underrepresentert. De største forskjellene mellom nettoutvalget og populasjonen finner vi når det gjelder skoleslag. Andelen skoleledere fra barneskoler er lavere blant de som deltar i undersøkelsen enn i populasjonen, mens andelen skoleledere fra 1-10 skoler og ungdomsskoler er noe høyere i undersøkelsen enn i populasjonen.

Vi har også sett på om driftsansvar og målform har hatt noen betydning for svarprosenten i undersøkelsen og nettoutvalgets representativitet i forhold til populasjonen av skoler. Av grunnskolene i nettoutvalget er 7,4 prosent private, mot 5,5 prosent i bruttoutvalget og 6,5 prosent i populasjonen. Private skoler er altså svakt overrepresentert i nettoutvalget sammenliknet med bruttoutvalget. Mens 21,3 prosent av skolene i bruttoutvalget og 21,6 prosent av populasjonen av grunnskoler har nynorsk som målform, gjelder dette 22,0 prosent av skolene som har besvart undersøkelsen. Disse forskjellene er ikke betydelige.

2.3 Videregåendeutvalget: 74 prosent deltakelse og små skjevheter

130 videregående skoler var med i utvalget høsten 2015. Utvalget av videregående skoler er hentet fra en populasjon på 393 skoler. Det er utfordrende å følge med på hvilke videregående skoler som finnes i Norge. Skoler legges ned, nye opprettes og eksisterende skoler slås sammen til større enheter. Populasjonene og utvalgene er konstruert på bakgrunn av diverse registre og søk på skolers hjemmesider.

Tabell 2.8: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av videregående skoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Bruttoutvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Østfold	20	6	1	0	5	83,3
Akershus	36	11	2	2	7	63,6
Oslo	32	10	2	0	8	80,0
Hedmark	17	6	1	1	4	66,7
Oppland	11	2	0	1	1	50,0
Buskerud	19	6	1	0	5	83,3
Vestfold	14	4	1	0	3	75,0
Telemark	13	5	3	0	2	40,0
Aust-Agder	9	3	0	0	3	100,0
Vest-Agder	14	5	1	1	3	60,0
Rogaland	33	12	3	1	8	66,7
Hordaland	53	17	3	2	12	70,6
Sogn og Fjordane	13	5	0	0	5	100,0
Møre og Romsdal	25	9	2	0	7	77,8
Sør-Trøndelag	27	9	0	0	9	100,0
Nord-Trøndelag	13	4	0	1	3	75,0
Nordland	17	5	0	1	4	80,0
Troms*	16	6	1	0	5	83,3
Finnmark	11	5	1	2	2	40,0
Sum	393	130	22	12	96	73,8
Prosent			16,9	9,2	73,8	

*Inkludert Svalbard.

I alt kunne besvarelser fra 96 skoler godkjennes. Det tilsvarer en deltakelse på 74 prosent. 34 skoler har ikke svart på undersøkelsen, eller ikke svart på nok spørsmål til at den kunne godkjennes. To av disse skolene ga beskjed om at de ikke ønsket å delta i undersøkelsen.

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. I Aust-Agder, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag har alle videregående skolene deltatt. Telemark og Finnmark har lavest deltakelse. 40 prosent av de videregående skolene fra disse fylkene har svart på undersøkelsen.

Tabell 2.9: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og elevtall, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Antall elever ved skolen			
	Under 250 %	250-599 %	600 og over %	Alle %
Oslo og Akershus	3,1 (2,0)	4,2 (6,4)	7,3 (8,9)	14,6 (17,0)
Østlandet	6,3 (7,4)	7,3 (7,9)	8,3 (8,7)	21,9 (23,8)
Sør- og Vestlandet	13,5 (11,2)	15,6 (15,5)	10,4 (10,7)	39,6 (38,0)
Midt- og Nord-Norge	9,4 (7,6)	10,4 (8,4)	4,2 (5,3)	24,0 (21,3)
Alle	32,3 (28,2)	37,5 (38,2)	30,2 (33,6)	100,0

Nettoutvalget avspeiler populasjonen på en ganske god måte både når det gjelder skolestørrelse og geografi (tabell 2.9), bortsett fra at de minste skolene er noe overrepresentert på bekostning av de største skolene. Den totale fordelingen mellom landsdelene ligger relativt nærme fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.10: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og skoleslag, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Ren studieforberedende %	Kombinert %	Ren yrkesfaglig %	Alle %
	Oslo og Akershus	5,2 (4,6)	8,3 (12,0)	1,0 (0,8)
Østlandet	2,1 (4,6)	18,8 (18,6)	1,0 (0,8)	21,9 (23,9)
Sør- og Vestlandet	7,3 (7,4)	25,0 (25,2)	7,3 (4,8)	39,6 (37,4)
Midt- og Nord-Norge	4,2 (2,0)	18,8 (18,6)	1,0 (0,8)	24,0 (21,4)
Alle	18,8 (18,6)	70,8 (74,3)	10,4 (7,1)	100,0

Tabell 2.10 viser at de tre ulike skoleslagene er godt representert i nettoutvalget, riktignok med en viss overrepresentasjon av rene yrkesfaglige skoler på bekostning av kombinerte skoler. Ytterligere analyser viser at 25 prosent av de videregående skolene i nettoutvalget er private, mot 20 prosent i bruttoutvalget og 19 prosent i populasjonen. Det vil si at private skoler er noe overrepresentert blant de som har deltatt i undersøkelsen.

2.4 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 30. september til 13. november. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt fem påminnelser om undersøkelsen. Sammenliknet med tidligere undersøkelser er svarprosenten lavere for grunnskolene. Svarprosenten for videregående skoler og skoleeiere er på linje med eller noe høyere enn hva som har vært vanlig de siste årene.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiverne selv bestemme innholdet i spørsmålene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en pdf-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, har det vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere informanter i besvarelsen. Det er særlig i kommunene og fylkene at det er nødvendig å involvere flere i besvarelsen av undersøkelsen, men dette gjelder også for enkelte skoler, særlig de store. Vi har fått svært få direkte henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få litt mer kunnskap om belastningen på respondentene, har vi bedt dem om å oppgi hvem som har besvart undersøkelsen.

Tabell 2.11: Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar er mulig.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Rektor	92	96	93	84	92
Assisterende rektor	4	2	5	13	5
Inspektør	2	5	4	2	3
Avdelingsleder	3	0	4	9	3
Andre	0	1	5	6	2
N	239	122	84	96	541

Ved grunnskolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene var rektor involvert i 84 prosent av tilfellene. Her spiller assisterende rektor en større rolle enn ved grunnskolene. Fordelingen avviker lite fra hva vi har funnet ved tidligere undersøkelser. Skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ. Det at summen overstiger 100 ved alle skoleslagene betyr at flere enn en person har vært involvert ved enkelte skoler.

To prosent har krysset av for kategorien andre. Deres svar på et åpent spørsmål viser at i gruppen andre finner vi rådgivere og seksjonsledere.

Tabell 2.12: Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar er mulig.

	Kommune Antall	Fylkeskommune Antall
Rådmann, assisterende rådmann og lignende	7	0
Skolefaglig ansvarlig (fylkesutdanningssjef, assisterende fylkesutdanningssjef, utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole, kommunalsjef for utdanning og lignende)	86	10
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	8	9
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, sekretær og lignende)	10	4
Annen funksjon. Spesifiser.	0	0

I kommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Skolefaglig ansvarlig har også svart i mange av fylkeskommunene, i tillegg til seksjonsledere. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at flere enn en er involvert i noen av kommunene/fylkeskommunene.

3 Informasjon om regelverket

Utdanningsdirektoratet skal, i samarbeid med Fylkesmannen, sørge for god veiledning om regelverket som gjelder grunnopplæringen. Direktoratet skal også informere om endringer i regelverket. For at Utdanningsdirektoratet skal kunne informere om regelverket på en best mulig måte, er det behov for tilbakemelding fra skoleledere og skoleeiere om hvordan informasjonen bør gis.

Skoleledere og skoleeiere fikk de samme spørsmålene. Svarene fra de to gruppene presenteres derfor i fellesskap. Mange av spørsmålene i høstens undersøkelsen ble også stilt våren 2012 (Vibe, 2012), og vi skal sammenlikne svarene der det er mulig.

3.1 Utdanningsdirektoratet er viktigste informasjonskilde

Skolelederne og skoleeierne fikk innledningsvis spørsmål om hva som er deres viktigste kilde til informasjon om regelverket. Spørsmålet var laget slik at de måtte velge ett alternativ.

Svaralternativene og svarfordelingen presenteres i tabell 3.1.

Tabell 3.1: Hva er deres skole/din viktigste kilde til informasjon om regelverket? Velg ett alternativ. Skolelederens og skoleeieres svar etter skoleslag/eiernivå.

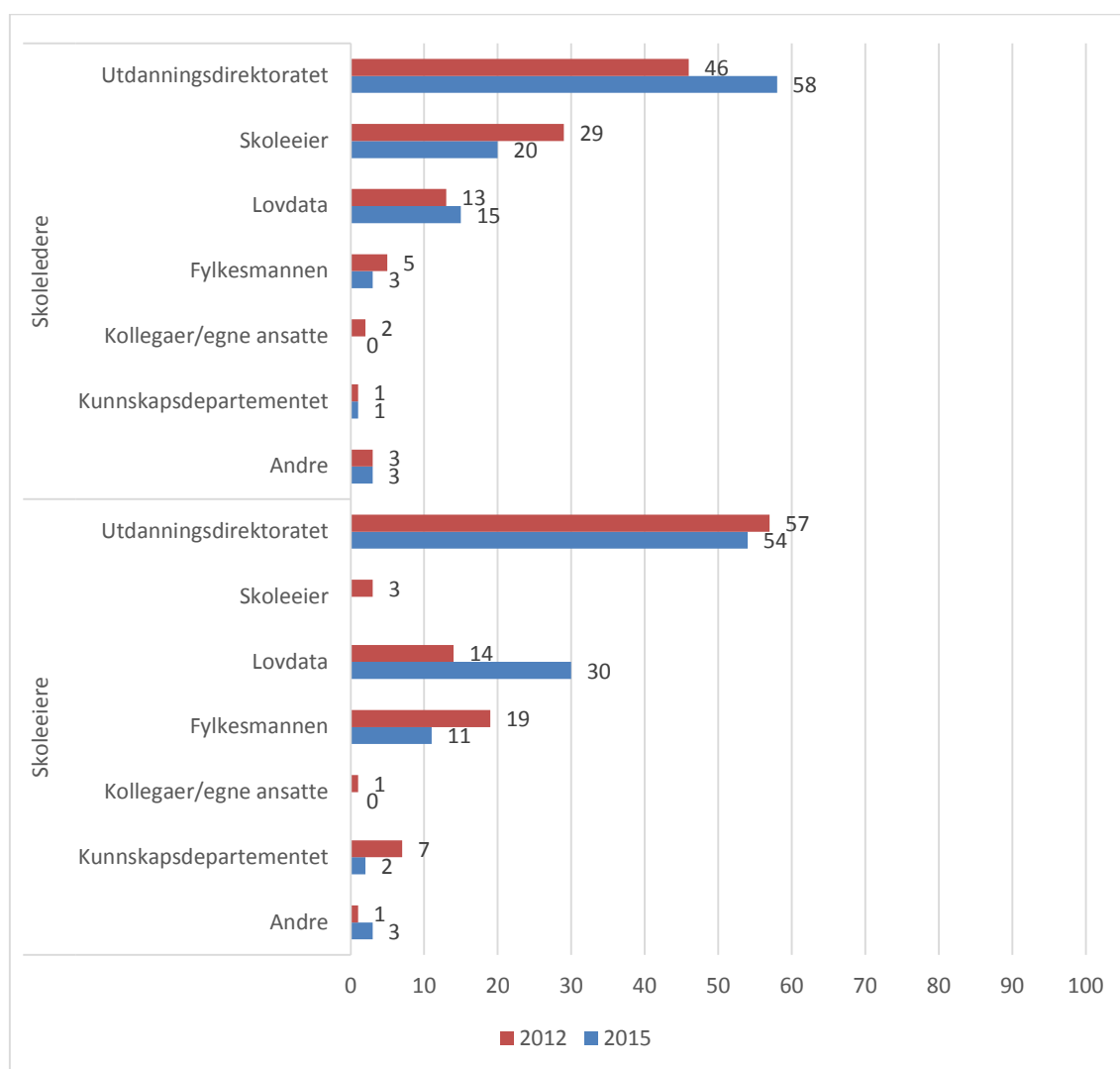
	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylkes- kommune
	%	%	%	%	%	%
Utdannings- direktoratet	53	63	66	55	54	56
Skoleeier	28	13	10	20	-	-
Lovdata	11	16	19	18	31	25
Fylkesmannen	2	6	1	3	12	6
Kollegaer/egne ansatte	0	0	0	2	0	0
Kunnskaps- departementet	1	0	0	1	1	6
Andre	4	1	4	1	3	6
Total	100	100	100	100	100	100
N	271	134	97	104	108	16

Utdanningsdirektoratet framstår som en viktig kilde til informasjon både for skoleledere og skoleeiere. Mellom 53 og 66 prosent har krysset av for dette alternativet. Andelen som svarer slik er noe høyere i ungdomsskolen og ved 1 – 10 skoler enn ved barneskoler og i videregående. Videre ser vi at andelen som oppgir at Lovdata er den viktigste kilden til informasjon om regelverket er høyere blant skoleeiere enn blant skoleledere.

Mellom 10 og 28 prosent av skolelederne svarer at skoleeier er den viktigste kilden til informasjon om regelverket. Skoleeierne fikk ikke dette spørsmålet.

Et lite mindretall krysser av for kategorien andre. Disse ble bedt om å fylle ut hva de mener med andre. Svarene peker på at infoconsensus.no og veilederen.no er viktige kilder for noen skoleledere, mens opplæringsloven med kommentarer er viktige kilder for enkelte skoleeiere.

Spørsmålet i tabell 3.1 ble også stilt i spørringene våren 2012, og vi skal sammenlikne svarene den gang med svarene i høstens undersøkelse.

Figur 3.1: Hva er deres skoles/din viktigste kilde til informasjon om regelverket? Skolelederes og skoleeieres svar i 2012 og 2015. N skoleledere 2012/2015 = 673/606. N skoleeiere 2012/2015 = 122/124.

Sammenliknet med svarene i 2012 er det en høyere andel av skolelederne som forteller at Utdanningsdirektoratet er deres viktigste kilde til informasjon. Samtidig er andelen som svarer

skoleeier noe lavere i 2015 enn i 2012. For de andre alternativene er det kun mindre forskjeller i skoleledernes svar i de to undersøkelsene.

For skoleeierne ser vi at andelen som svarer Utdanningsdirektoratet er så å si lik ved de to undersøkelsestidspunktene. Andelen som svarer Lovdata er høyere i 2015 enn i 2012, mens andelen som svarer fylkesmannen er noe lavere ved det siste undersøkelsestidspunktet sammenliknet med det første. Det er en liten forskjell i måten spørsmålet ble stilt: i 2012 var det mulig for skoleeier å svare at skoleeier var den viktigste kilden til informasjon om regelverket, mens det ikke var mulig i 2015. Kun tre prosent krysset av for dette alternativet i 2012, så det er begrenset hvor mye endringer i svarfordelingen dette kan ha ført til.

3.2 Informasjon om elevvurdering fortsatt ønsket

Skolelederne og skoleeierne fikk spørsmål om hvilke tema de ønsket informasjon om, og hvordan de helst vil få tilgang til informasjon om disse temaene. Tabell 3.3 viser svarfordelingen når det gjelder tema, mens tabell 3.4. viser svarfordelingen når det gjelder tilgang til temaene. Svarfordelingen for årets undersøkelse vises i tabellene 3.2 og 3.3 og sammenlikning med svarene i 2012 vises i figurene 3.2 og 3.3.

Tabell 3.2: Hvilke tema innenfor opplæringsfeltet ønsker dere som skole/skoleeier mer informasjon om? Flere kryss mulig. Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

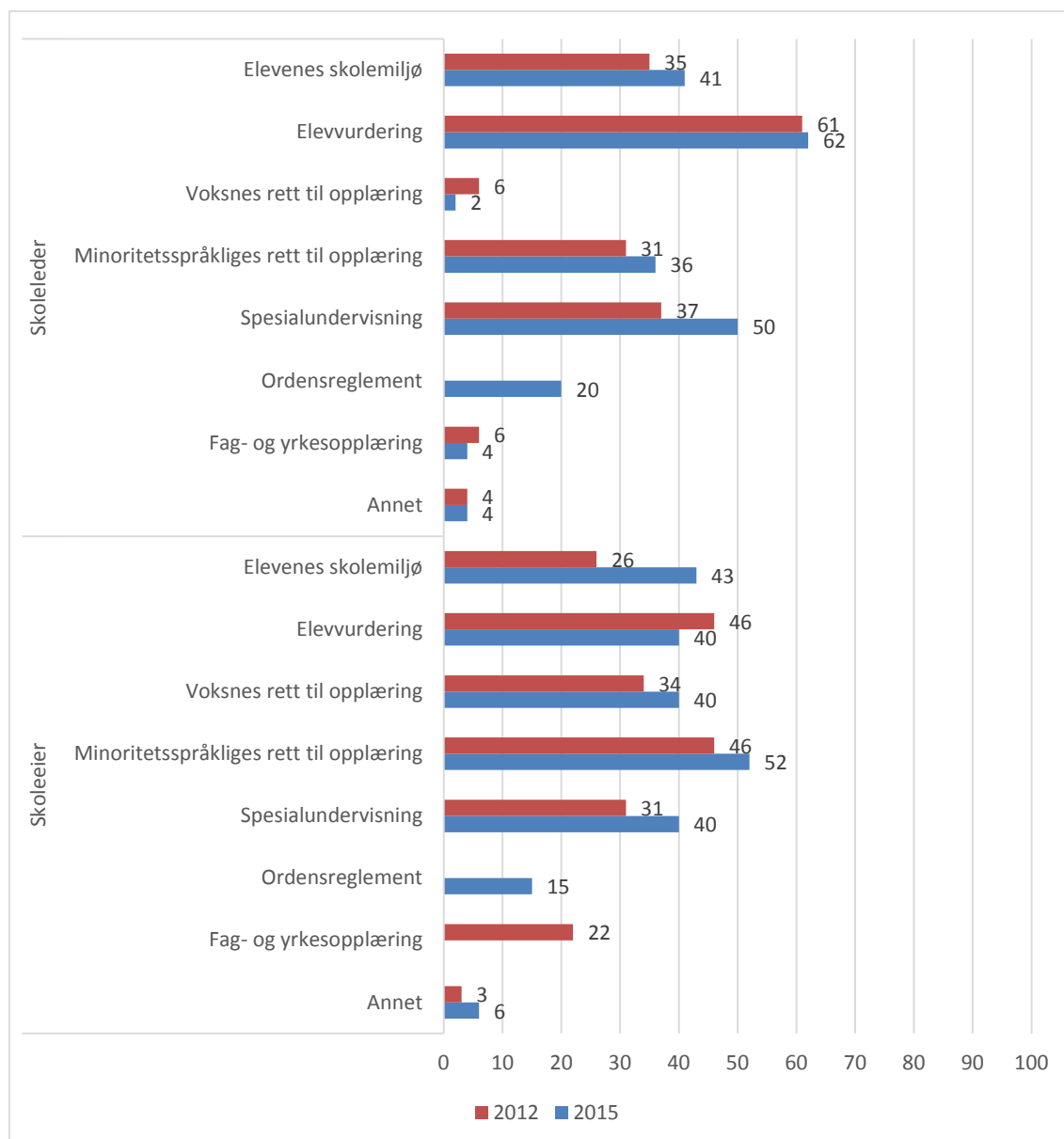
	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Kommune %	Fylkes- kommune %
Elevenes skolemiljø	46	47	34	26	44	38
Elevvurdering	60	66	68	56	42	31
Voksnes rett til opplæring	0	0	1	11	40	44
Minoritetsspråkliges rett til opplæring	31	34	46	42	48	81
Spesialundervisning	54	53	49	38	38	56
Ordensreglement	23	26	18	10	14	19
Fag- og yrkesopplæring	0	0	0	24	-	-
Annet	4	5	5	4	6	6
N	264	134	96	102	108	16

Tabellen viser at elevvurdering, spesialundervisning og elevenes skolemiljø er de tre temaene flest skoleledere ønsker mer informasjon om. Mellom 40 og 60 prosent har krysset av for disse temaene. Andelen som svarer slik er noe lavere blant ledere på videregående enn blant ledere i grunnskolen.

Mellom 31 og 46 prosent av skolelederne svarer at de ønsker mer informasjon om minoritetsspråkliges rett til opplæring. Andelen er høyest blant ledere i ungdomsskolen og på videregående.

Skoleeierne ønsker i stor grad mer informasjon om de samme temaene som skolelederne, men rekkefølgen på hva flest ønsker informasjon om er noe ulike i de to gruppene. Blant skoleeiere ser vi at minoritetsspråkliges rett til opplæring er det temaet flest skoleeiere ønsker mer informasjon om. Omtrent halvparten av kommunene og åtte av ti fylkeskommuner har krysset av for dette alternativet. Videre er det rundt fire av ti som oppgir at de ønsker mer informasjon om elevenes skolemiljø, spesialundervisning og elevvurdering. Det er også fire av ti skoleeiere som svarer at de ønsker mer informasjon om voksnes rett til opplæring. Andelen som svarer slik er klart høyere blant skoleeiere enn

blant skoleledere. Skoleeierne fikk ikke svaralternativet fag- og yrkesopplæring, så vi vet ikke hvordan de ville ha svart på det.

Figur 3.2: Hvilke tema innenfor opplæringsfeltet ønsker dere som skole/skoleeier mer informasjon om? Skolelederes og skoleeieres svar i 2012 og 2015. N skoleleder 2012/2015 = 670/596. N skoleeier 2012/2015 = 121/124. Prosent.

Figur 3.2 viser at skoleledere og skoleeiere i stor grad er opptatt av de samme temaene i 2015 som i 2012. Andelen skoleledere, og til dels skoleeiere, som ønsker mer informasjon om spesialundervisning er høyere i 2015 enn i 2012. Også andelen skoleeiere som ønsker mer informasjon om elevens skolemiljø er høyere i 2015 enn i 2012. Bortsett fra dette er det kun mindre forskjeller mellom de to undersøkelsene.

Ordensreglementet, som var et av alternativene i 2015, var ikke med i 2012. Alternativet inkluderes likevel, for å vise totalfordelingen for skoleeiere og skoleledere i 2015. Fag og yrkesopplæring var med som alternativ i 2012 for skoleeiere, men ikke i 2015.

Tabell 3.3: Hvordan vil dere helst få tilgang til mer informasjon om disse temaene? Flere kryss er mulig. Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylkes- kommune
	%	%	%	%	%	%
Artikler på internett	56	40	48	56	47	69
Rundskriv	46	54	57	59	59	69
Samlinger og konferanser	48	52	50	41	63	44
Maler og sjekklister	38	40	34	30	41	19
Brosjyre	19	17	16	9	6	31
Kurs	26	26	28	16	13	13
Annet	1	2	2	4	2	6
N	264	134	96	102	108	16

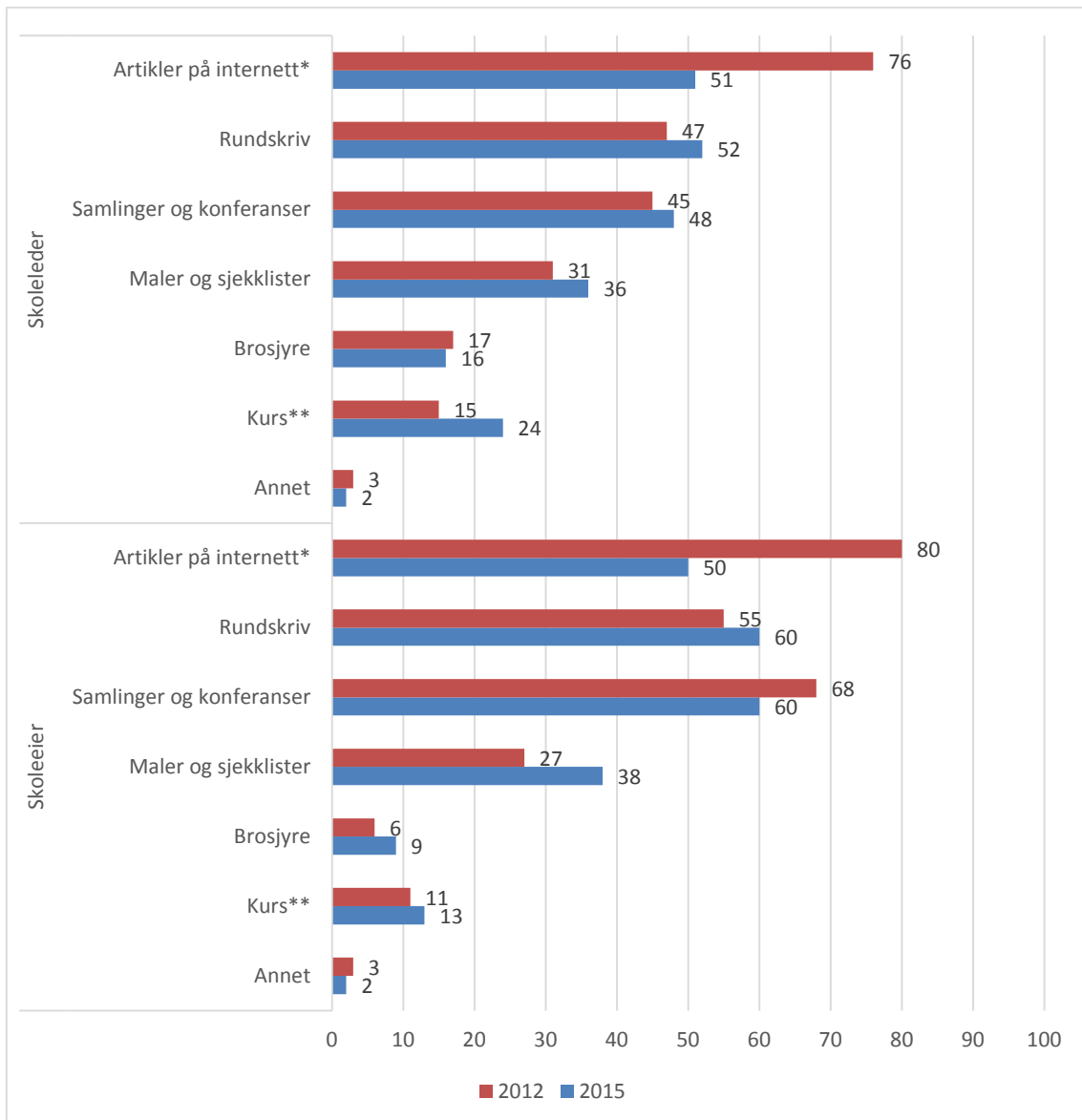
Når det gjelder hvordan informasjonen skal gis ser vi av tabell 3.3 at artikler på internett, rundskriv og samlinger og konferanser er de alternativene som får høyest tilslutning. Det gjelder både blant skoleledere og skoleeiere. Det er noe variasjon mellom skoleslagene og mellom kommuner og fylkeskommuner i hvor høy tilslutning de tre alternativene får. Uavhengig av variasjonen framstår artikler på internett, rundskriv og samlinger og konferanser som relevante måter å sikre informasjon til skoleeiere og skoleledere.

Andelen som krysser av for annet er svært lav. Det tyder på at de nevnte alternativene i stor grad dekker aktuelle måter å få tilgang til informasjon om temaene.

Figur 3.3 viser hvordan skolelederne og skoleeierne svarte i 2012 på et spørsmål svært likt med det vist i tabell 3.3. Det er enkelte forskjeller i de to undersøkelsene når det gjelder spørsmålsteksten og to av svaralternativene. Spørsmålet i 2015 var «Hvordan vil dere helst få tilgang til mer informasjon om disse temaene?», der «disse temaene» henviser til hvilke tema de ønsker mer informasjon om, jamfør tabell 3.2. I 2012 var ordlyden «Hvordan vil dere helst få tilgang til informasjon om regelverket?». Vi vurderer ikke forskjellen i spørsmålsteksten til å ha hatt vesentlig innvirkning på svarene.

Svaralternativet «Artikler på internett» var i 2012 «Skriftlig informasjon på internett». Ordet «artikler» innebærer trolig lenger tekster enn hva som ligger i «skriftlig informasjon». Det kan ha betydning for svarene som avgis. Alternativet «Kurs» var i 2012 «Etter- og videreutdanning». Etterutdanning vil i stor grad være det samme som kurs, mens videreutdanning innebærer mer omfattende og langvarig utdanning. Det vil si at alternativet «Kurs» trolig oppleves som mindre omfattende enn alternativet som ble brukt i 2012, «Etter- og videreutdanning». Endringen kan ha betydning for hvordan skoleledere og eiere vurderer dette svaralternativet.

*I 2012 var alternativet «Skriftlig informasjon på internett» **I 2012 var alternativet «Etter- og videreutdanning»

Figur 3.3: Hvordan vil dere helst få tilgang til mer informasjon om disse temaene? Skolelederes og skoleeieres svar i 2012 og 2015. N skoleleder 2012/2015 = 674/596. N skoleeier 2012/2015 = 122/124. Prosent.

Figur 3.3 viser at det er enkelte endringer fra 2012 til 2015. Andelen som ønsker å få tilgang til informasjon via artikler på internett er lavere, både blant skoleledere og blant skoleeiere. Som tidligere diskutert er det sannsynlig at endring i ordlyden i alternativet fra «Skriftlig informasjon på internett» til «Artikler på internett» har hatt betydning for andelen som krysser av for dette alternativet. Det ligger likevel informasjon i at andelen som velger dette alternativet går ned når ordlyden endres fra artikler til skriftlig informasjon. Det kan bety at korrfattet informasjon er mer ønsket en mer omfattende informasjon.

Figuren viser også en viss økning fra 2012 til 2015 i andelen skoleeiere som ønsker maler og sjekklister, og i andelen skoleledere som ønsker kurs. Den siste endringen kan komme av at svaralternativet i 2012 var «Etter- og videreutdanning», mens det i 2015 var «Kurs».

For de andre svaralternativene er det kun mindre endringer fra 2012 til 2015.

3.3 Nettsiden «Tidlig innsats»

Nettsiden «Tidlig innsats» er opprettet for å tilby informasjon om kunnskap om spesialpedagogikk og spesialundervisning. Siden retter seg både mot foreldre og de som jobber med barn, unge og voksne som kan trenge spesialpedagogisk hjelp.

Skolelederne og skoleeierne fikk spørsmål om de har sett nettsiden, om de har brukt sidene og hvor stort utbytte de har hatt av de ulike temaene på nettsidene. Svarene vises i tabellene 3.4 og 3.5, og i figur 3.4.

Tabell 3.4: Har du sett nettsidene «Tidlig innsats»? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylkes- kommune
	%	%	%	%	%	%
Ja	67	66	55	53	76	81
Nei	33	34	45	47	24	19
Total	100	100	100	100	100	100
N	264	134	96	102	108	16

Tabell 3.4 viser at mellom 53 og 67 prosent av skolelederne har sett nettsiden. Andelen som svarer ja er noe høyere blant ledere på barneskoler og 1-10 skoler enn på ungdomsskoler og i videregående. Omkring åtte av ti skoleeiere sier at de har sett sidene.

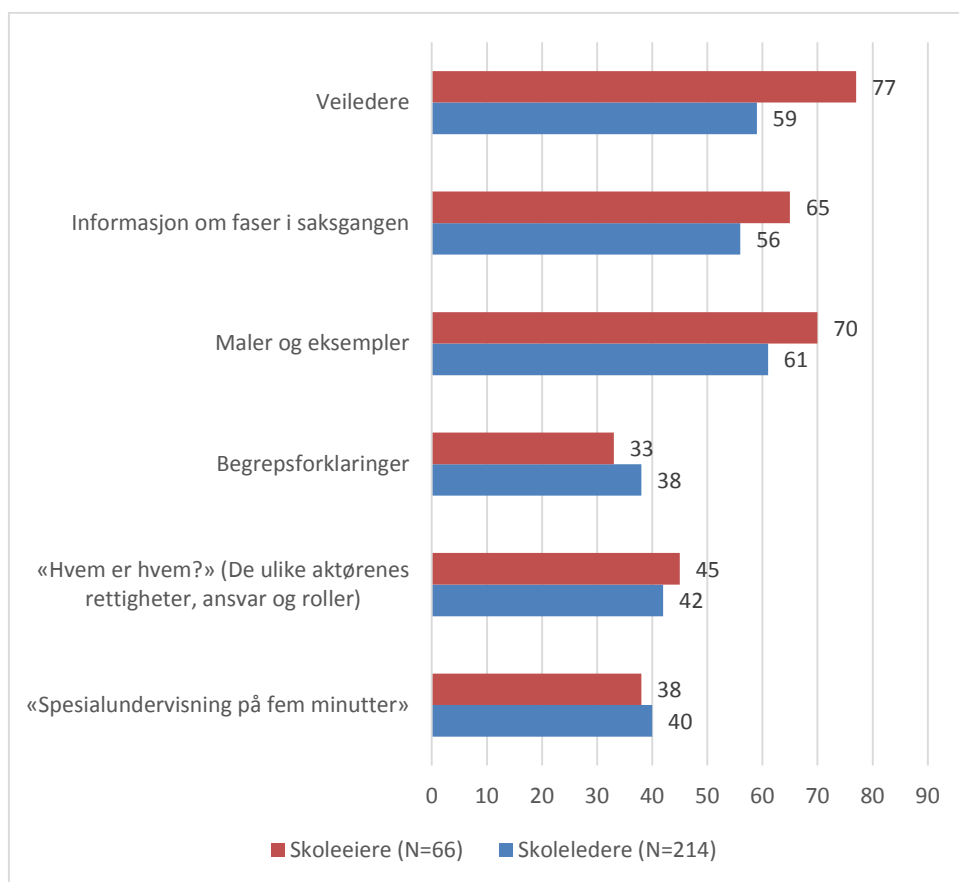
De i alt 372 skolelederne og 95 skoleeierne som svarte ja til at de har sett sidene fikk også spørsmål om de har brukt sidene.

Tabell 3.5: Har du brukt nettsidene «Tidlig innsats»? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylkes- kommune
	%	%	%	%	%	%
Ja	65	59	45	60	68	92
Nei	35	41	55	40	32	8
Total	100	100	100	100	100	100
N	175	88	53	53	82	13

Blant skoleledere som har sett nettsidene oppgir mellom 45 og 65 prosent at de har brukt dem. Blant skoleeiere som har sett nettsidene oppgir 68 prosent av kommunene at de har brukt dem, mens 92 prosent av fylkeskommunene svarer det samme. Når vi ser andelen som svarer at de har brukt nettsidene ut fra hvor mange som har deltatt i denne delen av undersøkelsen finner vi at i alt 38 prosent av skolelederne og 54 prosent av skoleeierne har brukt sidene.

Skoleledernes og skoleeierens nytte av nettsiden «Tidlig innsats» ble undersøkt ved at de skulle oppgi hvor stort utbytte de får av de ulike temaene som inngår i nettsiden. De skulle svare på en femdelt skala med følgende kategorier: svært stort utbytte, stort utbytte, litt utbytte, ikke noe utbytte og ikke aktuelt. Spørsmålet gikk til de som svarte at de har brukt nettsidene «Tidlig innsats». Andelen som krysser av for svært stort eller stort utbytte vises i figur 3.4. Tabellen som figuren er basert på vises med komplett svarfordeling i vedleggene 3.A og 3.B.

Figur 3.4: Hvor stort utbytte får du av de ulike temaene på «Tidlig innsats»? Andel skoleeiere og skoleledere som krysser av for svært stort utbytte eller stort utbytte.

Figuren viser at veiledere, informasjon om faser i saksgangen og maler og eksempler er de temaene som flest får stort utbytte av. Andelen som har krysset av for svært stort eller stort utbytte av disse temaene er mellom 65 og 77 prosent for skoleeierne og mellom 56 og 61 prosent for skolelederne. Skoleeierne forteller om mer utbytte enn skolelederne på disse temaene. Det gjelder i særlig grad for temaet veiledere.

Andelen som forteller om svært stort eller stort utbytte av de andre temaene – begrepsforklaringer, hvem er hvem? og spesialundervisning på fem minutter – ligger mellom 33 og 45 prosent. Her er det kun mindre forskjeller i hvordan skoleeiere og skoleledere svarer.

Avslutningsvis ble skolelederne og skoleeierne spurt om de har konkrete forslag til hva Utdanningsdirektoratet bør gjøre for å øke skolens kunnskap om relevant regelverk. I alt 88 skoleledere og 32 skoleeiere svarte på spørsmålet. Svarene er til dels detaljerte og relativt ulike. Samtlige svar ligger derfor vedlagt – se vedleggene 3.C og 3.D. En kort oppsummering av svarene viser at særlig to tema går igjen i svarene fra både skolelederne og skoleeierne:

- Ønske om jevnlig nyhetsbrev, rundskriv o.l. om endringer i regelverket og andre viktige nyheter
- Det er mye god informasjon på nettsidene allerede, men det kan være vanskelig å finne fram

3.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet skal, i samarbeid med Fylkesmannen, sørge for god veiledning om regelverket for grunnopplæringen. Direktoratet skal også informere om endringer i regelverket. For at veiledning og informasjon gis på best mulig måte er det behov for tilbakemelding fra skoleledere og skoleeiere. Mange av spørsmålene i høstens undersøkelsen ble også stilt våren 2012.

Over halvparten av skoleeierne og skolelederen oppgir at Utdanningsdirektoratet er deres viktigste kilde til informasjon. For skolelederne er skoleeier den nest viktigste kilden til informasjon, mens Lovdata er nest viktigst for skoleeierne. Sammenliknet med 2012 er det en høyere andel av skolelederne som forteller at Utdanningsdirektoratet er deres viktigste kilde til informasjon, mens andelen som svarer skoleeier er noe lavere i 2015 enn i 2012. For de andre alternativene er det kun mindre forskjeller mellom de to undersøkelsene. For skoleeierne er andelen som svarer Lovdata høyere i 2015 enn i 2012, mens andelen som svarer fylkesmannen er lavere.

Elevvurdering, spesialundervisning og elevenes skolemiljø er de tre temaene flest skoleledere ønsker mer informasjon om. Andelen som svarer slik er noe lavere blant ledere på videregående enn blant ledere i grunnskolen. Blant skoleeiere er minoritetsspråkliges rett til opplæring det temaet flest ønsker mer informasjon om. Omtrent halvparten av kommunene og åtte av ti fylkeskommuner har krysset av for dette alternativet. Videre er det rundt fire av ti skoleeiere som ønsker mer informasjon om elevenes skolemiljø, spesialundervisning, elevvurdering og voksnes rett til opplæring.

Andelen skoleledere som ønsker mer informasjon om spesialundervisning er høyere i 2015 enn i 2012. For skoleeierne er andelen som ønsker mer informasjon om elevens skolemiljø høyere i 2015 enn i 2012. Bortsett fra dette er det kun mindre forskjeller mellom de to undersøkelsene når det gjelder hvilke tema skolelederne og skoleeierne ønsker mer informasjon om.

Når det gjelder skoleeieres og skolelederes syn på hvordan informasjonen skal gis er det alternativene artikler på internett, rundskriv og samlinger og konferanser som får høyest tilslutning. Det gjelder både blant skoleledere og skoleeiere.

Nettsiden «Tidlig innsats» er opprettet for å tilby informasjon om kunnskap om spesialpedagogikk og spesialundervisning. Flertallet av skolelederne og skoleeierne har sett nettsiden. Omtrent fire av ti skoleledere og halvparten av skoleeierne har brukt siden.

Veiledere, informasjon om faser i saksgangen og maler og eksempler er de temaene de som har brukt siden har hatt størst utbytte av. Skoleeierne forteller om mer utbytte enn skolelederne av disse temaene. Det gjelder i særlig grad for temaet veiledere.

Skolelederne og skoleeierne ble bedt om å komme med konkrete forslag til hva Utdanningsdirektoratet bør gjøre for å øke skolens kunnskap om relevant regelverk. Kort oppsummert er det særlig to tema som går igjen i svarene:

- Ønske om jevnlig nyhetsbrev, rundskriv o.l. om endringer i regelverket og andre viktige nyheter
- Det er mye god informasjon på nettsidene allerede, men det kan være vanskelig å finne fram

4 Rådgivning

I Forskrift til Opplæringsloven kapittel 22, §22-4 påpekes skoleeiers og skolens ansvar for at elevene får nødvendig rådgiving. Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan skoler og skoleeiere ivaretar dette ansvaret. Skoleledere og skoleeiere fikk derfor spørsmål om skoleeiers rolle når det gjelder rådgiving og i hvilken grad de vektlegger å ha ansatte med formell rådgivningskompetanse. Skolelederne fikk i tillegg spørsmål om skolens arbeid med rådgiving, og om de har tilgang til karrieresenter.

Temaet rådgiving var også med i spørringene høsten 2013 (Vibe, 2013). Der det er mulig skal vi sammenlikne svarene i de to undersøkelsene.

Analysene som presenteres i kapitlet er basert på svar fra skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner, og fra skoleledere ved ungdomsskoler, 1 – 10 skoler og videregående. Omkring 123 skoleeiere og 315 skoleledere svarte på spørsmålene.

4.1 Skoleeieres rolle i skolens rådgivningsarbeidet

Skoleeierens rolle i rådgivningsarbeidet ble undersøkt ved to spørsmål og seks utsagn. Både skolelederne og skoleeierne fikk denne delen av undersøkelsen, og spørsmålet og utsagnene de skulle ta stilling til var identiske. Svarene deres presenteres derfor samlet.

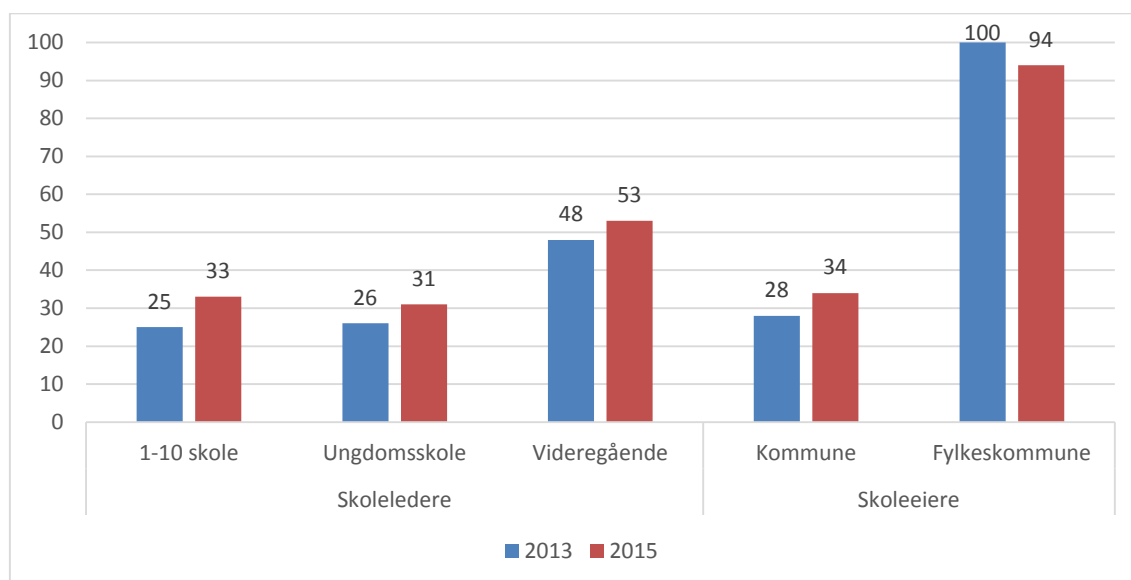
Tabell 4.1: I hvilken grad er skoleeier en pådriver i skolens arbeid med rådgiving? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total skoler	Kommune	Fylkeskommune	Total skoleeiere
	%	%	%	%	%	%	%
I stor grad	13	10	14	13	7	50	12
I nokså stor grad	20	21	39	26	27	44	29
I noen grad	37	36	33	35	43	6	38
I liten grad	25	25	13	21	20	0	17
Ikke i det hele tatt	5	9	1	5	4	0	3
Total	100	100	100	100	100	100	100
N	128	92	100	320	107	16	123

Tabell 4.1 viser at andelen skoleledere og skoleeiere som mener skoleeier er en pådriver i rådgivningsarbeidet varierer betydelig mellom skoleslagene og mellom kommuner og fylkeskommuner. Andelen er høyere på videregående enn på grunnttrinnet. Rundt halvparten av lederne på videregående svarer at skoleeier i stor grad eller i nokså stor grad er en pådriver i skolens arbeid med rådgivning, mens omkring en av tre ledere på ungdomsskole4 og på 1-10 skoler svarer det samme. Videre ser vi at i alt 94 prosent av fylkeskommunene krysser av for i stor grad eller i nokså stor grad, mens det tilsvarende tallet for kommunene er 34 prosent.

Det vil si at skoleledere ved videregående skoler i større grad enn andre skoleledere mener at skoleeier er en pådriver i rådgivningsarbeidet, samtidig som skoleeier for de videregående skolene mener dette i større grad enn skoleeier for grunnskolen. Imidlertid er andelen fylkeskommuner som krysser av for i stor grad og i nokså stor grad svært mye høyere enn andelen skoleledere som svarer det samme – 94 versus 53 prosent. Det vil si at lederne i videregående skole vurderer dette relativt forskjellig fra skoleeierne av videregående skole. Denne forskjellen finner vi ikke på grunnskoletrinnet, hvor andelen som svarer i stor grad og i nokså stor grad er relativt lik blant skoleledere og skoleeiere.

Spørsmålet ble også stilt i 2013 (Vibe, 2013). Figur 4.1 viser svarene fra 2013 og 2015. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 4.A.

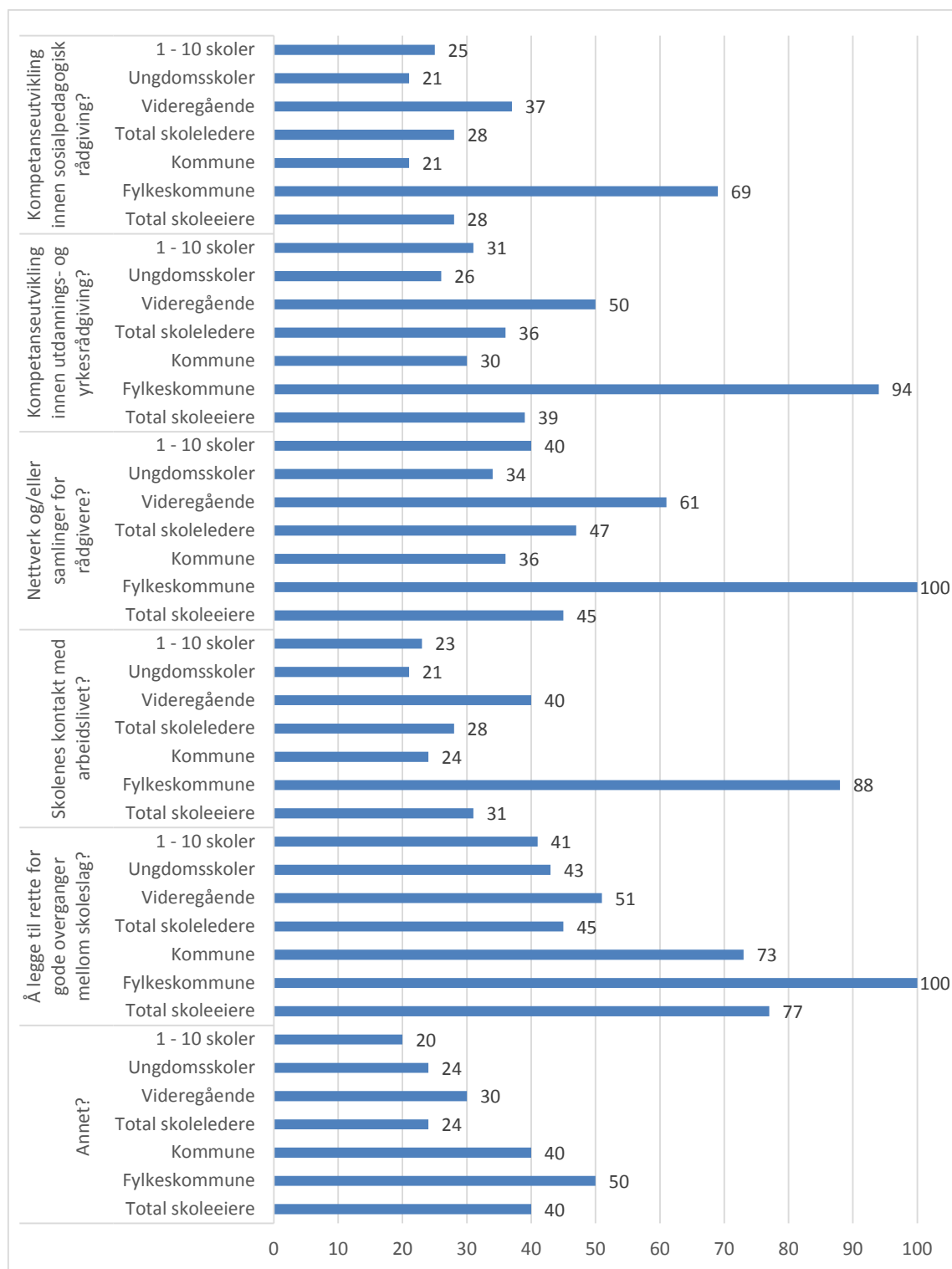

Figur 4.1: I hvilken grad er skoleeier en pådriver i skolens arbeid med rådgivning? Andel skoleledere og skoleeiere som krysser av for i stor grad eller i nokså stor grad i 2013 og 2015 etter skoleslag og eiernivå.

Figuren viser at andelen skoleledere som svarer at skoleeier er pådriver i skolens arbeid med rådgivning er noe høyere i 2015 enn i 2013. Dette gjelder for alle skoleslagene. Hvis vi ser på alle skoleslagene under ett finner vi at økningen er på 7 prosent, fra 32 prosent i 2013 til 39 prosent i 2015. Selv om denne endringen er relativt liten er den signifikant ($p < .05$), og skyldes derfor trolig ikke tilfeldigheter. Andelen som svarer slik er høyere på videregående skole enn for de andre skoleslagene både i 2013 og i 2015. For skoleeierne er det minimale endringer fra 2013 til 2015.

Skolelederen og skoleeieren ble bedt om å ta stilling til seks utsagn som beskriver ulike måter skoleeier kan være pådriver på når det gjelder rådgivning. Skoleeierne og skolelederne tok stilling til utsagnene ved å krysse av på en femdelte skala med følgende alternativ: i stor grad, i nokså stor grad, i noen grad i liten grad og ikke i det hele tatt. Utsagnene likner noe på utsagn brukt forrige gang temaet ble undersøkt (Vibe 2013), men forskjeller både i hvordan spørsmålet er formulert og hvilke utsagn som inngår gjøre at de to undersøkelsene ikke skal sammenliknes.

Utsagnene og svarfordelingene presenteres i figur 4.2 Tabellene som figuren er basert på vises i vedlegg 4.B. og 4.C.

Figur 4.2: Andel skoleledere og skoleeiere som krysser av for i stor grad eller i nokså stor grad ved utsagn om skoleeier som pådriver i arbeidet med rådgivning. Etter skoleslag og eiernivå.

Figur 4.2 viser at det er betydelig variasjon i hvordan de ulike gruppene svarer på utsagnene om skoleeieres involvering i rådgivning. Når det gjelder skoleslagene ser vi at andelen skoleledere som krysser av for i stor grad eller i nokså stor grad gjennomgående er høyere i videregående enn i de

andre skoleslagene. Altså opplever skolelederne på videregående at skoleeierne er mer aktive når det gjelder rådgivning enn skolelederne ved de andre skoleslagene.

Skoleeierens svar gjenspeiler til en viss grad skoleledernes svar. Andelen fylkeskommuner som krysser av for i stor grad eller i nokså stor grad er klart høyere enn andelen kommuner som svarer slik. Altså mener fylkeskommunene i større grad enn kommunene at de er pådrivere for rådgivning ved skolene. Imidlertid er andelen som svarer slik klart høyere blant fylkeskommunene enn blant de videregående skolene. Det vil si at skoleeierne for videregående skole i større grad opplever at de er pådrivere når det gjelder rådgivning ved skolene enn hva skolelederne gjør. Det er ikke en tilsvarende forskjell mellom svarene til skoleeiere og skoleledere for grunnskoletrinnet.

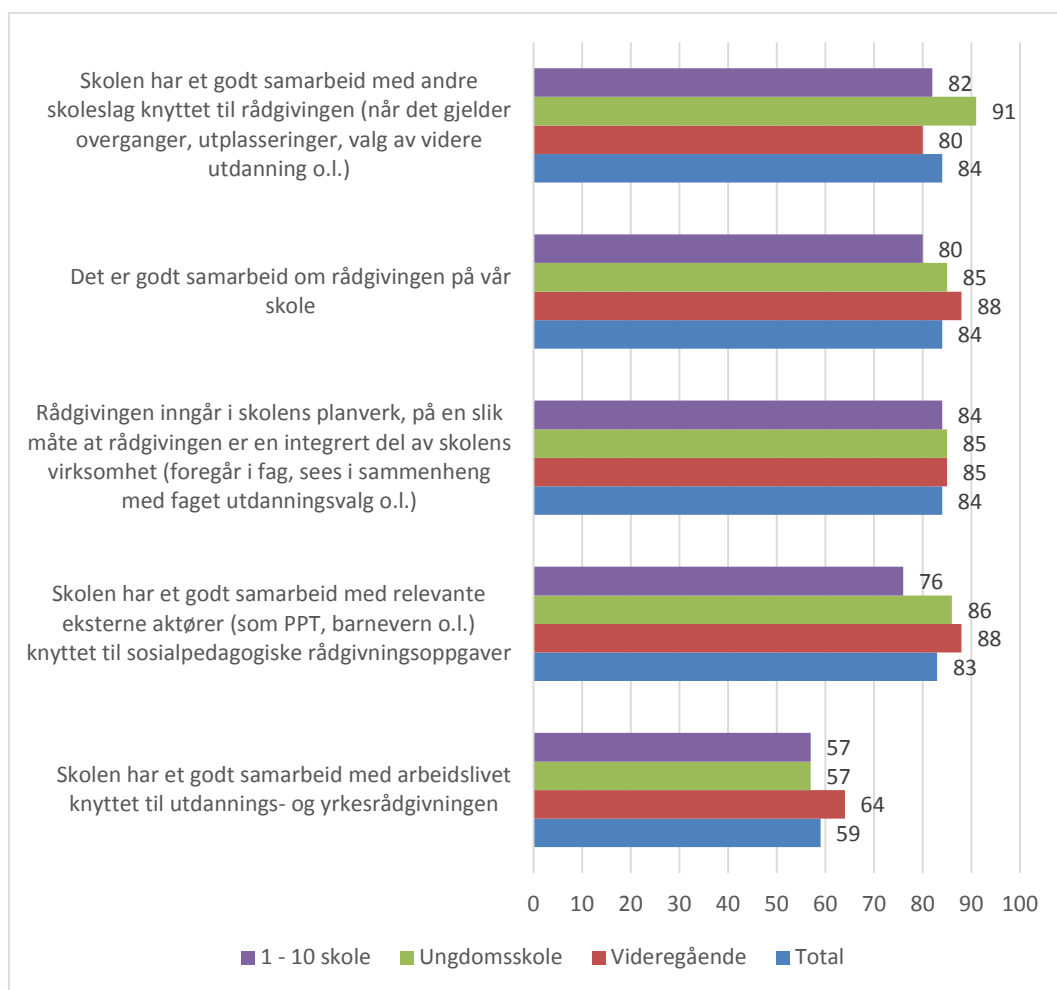
Andelen som krysser av for annet er relativt stor. Skolelederne og skoleeierne fikk et åpent spørsmål der de selv kunne skrive inn hvilke andre ting skoleeier er pådriver for når det gjelder rådgivning. 25 av skolelederne svarte på spørsmålet. Svarene er relativt ulike, men det er to tema som flere nevner: overgang til videregående og nettverk for rådgivere. Skoleledernes svar vises i sin helhet i vedlegg 4.D. I alt 25 skoleeiere svarte på spørsmålet. Et tema som flere skriver at de jobber med er å få til samarbeid mellom ulike involverte instanser og skolene. Skoleeierens svar vises i sin helhet i vedlegg 4.E.

4.2 Skolenes arbeid med rådgivning

Skolenes arbeid med rådgivning ble undersøkt ved at skolelederne tok stilling til fem utsagn om rådgivningen ved skolen og ved at de svarte på to spørsmål om hvordan skolen jobber for å utvikle rådgivningskompetansen. Spørsmålene er ikke stilt tidligere.

Skolelederne tok stilling til de fem utsagnene ved å krysse av på en skala med følgende svarkategorier: i stor grad, i nokså stor grad, i noen grad, i liten grad og ikke i det hele tatt. Utsagnene og andelen som krysser av for i stor grad vises i figur 4.3. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 4.F.

Figur 4.3 I hvilken grad beskriver følgende utsagn situasjonen ved skolen? Andel skoleledere som svarer i stor grad eller i nokså stor grad. Etter skoleslag. N = 315.

Figuren viser at de utsagnene som handler om samarbeid med eksterne aktører, samarbeid med andre skoleslag, samarbeid om rådgiving på skolen og om at rådgiving inngår i skolens planverk får høy tilslutning blant skolelederne. Over 80 prosent krysser av for at disse utsagnene beskriver situasjonen ved skolen i stor eller i nokså stor grad. Andelen som svarer at skolen har et godt samarbeid med arbeidslivet er lavere. Omtrent seks av ti skoleledere svarer at dette beskriver situasjonen ved skolen i stor eller nokså stor grad.

Svarene tyder på at et flertall av norske videregående skoler eller skoler med 10. trinn samarbeider med andre skoler og eksterne aktører, at de samarbeider internt om rådgiving, og at rådgiving inngår i skolens planverk. Det er også en betydelig andel som samarbeider godt med arbeidslivet, men dette foregår ikke i like stor grad som de andre typene samarbeid.

Tabell 4.2: I hvilken grad tar skolen aktive grep for å utvikle rådgivningskompetansen? Skoleledernes svar etter skoleslag.

		1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
		%	%	%	%
Når det gjelder sosialpedagogisk rådgiving?	I stor grad	16	19	25	20
	I nokså stor grad	28	46	49	40
	I noen grad	41	31	23	32
	I liten grad	14	4	3	8
	Ikke i det hele tatt	1	0	0	0
Total		100	100	100	100
Når det gjelder utdannings- og yrkesrådgiving?	I stor grad	15	27	33	24
	I nokså stor grad	37	46	43	42
	I noen grad	36	27	20	28
	I liten grad	10	1	4	5
	Ikke i det hele tatt	2	0	0	1
Total		100	100	100	100
N		123	90	100	313

Det er til dels betydelig variasjon mellom skoleslagene når det gjelder i hvilken grad de tar aktive grep for å utvikle rådgivningskompetansen. Andelen som krysser av for i stor eller i nokså stor grad er klart lavere blant 1 – 10 skolene enn blant videregående skoler og ungdomsskoler. Det gjelder både for sosialpedagogiske rådgiving og for utdannings- og yrkesrådgiving. Svarene tyder på at ungdomsskoler og videregående tar aktive grep for å utvikle rådgivningskompetansen i større grad enn 1-10 skoler. Rådgiving er trolig en mer sentral del av virksomheten på ungdomstrinnet og på videregående enn på barnetrinnet. Det er ungdomstrinnene og videregående som har fag knyttet til rådgiving og som har rådgiver ved skolen, i hvert fall i de fleste tilfellene. Det kan bidra til å forklare hvorfor vi finner at skoleledere ved 1-10 skoler, hvor det også er barnetrinn, svarer annerledes enn lederne ved de andre skoleslagene.

Tabell 4.3: I hvilken grad legger dere vekt på å ha ansatte med anbefalt formell rådgivningskompetanse?⁴ Skolelederes og skoleeieres svar etter skoleslag og eiernivå.

	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total skole- ledere	Kommune	Fylkes- kommune	Total skole- eiere
	%	%	%	%	%	%	%
I stor grad	38	50	57	48	37	69	41
I nokså stor grad	25	25	28	26	39	31	38
I noen grad	29	16	12	20	18	0	15
I liten grad	6	8	3	6	5	0	4
Ikke i det hele tatt	1	1	0	1	1	0	1
Total	100	100	100	100	100	100	100
N	126	92	101	319	107	16	123

⁴I spørreskjemaet ble det henvist til dette brevet fra Utdanningsdirektoratet hvor kompetansekravene omtales: http://www.udir.no/Upload/Brev/5/Anbefalt_formell_kompetanse_og_veiledende_kompetansekriterier_brev.pdf?epslangu age=no

Spørsmålet som presenteres i tabell 4.3 gikk både til skoleledere og skoleeiere. Tabellen viser at nær halvparten av skolelederne og fire av ti skoleeiere svarer at de i stor grad vektlegger å ha ansatte med anbefalt formell rådgivningskompetanse. Andelen som svarer slik varierer noe mellom skoleslagene og etter eiernivå: den er høyere blant ungdomsskolen og i videregående enn blant 1 – 10 skolene, og den er høyere i fylkeskommunene enn i kommunene.

I 2013 ble det stilt et spørsmål som likner det i tabell 4.3. Spørsmålet lød: «Når vi ansetter personer som skal utføre rådgivningsoppgaver i skolen, legger vi følgende til grunn: Utdanningsdirektoratets anbefalte kompetansekrav». I alt 19 prosent av skolelederne og 23 prosent av skoleeierne svarer at de gjør dette i stor grad. Det vil si at andelen som vektlegger formell rådgivningskompetanse er høyere i 2015 enn i 2012. Imidlertid gjør ulikhetene i spørsmålenes ordlyd det vanskelig å avgjøre om forskjellene skyldes endret praksis blant skolelederne eller om ulikhetene i spørsmålene har ført til andre svar.

4.3 Tilgang til og nytte av karrieresenter

Skolelederne fikk spørsmål om de hadde tilgang til karrieresenter, og hvor nyttig dette var for dem. Spørsmålene ble også stilt i 2013, og vi skal sammenlikne svarene i de to undersøkelsene.

Tabell 4.5: Tilgang til karrieresenter etter fem egenskaper ved skolene

		Andel som svarer ja	Antall som har svart på spørsmålet
		%	N
Skoleslag	1 - 10 skole	41	123
	Ungdomsskole	58	89
	Videregående	56	97
Elevtall	De minste	40	87
	De mellomstore	50	119
	De største	60	103
Eierform	Offentlig	54	190
	Privat	33	73
Landsdel	Oslo og Akershus	73	45
	Østlandet	44	59
	Sør- og Vestlandet	44	111
	Midt- og Nord-Norge	52	94
Innbyggertall (grunnskoler)	Under 3000	35	43
	3000 til 9999	43	51
	10.000 og mer	55	118
Total		51	309

I alt 51 prosent av skolelederne oppgir at de har tilgang til Karrieresenter. I 2013 var det i alt 65 prosent av skolelederne som svarte slik. Det vil si at andelen som har tilgang til karrieresenter er lavere i 2015 enn i 2013.

Andelen som svarer at de har tilgang til karrieresenter varierer etter egenskaper ved skolene:

- Andelen er lavere blant 1-10 skoler enn blant ungdomsskoler og videregående
- Andelen er høyere blant større skoler enn blant mindre skoler

- Andelen er høyere blant offentlige skoler enn blant private
- Andelen er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene
- Andelen er høyere i større kommuner enn i mindre

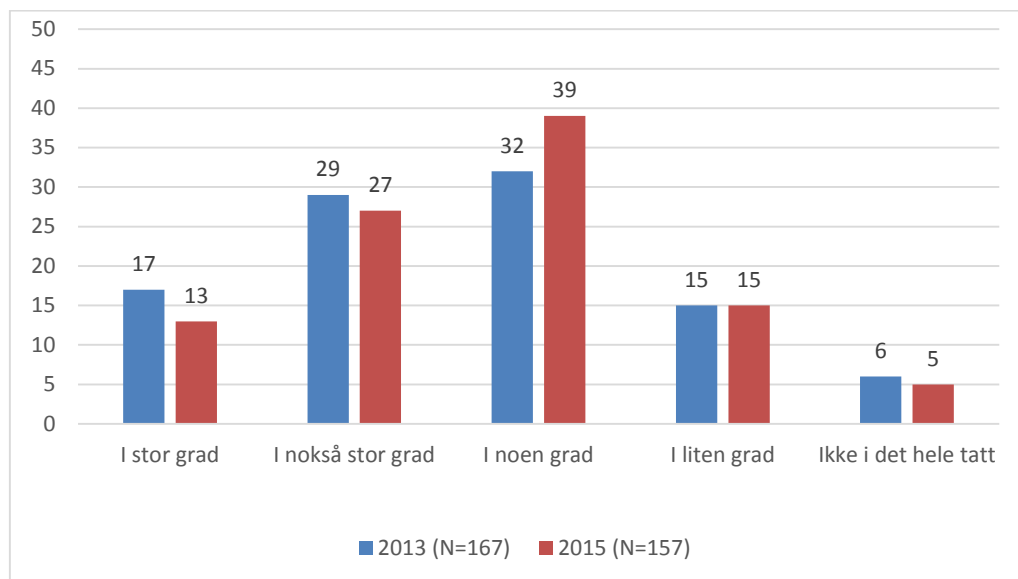
Variasjonen etter egenskaper ved skolene tilsvarer i stor grad det som ble funnet i 2013, selv om den totale andelen som hadde tilgang til karrieresenter den gang var høyere.

De som svarte at de har tilgang til karrieresenter fikk videre spørsmål om nytten av dette – se tabell 4.6.

Tabell 4.6: I hvilken grad har skolen nytte av samarbeid med ett eller flere av de fylkesvise karrieresentrene? Skolelederes svar etter skoleslag.

	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%
I stor grad	18	13	9	13
I nokså stor grad	25	37	20	27
I noen grad	49	35	35	39
I liten grad	8	12	24	15
Ikke i det hele tatt	0	4	11	5
Total	100	100	100	100
N	51	52	54	157

Tabellen viser at i alt fire av ti svarer at de har nytte av samarbeidet med karrieresentrene i stor eller svært stor grad. Andelen er høyere blant skoleledere på ungdomsskolene og 1 – 10 skolene enn blant de på videregående. Det er også en noe høyere andel av skoleledere på videregående som svarer at de ikke har nytte av samarbeidet i det hele tatt.

Figur 4.4: I hvilken grad har skolen nytte av samarbeid med ett eller flere av de fylkesvise karrieresentrene? Skolelederes svar i 2013 og 2015.

Når vi sammenlikner svarene fra 2015 med de fra 2013 ser vi at svarfordelingen i hovedsak er lik. De forskjellene som er der er for små til å tillegges vekt. Figuren tyder på at skolelederne har omtrent like mye nytte av de fylkesvise karrieresentrene i 2015 som i 2013.

4.4 Oppsummering

I Forskrift til Opplæringsloven påpekes skoleeiers og skolens ansvar for at elevene får nødvendig rådgivning. Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan skoler og skoleeiere ivaretar dette ansvaret. Temaet rådgivning var også med i spørningene høsten 2013. Der det er mulig har vi sammenliknet svarene i de to undersøkelsene.

Oppfatningen av skoleeier som pådriver i rådgivningsarbeidet varierer betydelig mellom skoleslagene og mellom kommuner og fylkeskommuner. Andelen som oppgir at skoleeier er en pådriver i dette arbeidet er høyere blant ledere på videregående enn ledere på grunnttrinnet, og den er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene. Sammenliknet med 2013 er andelen skoleledere som svarer at skoleeier er pådriver i skolens arbeid med rådgivning høyere i 2015. Forskjellen er relativt liten (syv prosentpoeng), men signifikant.

Skoleeierne og skolelederne ble bedt om å ta stilling til seks utsagn om skoleeiers involvering i rådgivning. Svarene viser betydelig variasjon i hvordan ledere ved ulike skoleslag og kommuner og fylkeskommuner opplever involveringen. Skolelederne på videregående opplever at skoleeierne er mer aktive når det gjelder rådgivning enn skolelederne ved de andre skoleslagene. Skoleeierens svar tyder på at fylkeskommunene i større grad enn kommunene opplever å ha en aktiv rolle når det gjelder rådgivning.

Skolelederne tok stilling til fem utsagn om rådgivning ved skolen. Svarene tyder på at nær halvparten av norske videregående skoler eller skoler med 10. trinn samarbeider med andre skoler og eksterne aktører, at de samarbeider internt om rådgivning, og at rådgivning inngår i skolens planverk.

Ungdomsskoler og videregående tar i større grad aktive grep for å utvikle rådgivningskompetansen enn 1-10 skoler. Det gjelder både for sosialpedagogiske rådgivning og for utdannings- og yrkesrådgivning.

Nær halvparten av skolelederne og fire av ti skoleeiere svarer at de i stor grad vektlegger å ha ansatte med anbefalt formell rådgivningskompetanse. Andelen som svarer slik er høyere i ungdomsskolen og i videregående enn i 1 – 10 skolene, og den er høyere i fylkeskommunene enn i kommunene.

Nær halvparten av skolelederne og fire av ti skoleeiere svarer at de i stor grad vektlegger å ha ansatte med anbefalt formell rådgivningskompetanse. Andelen som svarer slik varierer mellom skoleslagene og etter eiernivå: den er høyere blant ungdomsskolen og i videregående enn blant 1 – 10 skolene, og den er høyere i fylkeskommunene enn i kommunene.

I alt 51 prosent av skolelederne oppgir at de har tilgang til karrieresenter. I 2013 var det i alt 65 prosent av skolelederne som svarte slik. Det vil si at andelen som har tilgang til karrieresenter er lavere i 2015 enn i 2013.

Fire av ti skoleledere svarer at de har nytte av samarbeidet med karrieresentrene i stor eller svært stor grad. Andelen er høyere blant skoleledere på ungdomsskolene og 1 – 10 skolene enn blant de på videregående. Det er også en noe høyere andel av skoleledere på videregående som svarer at de ikke har nytte av samarbeidet i det hele tatt. Skoleledernes svar på dette spørsmålet er omtrent lik i 2015 og i 2013.

5 System for kvalitetsvurdering

Skoleeier har ansvar for å følge opp og forbedre kvaliteten på opplæringen i tett dialog med skoler og lærebedrifter/ opplæringskontor. Som en del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeides årlige rapporter om tilstanden i grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen. På skolenivå gjennomføres jevnlig skolebasert vurdering.

Utdanningsdirektoratet trenger informasjon om kvalitetsvurderingsprosesser lokalt for å kunne gi nyttig veiledning i kvalitetsvurderingsarbeid på udir.no, Skoleporten og i for å støtte opp under innsats i nasjonale satsinger.

Kapitlet består av tre deler:

- Skoleledernes svar på spørsmål om skolebasert vurdering
- Skoleeierens svar på spørsmål om skolebasert vurdering og årlig tilstandsrapport
- Skolelederens svar på spørsmål om Kvalitet i fagopplæringen

5.1 Skolebasert vurdering – skoleledernes svar

Skolelederne fikk i alt ti spørsmål om skolebasert vurdering. Det kan være slik at gjennomføringen av skolebasert vurdering varierer mellom barneskoler, ungdomsskoler og videregående. Presentasjonen er derfor lagt opp slik at tallene for skoleslagene vises i tillegg til totaltallene.

Innledningsvis fikk skolelederne spørsmål om skolen deres gjennomfører skolebasert vurdering. Over 90 prosent svarer at de gjør dette hvert tredje år eller oftere (jmf tabell 5.1). Resten av spørsmålene om skolebasert vurdering gikk kun til skoleledere som svarte ja på spørsmålet. Skolelederens svar etter skoleslag vises i tabell 5.1.

Tabell 5.1: Gjennomfører skolen skolebasert vurdering? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja, hvert halvår	18	14	11	18	16
Ja, hvert år	56	51	66	69	59
Ja, hvert annet år	12	16	17	6	13
Ja, hvert tredje år	7	6	2	2	5
Nei	8	12	3	4	8
Total	100	100	100	100	100
N	251	129	89	98	567

Tabellen viser at flertallet av skolene - 59 prosent – gjennomfører skolebasert vurdering årlig, mens 16 prosent gjør det hvert halvår. Andelen som gjennomfører vurdering hvert år eller hvert halvår er klart høyere på videregående enn i de andre skoleslagene. I alt 87 prosent av de videregående skolene oppgir dette, mens mellom 65 og 77 prosent av grunnskolene svarer slik.

Tabell 5.2: Hvilke kilder benyttes som grunnlag for den skolebaserte vurderingen? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
	%	%	%	%	%
Elevundersøkelsen (Utdanningsdirektoratets)	92	94	92	96	93
Nasjonale prøver	90	90	93	22	78
Egen innhenting av informasjon fra lærere	60	62	59	61	60
Egen innhenting av informasjon fra elevene	58	61	49	67	59
Prøveresultater	61	59	58	55	59
Skoleporten	48	63	76	45	55
Foreldreundersøkelsen (Utdanningsdirektoratets)	59	40	43	2	42
Karakterstatistikk	2	58	72	82	40
Organisert skolevandring	45	27	42	34	39
Lærerundersøkelsen (Utdanningsdirektoratets)	39	29	34	30	34
Egen innhenting av informasjon fra foreldre	31	36	23	4	26
Gjennomføringsstatistikk	4	26	30	77	26
Annet	12	16	10	16	13
N	231	113	86	94	524

Tabellen er sortert slik at kildene som flest benyttes kommer øverst. Vi ser at Elevundersøkelsen er en særlig viktig kilde for skolebasert vurdering. Over 90 prosent av skolelederne har krysset av for at de benytter denne kilden. Det er ingen forskjeller mellom skoleslagene i andelen som svarer slik.

Også Nasjonale prøver framstår som en svært viktig kilde til informasjon. Nesten åtti prosent krysser av for dette alternativet. Imidlertid er det klare forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og videregående. 22 prosent av de videregående skolene krysser av for dette alternativet, mens rundt 90

prosent av grunnskolene gjør det. Nasjonale prøver gjennomføres på 5., 8. og 9. trinn. Det er slik sett ikke overraskende at andelen som bruker disse prøvene som informasjonskilde er høyere i grunnskolen enn i videregående.

Tabellen viser videre at prøveresultater, Skoleporten og egen innhenting av informasjon fra lærere og elever er kilder som mange skoleledere benytter seg av. 55 til 60 prosent krysser av for disse alternativene. Andelen skoleledere som benytter prøveresultater og egen innhenting av informasjon fra lærere varierer svært lite mellom skoleslagene. Derimot er andelen skoleledere som bruker Skoleporten høyere på ungdomsskolen enn på de andre trinnene, mens andelen som bruker egen innhenting av informasjon fra elevene er lavere på ungdomsskolen enn på de andre trinnene.

I tillegg til de forskjellene som er nevnt er det noe variasjon mellom skoleslagene i hvilke kilder som brukes. Generelt ser det ut til at de videregående skolene i mindre grad enn grunnskolene bruker informasjon fra foreldrene (Foreldreundersøkelsen og egen innhenting av informasjon fra foreldrene) enn grunnskolene. Videre er karakterstatistikk lite brukt av barneskoler, mens gjennomføringsstatistikk er særlig aktuelt for videregående skole. Dette kan ikke sies å være overraskende i og med at elevene ikke får karakterer før på ungdomsskolen, mens gjennomføringsstatistikk er mest aktuelt i videregående fordi de aller fleste elevene fullfører grunnskolen. Det kan være slik at ungdomsskoler bruker gjennomføringsstatistikk for å undersøke hvordan det går med deres elever senere, men det kan vi ikke fastslå ut fra denne undersøkelsen.

Tabell 5.3: Blir det brukt bestemte analyseverktøy i behandlingen av kildene?

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Nei	62	65	61	41	59
Ja	38	35	39	59	41
Total	100	100	100	100	100
N	214	106	82	90	492

Flertallet av skolelederne, omtrent seks av ti, bruker ikke bestemte analyseverktøy når de behandler kilder til skolebasert vurdering. Andelen som svarer ja er høyere på videregående enn de andre skoleslagene. Videre analyser etter skolestørrelse viser at de minste skolene har noe lavere andel enn de mellomstore og store skolene som svarer at det blir brukt bestemte analyseverktøy i behandlingen av kildene. Forskjellen kan komme av at store skoler, med flere ansatte, i større grad gir mulighet til at en eller flere ansatte skaffer seg nødvendig kompetanse om et spesielt analyseverktøy.

De som svarte ja til at de bruker bestemte analyseverktøy ble bedt om å spesifisere hvilke verktøy det er snakk om. I alt 192 skoleledere svarte på spørsmålet. Følgende verktøy nevnes av mange:

- Puls
- Vokal
- Ståstedsanalyse
- Utdanningsdirektoratets verktøy for analyse
- Egenutviklede system
- SWOT

Tabell 5.4: I hvilken grad opplever dere at dere har tilstrekkelig kompetanse til å behandle og analysere materialet?

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
I svært stor grad	4	2	10	12	6
I stor grad	75	76	70	80	75
I liten grad	21	22	21	7	19
I ingen grad	0	0	0	1	0
Total	100	100	100	100	100
N	217	107	82	89	495

Tabell 5.4 viser at majoriteten av skolelederne mener at de i stor grad har tilstrekkelig kompetanse til å behandle og analysere materialet. Tre av fire krysser av for dette alternativet. Relativt få, seks prosent, mener at de i svært stor grad har tilstrekkelig kompetanse. En av fem svarer at de i liten grad har denne kompetansen. Andelen som svarer slik er høyere blant grunnskolene enn blant de videregående skolene.

Svarene peker på at en ikke ubetydelig andel av skolelederne opplever at de ikke har tilstrekkelig kompetanse til å behandle og analysere kilder som brukes i forbindelse med skolebasert vurdering, og at dette i særlig grad gjelder for grunnskolene.

Tabell 5.5: Hva har vært tema i den skolebaserte vurderingen de siste fire årene? Flere krysser mulig. Skolelederne svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Elevenes læringsutbytte	74	64	69	80	72
Klasseledelse	66	70	73	80	71
Elevenes læringsmiljø	73	71	59	68	69
Undervisvurdering	63	58	69	77	65
Arbeid med grunnleggende ferdigheter	56	51	53	22	48
Tilpasset opplæring	45	34	40	38	41
Skolens arbeid med opplæringen i fag	32	22	42	44	33
Spesialundervisning	30	24	29	15	26
Læringsstrategier	28	29	20	17	25
Sluttvurdering	6	27	30	46	22
Annet - spesifiser	3	5	7	12	6
N	231	113	86	94	524

De områdene som flest skoler har hatt som tema i den skolebaserte vurderingen de siste årene er elevenes læringsutbytte, klasseledelse, elevenes læringsmiljø og undervisvurdering. Omtrent 60 til 70 prosent av skolelederne oppgir disse alternativene.

De største forskjellene mellom skoleslagene finner vi for følgende tema:

- Arbeid med grunnleggende ferdigheter, som er et mindre vanlig tema på videregående skoler enn på grunnskoler.

- Sluttvurdering, som er et mindre vanlig tema blant barneskolene enn blant videregående skoler.
- Skolenes arbeid med opplæring i fag, som er vanligere blant ungdomsskoler og videregående enn barneskoler og 1 – 10 skoler.

Totalt seks prosent av skolelederne krysser av for annet, og ble bedt om å spesifisere hva de legger i annet. 29 skrev inn svar. De vanligste temaene de nevner som nevnes er:

- Elevenes motivasjon
- IKT
- Lesing
- Lokale læreplaner
- Samarbeid med eksterne aktører

Tabell 5.6: Hvem er involvert i arbeidet med den skolebaserte vurderingen? Flere kryss er mulig. Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
	%	%	%	%	%
Lærerne	90	94	88	94	91
Skoleledelsen	91	92	94	95	92
Elevrådet	40	43	44	71	47
Foreldres arbeidsutvalg (FAU)	51	42	47	3	40
Skoleutvalget (SU)	34	29	38	16	30
Skolemiljøutvalget (SMU)	30	26	24	33	29
Andre - spesifiser	5	7	7	9	6
N	231	113	86	94	524

Tabell 5.6 viser at lærerne og skoleledelsen er involvert i arbeidet med den skolebaserte vurderingen ved ni av ti skoler. Andelen skoleledere som krysser av for disse alternativene er gjennomgående høy ved alle skoleslagene, og de små forskjellene som finnes er ubetydelige. Videre ser vi at elevrådet er involvert på nesten halvparten av skolene. Dette er klart mer vanlig på videregående enn i grunnskolen.

Seks prosent av de som svarer på spørsmålet vist i tabell 5.6. krysser av for annet. Disse ble bedt om å spesifisere hva de mener med annet. Totalt 33 skoleledere svarte på spørsmålet. De vanligste aktørene de nevner er:

- Skoleeier
- Driftsstyret
- Styret
- Eksterne vurderere
- Kommunalsjef
- PPT

- Elever
- Helsesøster
- Intern analysegruppe
- Politiker
- Tillitsvalgte/organisasjoner

Tabell 5.7: Hvis den skolebaserte vurderingen viser behov for endringer, blir tiltak iverksatt? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja, alltid	49	48	50	52	50
Ja, noen ganger	50	50	50	47	49
Nei, aldri	0	0	0	0	0
Vet ikke	0	2	0	1	1
Total	100	100	100	100	100
N	215	107	82	90	494

Halvparten av skoleeierne svarer at dersom den skolebaserte vurderingen viser behov for endringer så blir tiltak alltid iverksatt. Omtrent like mange skoleledere krysser av for at tiltak blir iverksatt noen ganger. Ingen svarer at tiltak ikke blir iverksatt, mens et lite mindretall svarer vet ikke. Det er så å si ingen variasjon i hvordan skoleledere ved de ulike skoleslagene svarer. Svarene tyder på at skolebaserte vurderinger som viser behov for endring vanligvis følges opp av tiltak.

Tabell 5.8: Hvilke dokumenter ligger til grunn for målene som vurderes? Flere kryss er mulig. Skolelederens svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
	%	%	%	%	%
Nasjonale læreplaner for fag	77	78	83	74	77
Læreplanens generelle del	64	60	57	47	59
Lokale læreplaner	60	65	59	48	59
Lokale mål	43	42	48	51	45
Planer for lokalt arbeid med læringsmiljø	48	44	43	39	45
Planer for lokalt arbeid med underveis- og sluttvurdering	35	35	43	43	38
Prinsipper for opplæring med Læringsplakaten	41	33	27	30	35
Planer for lokalt arbeid med læreplaner	32	28	31	19	29
Planer for lokalt arbeid med gjennomføring	11	4	5	35	13
Annet	4	4	1	9	4
N	231	113	86	94	524

Tabell 5.8 viser at nasjonale læreplaner for fag er de dokumentene som flest skoleledere legger til grunn for målene som brukes i skolebasert vurdering. Tre av fire skoleledere svarer slik. Også læreplanens generelle del og lokale læreplaner brukes av en høy andel skoleledere. Omtrent seks av ti skoleledere krysser av for disse alternativene. Svarene samsvarer godt med kravene til skolebasert vurdering i forskrift til opplæringslova § 2-1, første del: «Skolen skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet.»

Det er i liten grad store forskjeller mellom skoleslagene i hvilke dokumenter de legger til grunn for målene som vurderes, med enkelte unntak. Andelen skoleledere som svarer at de bruker læreplanens generelle del og lokale læreplaner er noe lavere blant de videregående skolene enn blant de andre skoleslagene. Andelen som svarer at de bruker planer for lokalt arbeid med gjennomføring er høyere på videregående enn i grunnskolen. Videre ser vi at andelen som krysser av for planer for lokalt arbeid er lavere blant de videregående skolene enn blant de andre skoleslagene.

Tabell 5.9: Hvordan følger skoleeier opp den skolebaserte vurderingen? Flere kryss er mulig. Skoleeiernes svar etter skoleslag.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Total %
Skoleeier har møter med skoleleder om resultatet av den skolebaserte vurderingen	63	62	66	77	66
Skoleeier bruker informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport	61	63	70	66	64
Skoleeier undersøker om den skolebaserte vurderingen blir gjennomført i tråd med føringer i regelverket	38	45	31	49	40
Skoleeier har bestemt hvilke verktøy skolen skal bruke i skolebasert vurdering	23	19	20	41	25
Skoleeier har bestemt tema for den skolebaserte vurderingen	23	19	16	31	23
Annet - spesifiser	3	6	12	2	5
N	231	113	86	94	524

Når det gjelder hvordan skoleeier følger opp den skolebaserte vurderingen ser vi at de to øverste alternativene, som omhandler møter mellom skoleeier og skoleleder og at skoleeier bruker informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport, er de som får høyest tilslutning. Omtrent to av tre skoleledere krysser av for disse to alternativene. Videre svarer fire av ti at skoleeier undersøker om den skolebaserte vurderingen blir gjennomført i tråd med føringer i regelverket.

Det er noe variasjon i svarene fra de ulike skoleslagene. Dette gjelder særlig for utsagnet «Skoleeier har bestemt hvilke verktøy skolen skal bruke i skolebasert vurdering». Andelen som krysser av for dette alternativet er nesten dobbelt så høy blant de videregående skolene som blant de andre skoleslagene. Det tyder på at fylkeskommunene, som er skoleeier for de videregående skolene, i større grad bestemmer hvilke verktøy skolene skal bruke enn kommunene. Videre ser vi at møter mellom skoleledelsen og skoleeier er mer vanlig blant videregående skole enn i de andre skoleslagene.

Fem prosent svarer annet, og får mulighet til å spesifisere hva de legger i det. 22 skoleledere svarer på spørsmålet. De nevner følgende andre alternativer:

- FLIK (Forskningsbasert arbeid i læringsmiljøet i Kristiansand)
- Skoleeier følger ikke opp
- KIS (Kvalitetsvurdering i skolen)

De som krysset av for at skoleeier har bestemt hvilke verktøy skolen skal bruke i skolebasert vurdering fikk et oppfølgingsspørsmål der de ble bedt om å beskrive hvilke verktøy det er snakk om. 122 skoleledere svarte på spørsmålet. Svarene tyder på at følgende verktøy er sentrale:

- Puls
- Vokal
- Ståstedsanalysen
- Eget utviklet system
- KIS (Kvalitetsvurdering i skolen)

5.2 Skolebasert vurdering og tilstandsrapport - skoleeierens svar

Skoleeierne fikk i alt fem spørsmål om skolebasert vurdering og tilstandsrapport. Svarene deres presenteres i teksten og i tabellene 5.10 – 5.12. Innledende analyser viste at det i liten grad var forskjeller i kommunenes svar etter innbyggertall. Derimot er det enkelte forskjeller i hvordan kommuner i ulike landsdeler svarer. Dette blir kommentert i teksten der det er aktuelt.

Skoleeierne fikk innledningsvis spørsmål om hvordan de jobbet for at skolene gjennomfører skolebasert vurdering, som skoleeier har ansvar for ifølge § 2-1 i forskrift til opplæringslov. De ble bedt om å beskrive med egne ord hvordan de sørger for at skolene gjør dette. I alt 104 skoleeiere svarte på spørsmålet. Svarene er varierte og til dels omfattende. Det er derfor vanskelig å gi en kortfattet gjennomgang av dem. Svarene vises derfor i sin helhet i vedlegg 5.A. Svært kort oppsummert peker svarene på at dialog med skolene og opprettelse av kvalitetssystem er viktige måter for skoleeier å sørge for at skolene gjennomfører skolebasert vurdering.

Tabell 5.10: Hvordan følger skoleeier opp den skolebaserte vurderingen? Flere kryss er mulig. Skoleeieres svar etter eiernivå.

	Kommune	Fylkes- kommune	Total
	%	%	%
Skoleeier har møter med skoleleder om resultatet av den skolebaserte vurderingen	88	94	89
Skoleeier bruker informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport	78	94	80
Skoleeier har bestemt tema for den skolebaserte vurderingen	51	63	53
Skoleeier har bestemt hvilke verktøy skolen skal bruke i skolebasert vurdering	46	56	48
Annet - spesifiser	12	0	10
N	104	16	120

Tabell 5.10 viser at møter med skoleledere og å bruke informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport er de måtene flest skoleeiere følger opp den skolebaserte

vurderingen på. Det er ikke betydelige forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer, og de ulike alternativene rangeres likt av de to gruppene.

Ti prosent krysser av for annet. Samtlige av disse er kommuner. De ble bedt om å spesifisere hva annet betyr. Tolv skoleeiere svarte på spørsmålet. Svarene viser fram følgende måter å følge opp den skolebaserte vurderingen som ikke dekkes av svaralternativene:

- Bestemt sammen med skolelederne
- Ekstern vurdering av skoler
- Pedagogisk skolevandring der administrativ og politisk ledelse besøker skolene
- Rektor videreformidler dette i månedlig styringsdialog med sektorleder
- Tema er del i en toårlig lederopplæring

Det er noe variasjon i hvordan kommuner i ulike landsdeler svarer på utsagnet om at skoleeier har bestemt tema for den skolebaserte vurderingen. Andelen som krysser av for dette alternativet er høyere i Oslo og Akershus (75 prosent) enn i Øst-Norge (44 prosent), Sør- og Vest-Norge (51 prosent) og i Midt- og Nord-Norge (50 prosent). Hvilke fylker som inngår i de fire landsdelene er beskrevet i kapittel 2. Altså er det mer vanlig at skoleeier bestemmer dette i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

Som vist i tabell 5.9 fikk også skolelederne spørsmål om hvordan skoleeier følger opp den skolebaserte vurderingen. Det er de samme to svaralternativene som får høyest tilslutning både blant skoleeiere og skoleledere. Altså mener begge gruppene at møter med skoleledere og å bruke informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport er de vanligste måtene skoleeier følger opp de skolebaserte vurderingene på.

Imidlertid er andelen som krysser av for de ulike alternativene gjennomgående høyere blant skoleeierne enn blant skolelederne. Dette gjelder særlig for alternativene som handler om at skoleeier har bestemt tema i den skolebaserte vurderingen og hvilke verktøy som skal brukes. Andelen som krysser av for disse alternativene er dobbelt så høy blant skoleeierne som blant skolelederne. Alt i alt peker forskjellene i svarene til de to gruppene på at skoleeierne mener at de følger opp den skolebaserte vurderingen på flere måter enn hva skolelederne oppfatter.

Tabell 5.11: På hvilken måte er skoleledere involvert i arbeidet med årlig tilstandsrapport. Flere krysser mulig. Skoleeiernes svar etter eiernivå.

	Kommune	Fylkes- kommune	Total
	%	%	%
Skoleleder deltar i utformingen av tilstandsrapporten	61	25	56
Skoleleder er invitert til å kommentere årlig tilstandsrapport før ferdigstilling og drøfting	49	31	47
Skoleleder er ikke involvert	10	38	13
Annet - spesifiser	11	31	13
N	104	16	120

Når det gjelder hvordan skolelederne er involvert i arbeidet med årlig tilstandsrapport svarer noe over halvparten av skoleeierne at de deltar i utformingen av rapporten, mens noe under halvparten svarer at skoleledere inviteres til å kommentere rapporten før den ferdigstilles. Tretten prosent av skoleeierne oppgir at skolelederne ikke er involvert i arbeidet med den årlige tilstandsrapporten.

Det er til dels store forskjeller i hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer. Forskjellene tyder på at i kommuner blir skoleledere i større grad tatt med i utforming av tilstandsrapporten og invitert til å kommentere den enn i fylkeskommuner. I tillegg er det relativt sett flere fylkeskommuner enn kommuner som svarer at skoleleder ikke er involvert i arbeidet med tilstandsrapporten.

I alt 13 prosent av skoleeierne krysser av for annet, og ble bedt om å utdype hva de mente. Svarene deres tyder på at skolelederne er involvert i arbeidet med årlig tilstandsrapport på følgende måter i tillegg til det som nevnes i tabell 5.11:

- Supplerer skoleeier med datagrunnlag for tilstandsrapporten
- Bidrar med kommentarer om egen skole som inkluderes i rapporten
- Workshop/konferanse der blant annet skoleansatte er med – oppsummering av konferansen er med i tilstandsrapporten

Videre analyser viser at andelen som svarer at skoleleder deltar i utformingen av tilstandsrapporten varierer mellom landsdelene. Den er lavere i Oslo og Akershus (25 prosent) enn i Øst-Norge (63 prosent), i Sør- og Vest-Norge (67 prosent) og i Midt- og Nord-Norge (60 prosent). Forskjellene tyder på at skoleledere i Oslo og Akershus i mindre grad er involvert i utformingen av tilstandsrapporten enn skoleledere i de andre landsdelene.

Tabell 5.12: Hva er formålet med årlig tilstandsrapport? Flere kryss er mulig. Skoleeiernes svar etter eiernivå.

	Kommune	Fylkes-	Total
	%	kommune	%
		%	
Skape bevissthet om skoleeiers rolle og ansvar i kvalitetsutviklingsarbeid	81	69	79
Grunnlag for beslutninger på skoleeiernivå	77	88	78
Gi grunnlag for styring og kvalitetsutvikling av opplæringen samlet sett	74	94	77
Gi beskrivelse av status	76	69	75
Gi en beskrivelse av status for skoleeiers prioriterte innsatser og målsettinger	64	75	66
Gi grunnlag for styring og kvalitetsutvikling (av opplæringen i skoler)	56	56	56
N	104	16	120

Når det gjelder hva som er formålet med årlig tilstandsrapport ser vi at mange av utsagnene i spørsmålet får høy tilslutning fra skoleeierne. Mellom 70 og 80 prosent krysser av for de fire øverste alternativene. Faktisk er det ingen av de oppgitte svaralternativene som mindre enn halvparten skoleeieren har krysset av for. Det at så mange av utsagnene får høy tilslutning tyder på at formålet med den årlige tilstandsrapporten er mangesidig, og inkluderer både å skape bevissthet om skoleeiers rolle, å være grunnlag for beslutninger og styring og å gi beskrivelse av status.

Tabell 5.13: Hvordan følger skoleeier og skolen opp tilstandsrapporten etter politisk behandling? Flere kryss er mulig. Skoleeieres svar etter eiernivå.

	Kommune %	Fylkes- kommune %	Total %
Rapporten brukes som et verktøy for å igangsette utviklingstiltak og beslutningene følges opp på skoleeiernivå	83	75	82
Rapporten brukes som et verktøy for å igangsette utviklingstiltak og beslutningene følges opp på skolenivå	64	50	63
Rapporten er først og fremst en beskrivelse av tilstanden og den følges derfor ikke opp med spesielle tiltak	13	19	14
Annet - spesifiser	5	19	7
N	104	16	120

Tabell 5.13 viser at et klart flertall av skoleeierne iverksetter tiltak basert på det som kommer fram i tilstandsrapporten. Åtte av ti skoleeiere krysser av for at rapporten brukes som et verktøy for å igangsette utviklingstiltak og at beslutningene følges opp på skoleeiernivå. Videre svarer seks av ti at rapporten brukes som et verktøy for å igangsette utviklingstiltak, og at beslutningene følges opp på skolenivå. Et mindretall på 14 prosent av skoleeierne svarer at rapporten er en beskrivelse av tilstanden, og ikke følges opp med spesielle tiltak.

Syv prosent velger alternativet annet. De ble bedt om å spesifisere hva de legger i annet. Åtte skoleeiere svarte på spørsmålet. Under vises utdrag fra svarene deres:

- Beslutningene drøftes også på politisk nivå som en oppfølging etter første behandling.
- Dersom det gjøres vedtak om tiltak i forbindelse med behandling av rapporten følges disse opp.
- Vi utarbeider årlige budsjettdokumenter som inneholder klare målsettinger, strategier og tiltak for utdanningssektoren i kommende år.
- Rapporten inngår i grunnlaget for utarbeidelse av skoleeiers utfordringsdokument og strategiplan
- Rapporten skaper grunnlag for diskusjoner om kvalitet
- Utviklingsplaner lages på bakgrunn av seminarer på skolene og fortsetter i møter mellom kommune og rektorer- en felles utviklingsplan

5.3 Kvalitet i fagopplæringen – skolelederens svar

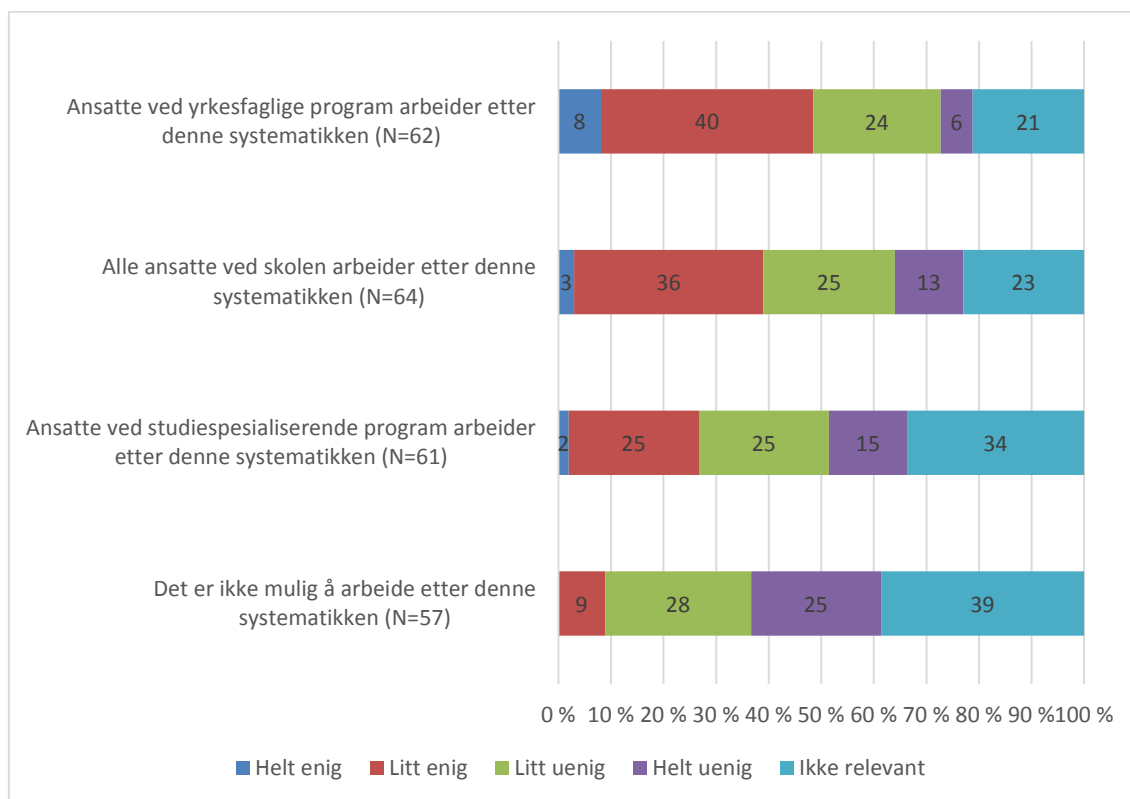
Prosjektet Kvalitet i fagopplæringen (KIF) omhandler kvalitetsvurderingssystem for skoler og lærebedrifter (Utdanningsdirektoratet, 2014). KIF ble avsluttet juni 2015, men hovedinnholdet i KIF skal videreføres. Det er interessant med informasjon om skolenes bruk av KIF, både fordi det gir kunnskap om implementeringen og fordi tilbakemelding fra sektoren kan bidra til justering av det videre arbeidet.

Spørsmålene i denne delen gikk til skoleledere ved videregående skoler som har yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

Innledningsvis i analysene undersøkte vi om skoleledere ved rene yrkesfaglige skoler svarte annerledes enn ledere ved kombinerte skoler, det vil si skoler som både har yrkesfaglige og studieforberedende programmer. Analysene viste i liten grad betydelig forskjeller mellom de to gruppene. Vi har derfor valgt å presentere tallene samlet, og ikke etter om skolen har kun yrkesfag eller ikke.

Skolelederne ble først bedt om å ta stilling til fire utsagn om kvalitetshjulet, som er sentralt i KIF. I dokumentet *Kvalitet i fagopplæringen. Beskrivelse av kvalitetsvurderingssystem for skole og lærebedrift*. (Utdanningsdirektoratet, 2014:6), står det følgende om kvalitetshjulet: «Arbeidet med kvalitet er en kontinuerlig systematisk prosess hvor de vurderingene som gjøres, følges opp med justeringer og nye mål. Denne prosessen kan illustreres som en sirkel med noen «stoppesteder» som viser hva du skal gjøre før du går videre. Sirkelen indikerer at det er et kontinuerlig arbeid som ikke har noe endepunkt (Kvalitetshjulet).» Senere i dokumentet oppgis bruk av kvalitetshjulet som et kjennetegn på at KIF er implementert.

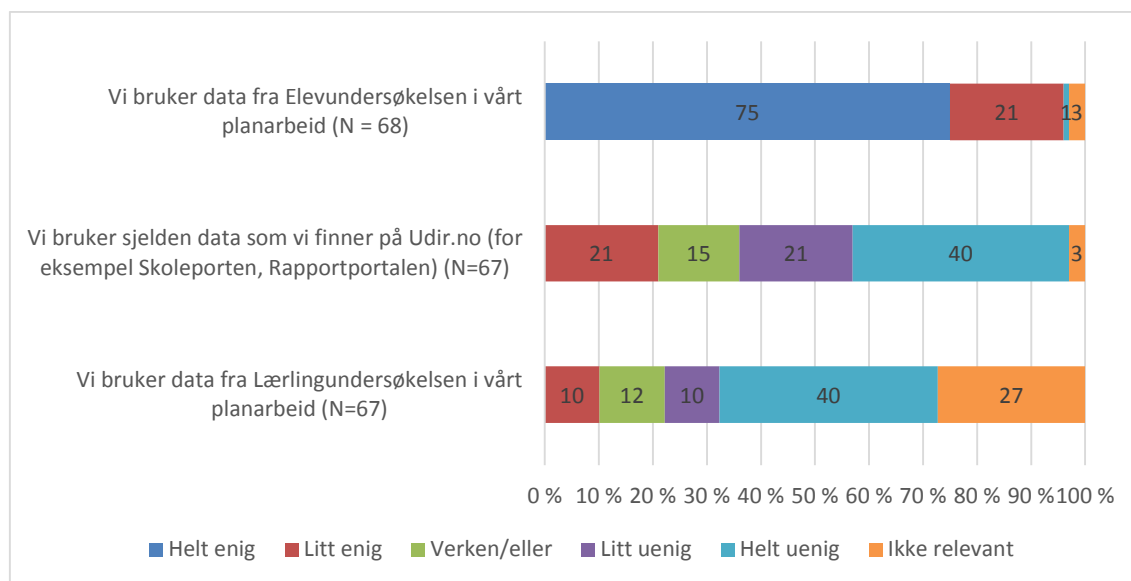

Figur 5.1: Hvor enig eller uenig er du i påstandene nedenfor om kvalitetshjulet? Skolelederes svar.

De tre øverste utsagnene i figur 5.1 handler om hvilke grupper som jobber etter systematikken i kvalitetshjulet. Svarene tyder på at det er mer vanlig at ansatte ved yrkesfaglige program arbeider etter kvalitetshjulet enn at alle ansatte eller at ansatte ved studiespesialiserende program gjør det. I alt 48 prosent av skolelederne er helt eller litt enig i at ansatte ved yrkesfaglige program arbeider etter denne systematikken, mens 30 prosent er helt eller litt uenig i dette. 27 prosent er enig i at ansatte ved studiespesialiserende program arbeider etter denne systematikken, mens 40 prosent er helt eller litt uenig. Som nevnt regnes bruk av kvalitetshjulet som et kjennetegn på at KIF er implementert. Svarene tyder på at KIF i noen grad er implementert ved yrkesfaglige program.

Det siste utsagnet handler om hvorvidt det er mulig å arbeide etter kvalitetshjulet. Ingen av skolelederne sier seg helt enig i at dette ikke er mulig, men ni prosent svarer at de er litt enig. Det vil si at det er et lite mindretall som opplever kvalitetshjulet som uegnet i deres arbeid. Andelen som sier

seg uenig i dette utsagnet er klart høyere enn den som sier seg enig. Altså mener flertallet ikke at systematikken er uegnet i deres arbeid.

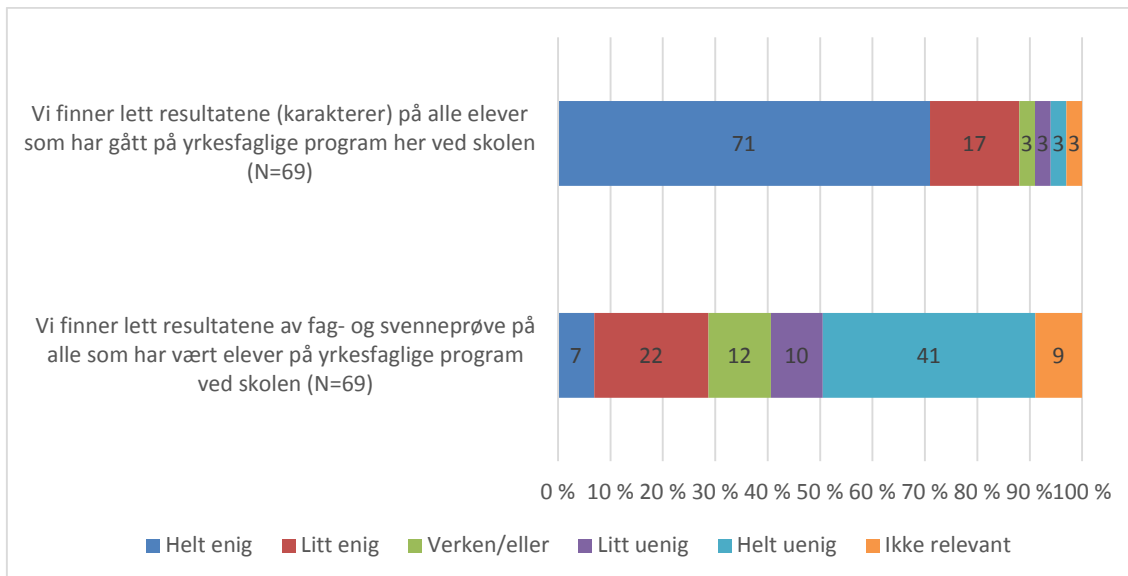

Figur 5.2: Skolenes bruk av ulike datakilder. Skolelederes svar.

Figur 5.2 viser at svært mange videregående skoler med yrkesfaglige program bruker data fra Elevundersøkelsen i planarbeidet. Tre av fire skoleledere svarer at de er helt enig i utsagnet. Den høye andelen som svarer slik tyder på at Elevundersøkelsen har en sterk stilling som datakilde på videregående skoler med yrkesfaglige program.

Andelen som bruker data fra Lærlingundersøkelsen i planarbeidet er klart lavere. I alt 50 prosent svarer at de er litt eller helt uenig i at de bruker denne kilden, mens ti prosent svarer at de er litt enig. Ingen krysser av for at de er helt enig i at de bruker denne kilden. Det må tillegges at mens Elevundersøkelsen har vært obligatorisk i mange år så ble Lærlingundersøkelsen obligatorisk relativt nylig. Det kan bety at ikke alle skolene som var med i undersøkelsen har hatt data fra denne undersøkelsen tilgjengelig, noe som selvsagt vil bidra til å forklare hvorfor flere bruker Elevundersøkelsen enn Lærlingundersøkelsen. Senere gjentakelser av temaet vil kunne vise om det på sikt blir vanlig å bruke begge undersøkelsene.

Mange, 61 prosent, sier seg uenig i at de sjelden bruker data på Udir.no. Det tyder på at det er vanlig å bruke slike data. Likevel er det 21 prosent som sier at de er litt enig i utsagnet. Altså er det et ikke ubetydelig mindretall som i liten grad bruker data fra Udir.no

Figur 5.3: Tilgjengelighet til karakterer og resultat av fag- og svenneprøver. Skolelederens svar.

Figur 5.3 tyder på at det er ved mange av skolene er enkelt å finne karakterer til elever som har gått på yrkesfaglig program ved skolen. I alt 88 prosent av skolelederne krysser av for at de er helt eller litt enig i dette.

Derimot tyder figuren på at det å finne resultater av fag- og svenneprøver er mer krevende ved mange av skolene. Til sammen 29 prosent krysser av for at de er helt eller litt enig i at det er lett å finne disse resultatene, mens 51 prosent sier seg helt eller litt uenig i dette.

5.4 Oppsummering

Skoleeier har ansvar for å følge opp og forbedre kvaliteten på opplæringen i tett dialog med skoler og lærebedrifter/ opplæringskontor. Som en del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeides årlige rapporter om tilstanden i grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen. På skolenivå gjennomføres jevnlig skolebasert vurdering.

Prosjektet Kvalitet i fagopplæringen (KIF) omhandler kvalitetsvurderingssystem for skoler og lærebedrifter. Det er interessant med informasjon om skolenes bruk av metodene i KIF, både fordi det gir kunnskap om implementeringen og fordi tilbakemelding fra sektoren kan bidra til justering av det videre arbeidet.

Skolebasert vurdering og tilstandsrapport

Over 90 prosent av skolelederne svarer at de gjennomfører skolebasert vurdering. Flertallet av skolene - 59 prosent – gjennomfører skolebasert vurdering årlig, mens 16 prosent gjør det hvert halvår. Andelen som gjennomfører vurdering hvert år eller hvert halvår er klart høyere på videregående enn i de andre skoleslagene.

Elevundersøkelsen er en særlig viktig kilde for skolebasert vurdering. Over 90 prosent av skolelederne har krysset av for at de benytter denne kilden. Også Nasjonale prøver framstår som en svært viktig kilde til informasjon. Nesten åtti prosent krysser av for dette alternativet. Andelen som oppgir å benytte Nasjonale prøver er betydelig høyere blant grunnskolene enn blant de videregående skolene. Videre finner vi at over halvparten av skolelederne benytter prøveresultater, Skoleporten og egen innhenting av informasjon fra lærere og elever som kilder for skolebasert vurdering.

Flertallet av skolelederne bruker ikke bestemte analyseverktøy når de behandler kilder til skolebasert vurdering. Andelen som bruker bestemte verktøy er noe høyere på videregående enn i grunnskolen. Av de som bruker bestemte analyseverktøy er det mange som bruker følgende: Puls, Vokal ståstedsanalyse Utdanningsdirektoratets verktøy for analyse, egenutviklede system og SWOT.

Majoriteten av skolelederne, fire av fem, mener at de i stor eller svært stor grad har tilstrekkelig kompetanse til å behandle og analysere materialet. En av fem svarer at de i liten grad har denne kompetansen. Andelen som svarer slik er høyere blant grunnskolene enn blant de videregående skolene.

De områdene som flest skoler har hatt som tema i den skolebaserte vurderingen de siste årene er elevenes læringsutbytte, klasseledelse, elevenes læringsmiljø og undervisvurdering.

Lærerne og skoleledelsen er involvert i arbeidet med den skolebaserte vurderingen ved ni av ti skoler. Andelen skoleledere som svarer dette er gjennomgående høy ved alle skoleslagene. Videre er elevrådet involvert på nesten halvparten av skolene. Dette er klart mer vanlig på videregående enn i grunnskolen.

Halvparten av skoleeierne svarer at dersom den skolebaserte vurderingen viser behov for endringer så blir tiltak alltid iverksatt. Omtrent like mange svarer at tiltak blir iverksatt noen ganger i slike tilfeller. Ingen svarer at tiltak ikke blir iverksatt, mens et lite mindretall svarer vet ikke.

Nasjonale læreplaner for fag er de dokumentene som flest skoleledere legger til grunn for målene som brukes i skolebasert vurdering. Også læreplanens generelle del og lokale læreplaner brukes av en høy andel skoleledere. Andelen skoleledere som svarer at de bruker læreplanens generelle del og lokale læreplaner er noe lavere blant de videregående skolene enn blant de andre skoleslagene.

Møter mellom skoleleder og skoleeier og at skoleeier bruker informasjon fra skolebasert vurdering i utarbeidelsen av årlig tilstandsrapport, framstår som sentralt i skoleeiers oppfølging av den skolebaserte vurderingen. Både blant skoleeierne og blant skolelederne er det disse to måtene å følge opp vurderingen på som får høyest tilslutning.

Mange av de ulike utsagnene om formålet med den årlige tilstandsrapporten får høy tilslutning. Det tyder på at formålet med den årlige tilstandsrapporten er mangesidig, og inkluderer både å skape bevissthet om skoleeiers rolle, å være grunnlag for beslutninger og å gi beskrivelse av status. Et klart flertall av skoleeierne iverksetter tiltak basert på det som kommer fram i tilstandsrapporten. Et mindretall av skoleeierne (14 prosent) svarer at rapporten er en beskrivelse av tilstanden, og ikke følges opp med spesielle tiltak.

Kvalitet i fagopplæringen

Det er mer vanlig at ansatte ved yrkesfaglige program arbeider etter kvalitetshjulet, et av verktøyene i KIF, enn at alle ansatte eller at ansatte ved studiespesialiserende program gjør det. Flertallet av skolelederne sier seg uenige i at det ikke er mulig å arbeide etter kvalitetshjulet. Et lite mindretall, ni prosent, er litt enig i utsagnet. Det vil si at det er et lite mindretall som opplever kvalitetshjulet som uegnet i deres arbeid.

Svært mange videregående skoler med yrkesfaglige program bruker data fra Elevundersøkelsen i planarbeidet. Den høye andelen som svarer slik tyder på at Elevundersøkelsen har en sterk stilling som datakilde på slike videregående skoler. Andelen som bruker data fra Lærlingundersøkelsen i planarbeidet er klart lavere enn andelen som bruker Elevundersøkelsen.

Et klart flertall av skolelederne sier seg enig i at det er lett å finne karakterer til elever som har gått på yrkesfaglig program ved skolen. Andelen som svarer at det er lett å finne resultat av fag- og svenneprøver elever som har gått på skolen er betydelig lavere.

6 FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene

Målet med prosjektet FYR (fellesfag, yrkesretting og relevans) er å forbedre yrkesrettingen av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Prosjektet skal sikre at elever i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene får en opplæring i fellesfagene matematikk, norsk, engelsk og naturfag som oppleves som relevant for deres skolehverdag og deres framtidige arbeidsliv. Det at fellesfagene blir mer yrkesrettede kan gi bedre sammenheng i utdanningen og kan bidra til økt motivasjon og gjennomføring hos elevene. Prinsippet om at fellesfagene skal tilpasses det enkelte utdanningsprogram er slått fast i forskrift til Opplæringsloven §1-3.

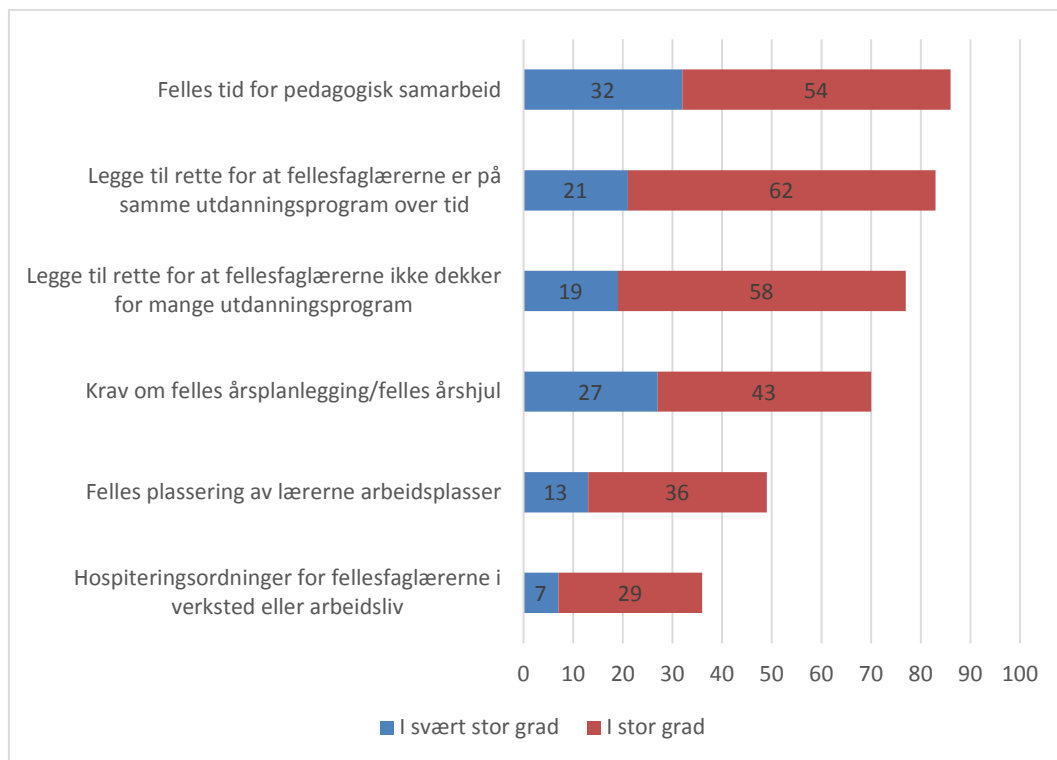
I prosjektet inngår en omfattende skolering av lærere i yrkesfag og fellesfag. Der får lærere konkrete verktøy til bruk i undervisningen. I tillegg får skolene hjelp til å planlegge arbeidet med sin skoles kultur for yrkesretting. Skoleringen blir gjennomført til og med høsten 2016.

Skoleledere ved videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram fikk spørsmål om hvordan skolen tilrettelegger for yrkesretting i fellesfagene og i hvilken grad fellesfaglærere og programfaglærere samarbeider om skolens undervisning. Innledende analyser tyder ikke på substansielle forskjeller i svarene fra skoler av ulik størrelse eller skoler fra ulike landsdeler. I tillegg blir antallet skoler i hver enkelt gruppe relativt lite dersom vi deler inn i undergrupper, som skoler av ulik størrelse. Det er derfor totaltallene for alle som har svart på spørsmålene som vises i kapitlet.

6.1 Felles tid for pedagogisk samarbeid er utbredt

Innledningsvis ble skolelederne spurt om lærere og/eller ledere har deltatt på nasjonale skoleringssamlinger i FYR. I alt 69 skoleledere svarte på spørsmålet. 77 prosent av disse svarer ja, 17 prosent svarer nei mens 6 prosent svarer vet ikke (tabellen vises ikke). Altså har lærere eller ledere ved et klart flertall av videregående skoler med yrkesfaglige studieprogram deltatt på skoleringssamlinger.

Tilrettelegging for samarbeid om undervisningen mellom fellesfaglærere og programfaglærere ble undersøkt ved hjelp av seks utsagn. De handler om ulike måter det kan legges til rette for samarbeid på. Skolelederne skulle ta stilling til utsagnene ved å krysse av for et av alternativene *i svært stor grad, i stor grad, i liten grad* eller *ikke i det hele tatt*. Utsagnene og andel skoleledere som krysser av for i stor grad eller i svært stor grad vises i figur 6.1. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 6.A.

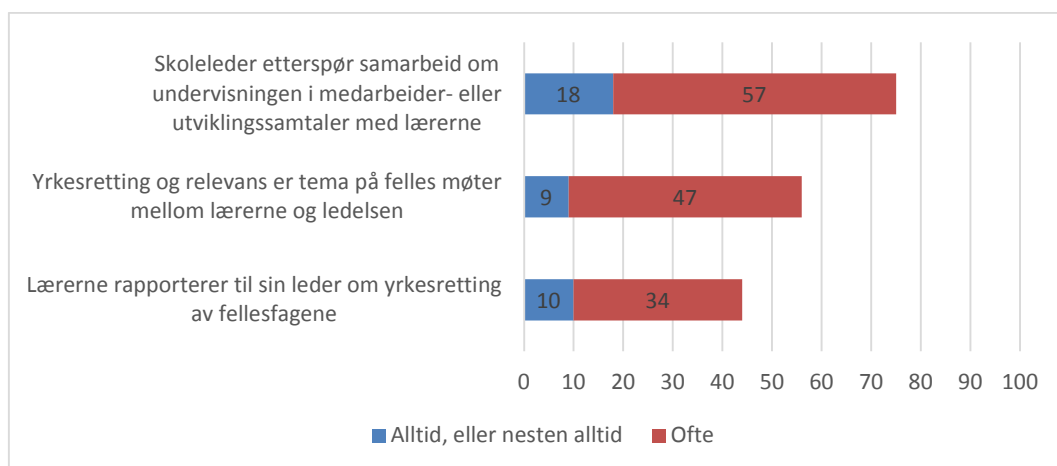

Figur 6.1: I hvilken grad har skoleledelsen lagt til rette for samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere? Andel skoleledere som svarer i stor eller i svært stor grad. N = 69. Prosent.

Utsagnene er sortert etter andelen som krysser av for i svært stor eller i stor grad. Figuren viser at mange av utsagnene får høy tilslutning. Felles tid for pedagogisk samarbeid og å legge til rette for at fellesfaglærere er på samme utdanningsprogram over tid er former for tilrettelegging som mange skoler bruker. Over 80 prosent av skolelederne krysser av for at dette er noe de gjør i stor eller svært stor grad. Videre er det også mange som svarer at de legger til rette for at fellesfaglærere ikke dekker for mange utdanningsprogram og at de krever felles årsplanlegging. Henholdsvis 77 og 70 prosent av skolelederne krysser av for i stor grad eller i svært stor grad ved disse utsagnene.

De to utsagnene som får lavest tilslutning handler om felles plassering av lærernes arbeidsplasser og hospiteringsordninger i verksted eller arbeidsliv. Selv om disse får lavere tilslutning enn de andre utsagnene er det likevel henholdsvis 49 og 39 prosent som svarer at dette i stor eller svært stor grad skjer ved skolen. Det vil si at også disse formene for tilrettelegging brukes av skoler, men ikke i like stor grad som de fire øverste i figuren.

Hvordan og hvor ofte skolelederne får kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes ble undersøkt ved at skolelederne tok stilling til tre utsagn. Skolelederen skulle oppgi hvor ofte det som utsagnet beskrev skjedde ved å krysse av på skalaen *alltid eller nesten alltid, ofte, av og til* eller *aldri*. Utsagnene og andelen skoleleder som krysser av for *alltid eller nesten alltid* og *ofte* vises i figur 6.2. Tabellen som figuren er basert på vises i tabell 6.B.

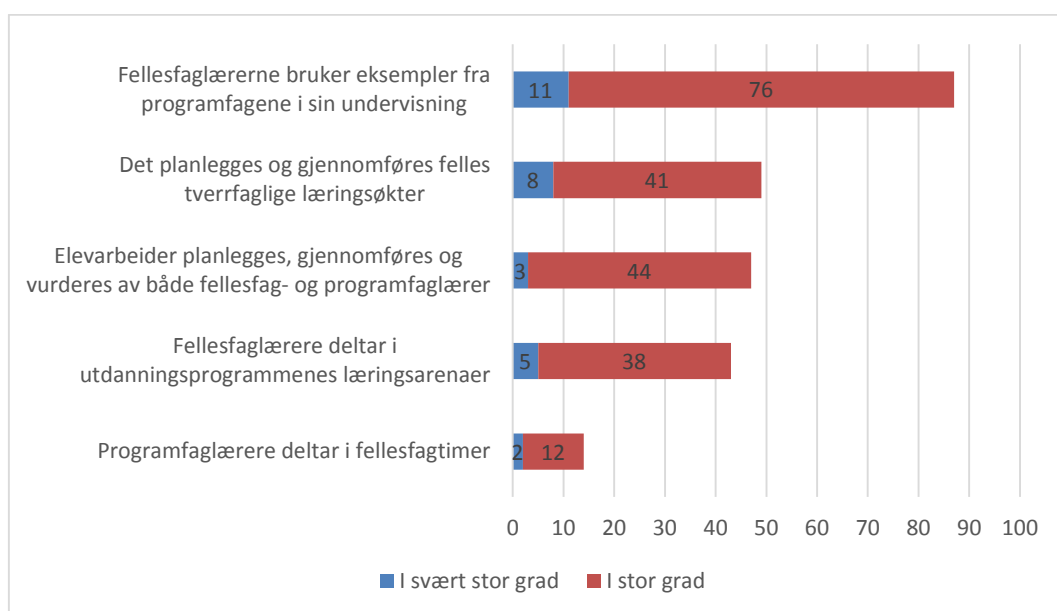

Figur 6.2: Hvor ofte får skoleleder kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes? Andel skoleledere som svarer alltid, eller nesten alltid og ofte. N = 67. Prosent.

At skoleleder etterspør samarbeid om undervisningen i medarbeider eller utviklingssamtaler med lærerne er den måten som hyppigst brukes av skolelederne for å få informasjon om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes. I alt 75 prosent av skolelederne svarer at dette skjer alltid eller nesten alltid og ofte. Videre forteller over halvparten av skolelederne at yrkesretting og relevans er tema på felles møter mellom lærerne og ledelsen.

6.2 Svært utbredt å bruke eksempler fra programfagene i undervisningen

Skolelederne fikk spørsmål om i hvilken grad programfaglærere og fellesfaglærere samarbeider om undervisningen. Spørsmålet ble spesifisert ved hjelp av fem utsagn om ulike måter samarbeidet kan foregå på. Skolelederne skulle ta stilling til utsagnene ved å krysse av på skalaen i svært stor grad, i stor grad, i liten grad og ikke i det hele tatt. Utsagnene og andelen skoleledere som svarer i svært stor grad og i stor grad svar vises i figur 6.3. Tabellen som figuren er basert på vises i vedlegg 6.C.

Figur 6.3: I hvilken grad samarbeider programfaglærere og fellesfaglærere om undervisningen eller felles undervisningsopplegg? Andel skoleledere som krysser av for i svært stor grad og i stor grad. N = 66. Prosent.

Figuren viser at utsagnet som handler om at fellesfaglærere bruker eksempler fra programfagene i sin undervisning får særlig høy tilslutning. Nærmere ni av ti skolelederne krysser av for at lærerne ved deres skole i stor eller svært stor grad gjør dette.

Videre ser vi at tverrfaglige læringsøker, samarbeid om elevarbeider og at fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammets læringsarenaer er relativt utbredte samarbeidsformer. Mellom 43 og 49 prosent svarer at dette gjøres i stor eller svært stor grad. Derimot framstår ikke det at programfaglærere deltar i fellesfagtimer som en mye brukt samarbeidsform. I alt 13 prosenten svarer at dette er noe som foregår i stor eller svært stor grad.

Tabell 6.1: Inkludering av andre instanser i arbeidet med yrkesretting. Skolelederes svar.

		%
I hvilken grad er elevene inkludert i arbeidet med yrkesretting?	I svært stor grad	3
	I stor grad	49
	I liten grad	49
	Ikke i det hele tatt	0
	Total	100
I hvilken grad samarbeider skolen med arbeidslivet lokalt om yrkesretting?	I svært stor grad	9
	I stor grad	44
	I liten grad	41
	Ikke i det hele tatt	6
	Total	100
	N	68

Tabell 6.1 viser i hvilken grad elevene og det lokale arbeidslivet er involvert i yrkesretting av programfagene. For begge alternativene ser vi at omtrent halvparten av skolelederne krysser av for i svært stor grad eller i stor grad, mens den andre halvparten krysser av for i liten grad eller ikke i det hele tatt. Svarene tyder på at omtrent halvparten av skolene inkluderer elevene i arbeidet med yrkesretting og at en tilsvarende andel samarbeider med lokalt arbeidsliv om temaet.

Det siste spørsmålet om temaet FYR var: Er skolens arbeid med yrkesretting av fellesfagene forankret i fylkeskommunens planverk/årshjul? I alt 66 skoleledere svarer på spørsmålet. 65 prosent av disse svarer ja, 17 prosent svarer nei, mens 18 prosent svarer vet ikke (tabellen vises ikke). Det vil si at et flertall av skolene, omtrent to av tre, svarer at deres arbeid med yrkesretting av fellesfagene er forankret i fylkeskommunens planverk. Andelen som svarer vet ikke er omtrent en av fem. Det vil si at en betydelig andel av skolelederne ikke kjenner til om skolens arbeid med dette er forankret hos fylkeskommunen.

6.3 Oppsummering

Målet med prosjektet FYR (fellesfag, yrkesretting og relevans) er å forbedre yrkesrettingen av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Prosjektet skal sikre at elever i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene får en opplæring i fellesfagene matematikk, norsk, engelsk og naturfag som oppleves som relevant for deres skolehverdag og deres framtidige arbeidsliv. I prosjektet inngår en omfattende skolering av lærere i yrkesfag og fellesfag. Der får lærere konkrete verktøy til bruk i undervisningen. Videre får skolene hjelp til å planlegge arbeidet kultur for yrkesretting ved skolen.

Et klart flertall av skolelederne oppgir at lærere og/eller ledere ved skolen har deltatt på nasjonale skoleringssamlinger i FYR. Omtrent tre av fire skoleledere svarer ja til dette.

Når det gjelder skolenes tilrettelegging for samarbeid om undervisningen mellom fellesfaglærere og programlærere viser svarene at felles tid for pedagogisk samarbeid og å legge til rette for at fellesfaglærere er på samme utdanningsprogram over tid er former for tilrettelegging som mange skoler bruker. Over 80 prosent av skolelederne krysser av for at dette er noe de gjør i stor eller svært stor grad. Videre er det også mange som svarer at de legger til rette for at fellesfaglærere ikke dekker for mange utdanningsprogram og at de krever felles årsplanlegging.

Å etterspørre samarbeid om undervisningen i medarbeider eller utviklingssamtaler med lærerne er den vanligste måten skoleleder får kunnskap om hvorvidt undervisningen i fellesfagene yrkesrettes. Å ta opp temaet på fellesmøter og at lærerne rapporterer om yrkesretting av fagene er også hyppig brukte kilder til kunnskap om temaet.

Nærmere ni av ti skolelederne oppgir at fellesfaglærere bruker av eksempler fra programfagene i sin undervisning. Videre er tverrfaglige læringsøkter, samarbeid om elevarbeider og at fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammenes læringsarenaer relativt utbredte samarbeidsformer.

Elevene er inkludert i arbeidet med yrkesretting av fellesfagene ved omtrent halvparten av skolene. Videre svarer omtrent halvparten av skolene at de samarbeider med lokalt arbeidsliv om yrkesretting.

To av tre skoleledere svarer at skolens arbeid med yrkesretting av fellesfagene er forankret i fylkeskommunens planverk/årshjul.

7 Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring er et gjennomgående prinsipp i hele grunnopplæringen og er nedfelt i opplæringsloven § 1-3: *Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten.* Skoleledere og skoleeiere er ansvarlig for å følge opp at opplæringen som gis er i tråd med lovverket.

Utdanningsdirektoratet holder på å utvikle pedagogiske nettressurser på www.udir.no til støtte i arbeidet med tilpasset opplæring. I den forbindelse ønsker de å vite om skoleeierne og skolelederne oppfatter de inkluderte temaene som relevante, og hva som trengs av støtte og veiledning. Utdanningsdirektoratet ønsker også kunnskap om hvilke ressurser som allerede er i bruk på direktoratets nettside når det gjelder arbeidet med å følge opp tilpasset opplæring. Denne informasjonen vil være vesentlig i utviklingen av ressursiden.

Spørsmålene gikk til både skoleeiere og skoleledere. De to gruppene fikk de samme spørsmålene. Følgende tema ble dekket i spørreskjemaet:

- Behov for utvikling av pedagogiske nettressurser
- Hvilke tema det er behov for informasjon om
- Bruk av eksisterende nettressurser
- Hva slags ressurser som vil være nyttige

Kapitlet er delt inn etter de fire temaene.

7.1 Stort behov for utvikling av pedagogiske nettressurser

De fleste skoleeierne svarer at det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring. Nærmere tre av fire svarer at det i stor grad er behov for dette. Det er så å si ingen forskjell mellom hvordan kommuner og fylkeskommuner svarer. Bare 1 prosent av kommunene, og ingen av fylkeskommunene, oppgir at det ikke er et slikt behov.

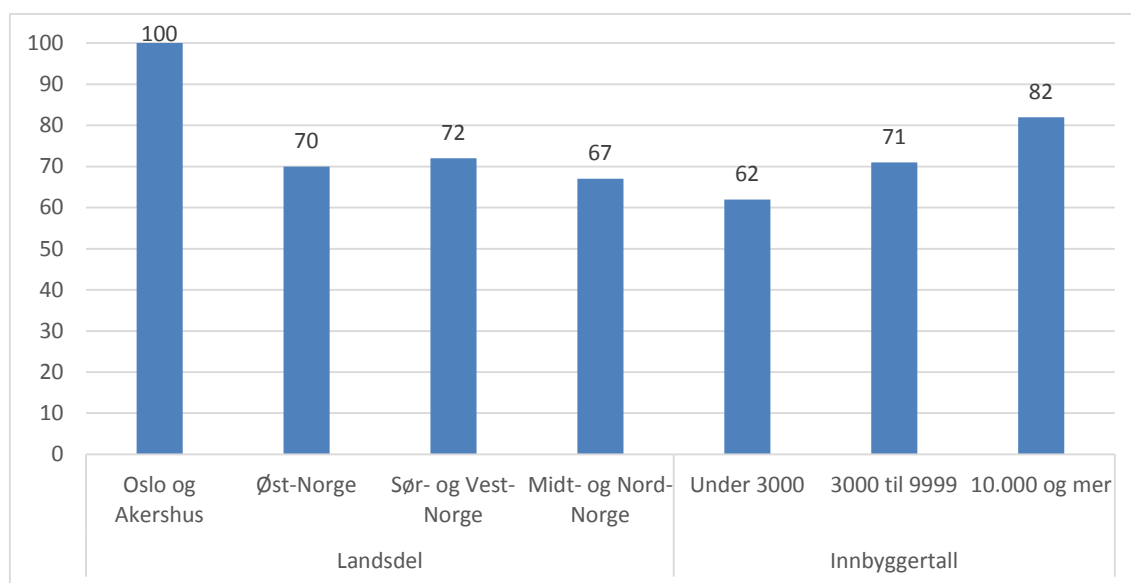
Tabell 7.1: I hvilken grad mener du at det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på www.udir.no som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring i skolene? Skoleeiers svar.

	Ikke i det hele tatt	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
	%	%	%	%
Kommune (N=104)	1	26	72	1
Fylke (N=16)	0	25	75	0
Alle (N=120)	1	26	73	1

Figur 7.1 viser hvordan de kommunale skoleeierne svarer etter landsdel og innbyggertall i kommunen. Vi ser at særlig Oslo og Akershus uttrykker behov for at det utvikles pedagogiske nettressurser som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring. Alle skoleeiere Oslo og Akershus oppgir at de i stor grad har behov for slike ressurser. Den laveste andelen som svarer slik finner vi i Midt- og Nord-Norge. Det er likevel så mange som to av tre skoleeiere som mener at det i stor grad er behov for denne typen nettressurser i denne landsdelen.

Figur 7.1 viser videre at særlig de største kommunene gir uttrykk for at det er behov for utvikling av pedagogiske nettressurser om tilpasset opplæring. Blant de største kommunene svarer 82 prosent at det i stor grad er et slikt behov. Tilsvarende andel for de minste er 62 prosent, og for de mellomstore 71 prosent.

Tabellen som figur 7.1 er basert på vises i sin helhet i vedlegg 7.A.

Figur 7.1: Andel skoleeiere som krysser av for at det i stor grad er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på www.udir.no. Kommuners svar etter landsdel og innbyggertall i kommunen. N = 104. Prosent.

Tabell 7.2 viser at også blant skolelederne er det mange som mener det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på www.udir.no. Omkring en av tre krysser av for i svært stor grad, mens ytterligere 58 prosent krysser av for i stor grad. Nesten ingen har valgt alternativet «ikke i det hele tatt».

Svarene fra skolelederne og fra skoleeierne er ikke direkte sammenliknbare i og med at de har litt ulike svarkategorier. Imidlertid er det klart at det i begge gruppene er et klart flertall som mener at det er behov for å utvikle pedagogiske nettressurser på www.udir.no.

Tabell 7.2: I hvilken grad mener du at det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på www.udir.no som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring i skolen? Skolelederes svar etter skoleslag.

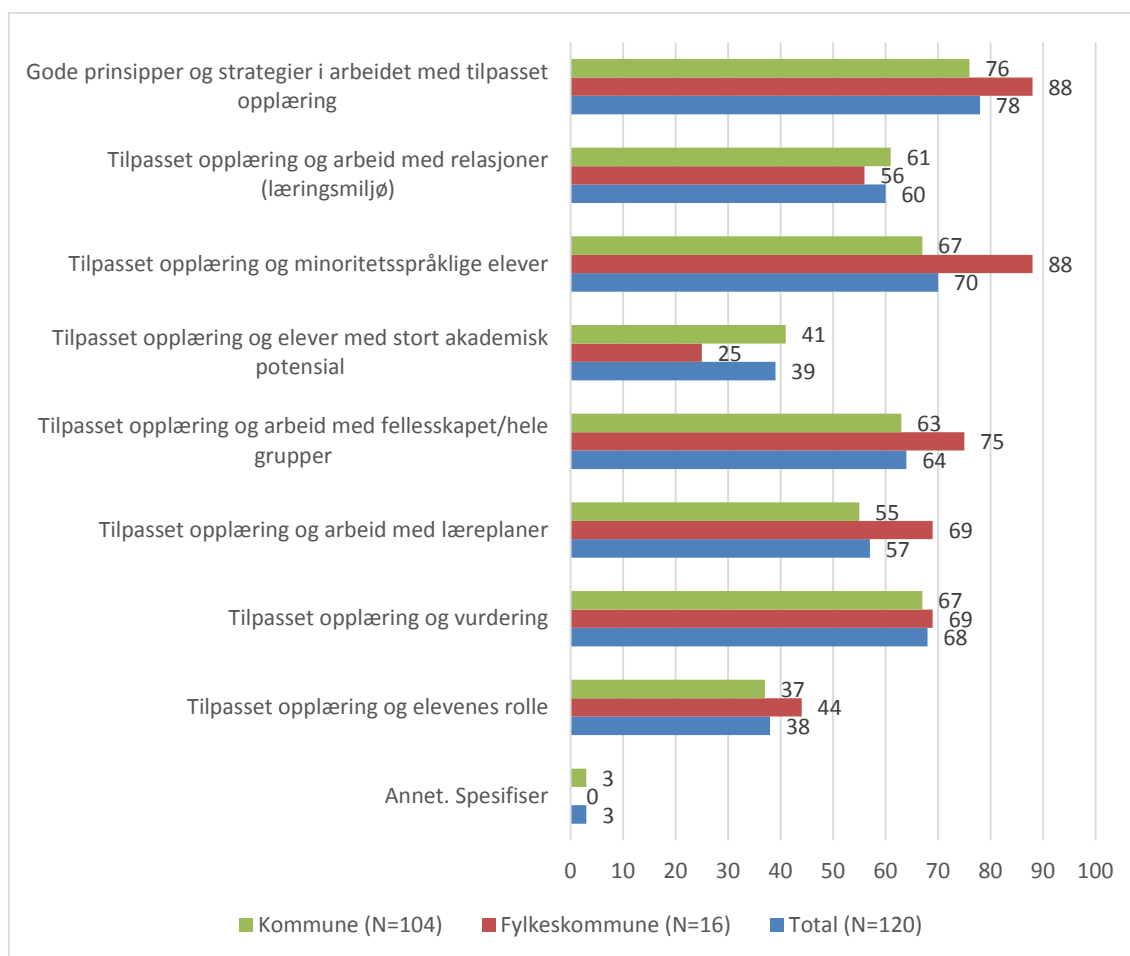
	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
I svært stor grad	33	41	36	25	34
I stor grad	62	48	54	64	58
I liten grad	3	8	7	8	5
Ikke i det hele tatt	1	0	0	0	0
Vet ikke	2	2	2	3	2
Total	100	100	100	100	100
N	234	122	83	91	530

7.2 Innenfor hvilke temaer ønskes det ressurser?

På spørsmål om hvilke tema innenfor tilpasset opplæring det vil være nyttig med ressurser på er det temaene *gode prinsipper og strategier i arbeidet med tilpasset opplæring* og *tilpasset opplæring og minoritetsspråklige elever* som får høyest tilslutning. Henholdsvis 78 og 70 prosent av skoleeierne krysser av for disse to alternativene.

For enkelte av utsagnene er andelen fylkeskommuner som krysser av høyere enn andelen kommuner. Imidlertid kan ingen av forskjellene betraktes som store, særlig tatt i betraktning at antallet fylkeskommuner ikke er høyere enn 16. Med et såpass lavt antall vil svaret fra en skoleeier utgjøre 6,25 prosent. Det er kun ett av utsagnene hvor andelen fylker er lavere enn andelen kommuner. Det er utsagnet *tilpasset opplæring og elever med stort akademisk potensial*. Forskjellen er uansett ikke stor, tatt i betraktning at antallet fylkeskommuner er såpass lavt.

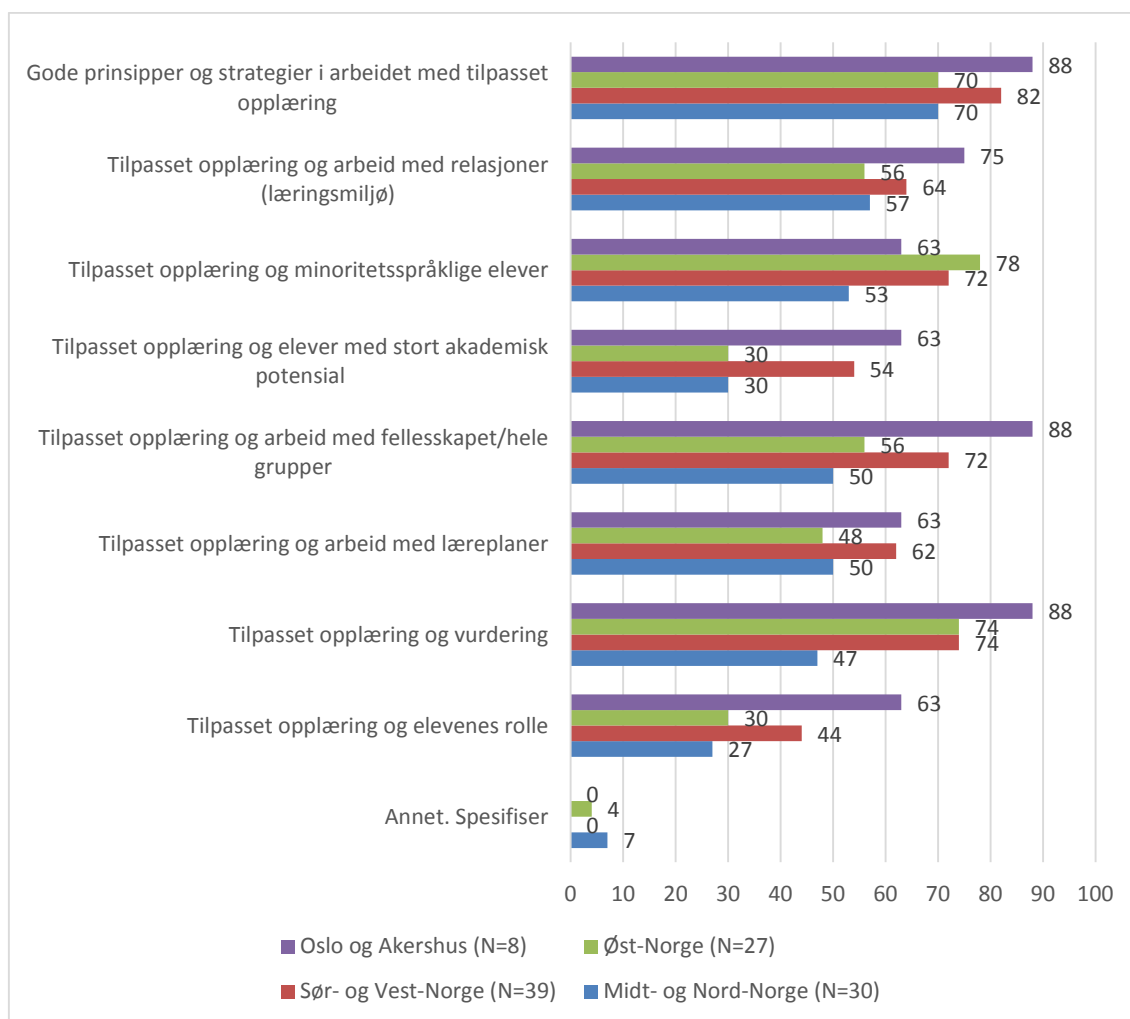
Svært få har krysset av for alternativet annet. Det tyder på at svaralternativene i stor grad er dekkende. De som krysset av for annet ble bedt om spesifisere hva de legger i annet. Tre skoleeiere svarte på spørsmålet, men svarene deres handler ikke om hvilke tema de ville synes det var nyttig at Utdanningsdirektoratet utvikler ressurser til. Svarene vises derfor ikke.

Figur 7.2: Hvilke av disse temaene ville det være nyttig for skoleeier at Utdanningsdirektoratet utviklet ressurser til? Skoleeiers svar. Prosent.

7.2.1 Ulike behov i landsdelene

Hvilke temaer det ønskes nettressurser på varierer noe mellom landsdelene. Figur 7.3 viser at for mange av de nevnte alternativene er andelen som krysser av høyest i Oslo og Akershus, nest høyest i Sør- og Vest-Norge og lavest i Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge. Variasjonen er særlig store for utsagnene *tilpasset opplæring og elever med stort akademisk potensial*, *tilpasset opplæring og arbeid med fellesskapet/hele grupper* og *tilpasset opplæring og elevenes rolle*. Antallet skoleeiere i Oslo og Akershus som har svart på spørsmålet er åtte. Det vil si at svaret fra en skoleeier utgjør 12,5 prosent. Det lave antallet betyr at forskjellene må tolkes med forsiktighet. Imidlertid er det rimelig å konkludere med at figur 7.3 peker på at behovene varierer mellom landsdelene, og at de landsdelene som i størst grad ønsker at Utdanningsdirektoratet utvikler ressurser er Oslo og Akershus og Sør- og Vest-Norge.

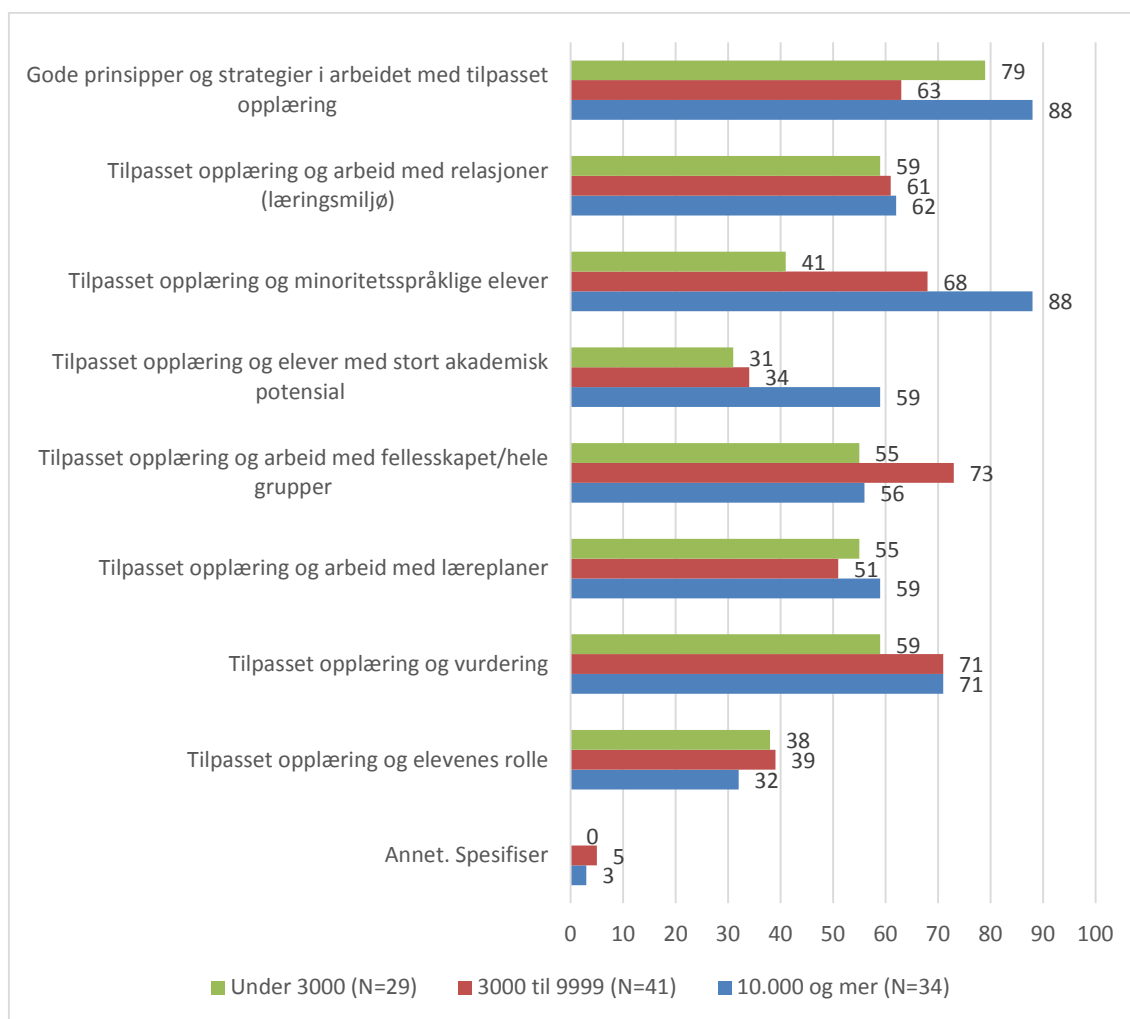

Figur 7.3: Hvilke av disse temaene ville det være nyttig for skoleeier at Utdanningsdirektoratet utviklet ressurser til? Kommuners svar etter landsdel. Prosent.

7.2.2 Ulike behov i store og små kommuner

Figur 7.4. viser at behovet for ressurser innen tilpasset opplæring også varierer etter kommunestørrelse. Andelen som krysser av for de ulike utsagnene er i noen tilfeller større for de største kommunene enn for de mellomstore og minste. Dette gjelder i særlig grad for utsagnene *tilpasset opplæring og minoritetsspråklige elever*, *tilpasset opplæring og elever med stort akademisk potensial* og *gode prinsipper og strategier i arbeidet med tilpasset opplæring*.

Andelen som krysser av for utsagnet *tilpasset opplæring og arbeid med fellesskap/hele grupper* er særlig høyt blant de mellomstore kommunene. For de resterende utsagnene er det kun mindre forskjeller mellom kommuner av ulike størrelse.

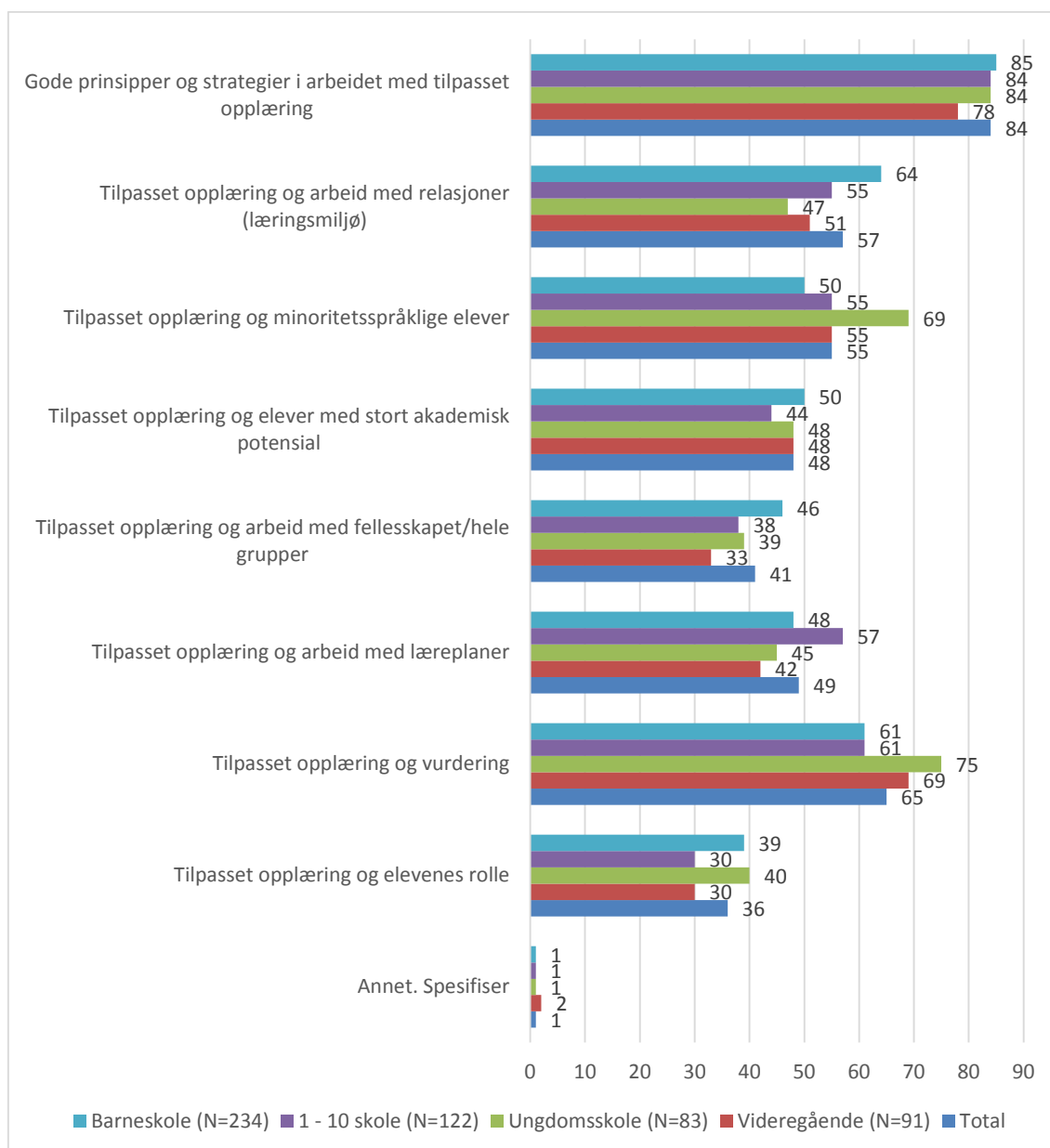
Figur 7.4: Hvilke av disse temaene ville det være nyttig for skoleeier at Utdanningsdirektoratet utviklet ressurser til? Kommuners svar etter kommunistørrelse. Prosent.

7.2.3 Skoleledernes svar

Skolelederne tok også stilling til hvilke ressurser det ville være nyttig at Utdanningsdirektoratet utviklet ressurser til. Svarene deres presenteres i figur 7.5. Figuren viser at de utsagnet som flest skoleledere krysser av for er *gode prinsipper og strategier i arbeidet med tilpasset opplæring*. Omtrent 80 prosent av skolelederne krysser av for dette alternativet. Også blant skoleeierne var det dette utsagnet som fikk høyest tilslutning. Altså mener både skoleeiere og skoleledere at det vil være nyttig at Utdanningsdirektoratet utvikler ressurser knyttet til *gode prinsipper og strategier i arbeidet med tilpasset opplæring*.

Videre ser vi at det også er mange som mener det vil være nyttig med ressurser angående *tilpasset opplæring og vurdering*. Omtrent to av tre skoleledere har krysset av for dette alternativet.

Andelen som krysser av for de ulike utsagnene varierer noe mellom skoleslagene. Dette gjelder særlig for utsagnet *tilpasset opplæring og minoritetsspråklige elever*, der ungdomsskoler i større grad enn de andre skoleslagene krysser av for dette. Videre ser vi at det er noe variasjon for utsagnene *tilpasset opplæring og arbeid med relasjoner (læringsmiljø)*, *tilpasset opplæring og arbeid med fellesskapet/hele grupper*, *tilpasset opplæring og arbeid med læreplaner* og *tilpasset opplæring og elevenes rolle*. Variasjonen er i liten grad systematisk, det vil si at det ikke er slik at et skoleslag skiller seg ut fra de andre.

Figur 7.5: Hvilke av disse temaene ville det være nyttig for skolen at Utdanningsdirektoratet utviklet ressurser til? Skolelederens svar etter skoleslag. Prosent.

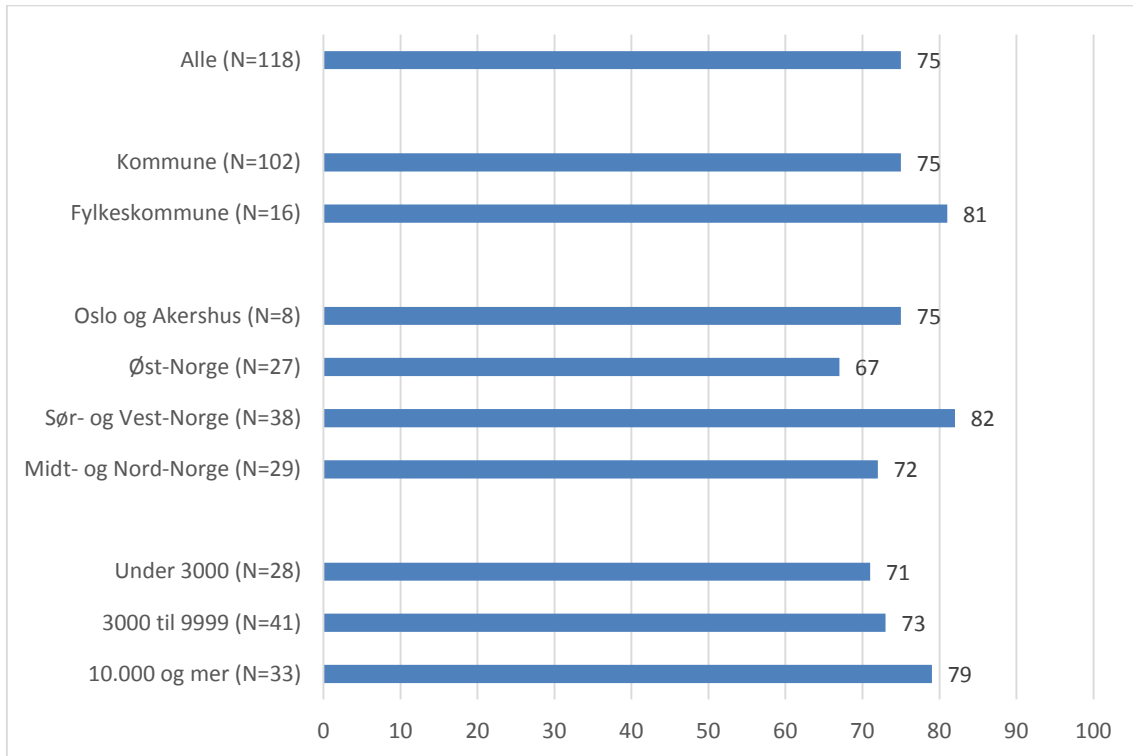
Relativt få har krysset av for annet. Det vil si at de alternativene som er nevnt i spørsmålet i stor grad er dekkende for hva skolelederne ønsker at Utdanningsdirektoratet utvikler ressurser til. De som krysset av for annet ble bedt om å spesifisere hva de legger i annet. I alt seks stykker svarte på spørsmålet. Svarene viser at disse ønsker å få utviklet ressurser til følgende forhold:

- Sosial handlingskompetanse
- Tilpasset opplæring for elever med relasjonsskader
- Utarbeidelse av gode individuelle opplæringsplaner (IOP)

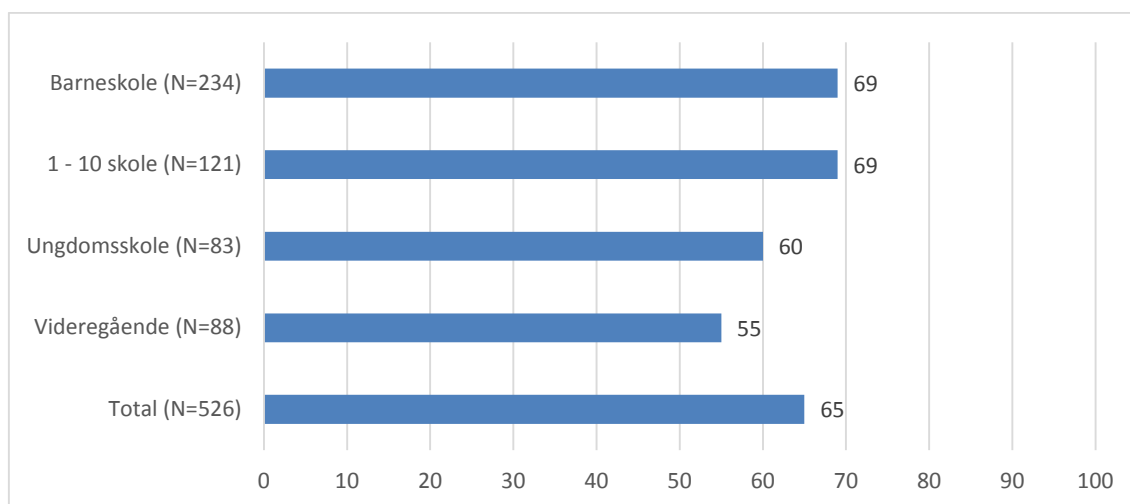
7.3 Bruk av ressurser fra Utdanningsdirektoratet i arbeidet med tilpasset opplæring

Som figur 7.6 viser, bruker tre av fire skoleeiere allerede ressurser fra Utdanningsdirektoratet i arbeidet med tilpasset opplæring. Andelen som svarer slik er noe høyere blant skoleeiere i Sør- og Vest-Norge enn blant skoleeiere i Øst-Norge. Det er kun mindre forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner og mellom kommuner av ulike størrelser.

Figur 7.6: Bruker skoleeier ressurser fra Utdanningsdirektoratet som bidrag til arbeidet med tilpasset opplæring? Andel skoleeiere som svarer ja etter kommune/fylke, landsdel og størrelse. Analyser etter landsdel og innbyggertall inkluderer ikke fylkeskommuner. Prosent.

Også blant skolelederne bruker flertallet allerede ressurser fra Utdanningsdirektoratet i arbeidet med tilpasset opplæring. Omtrent to av tre krysser av for at de gjør det. Andelen er noe høyere blant ledere ved barneskoler og 1-10 skoler enn ved ungdomsskoler og i videregående.

Figur 7.7: Bruker skolen ressurser fra Utdanningsdirektoratet som bidrag til arbeidet med tilpasset opplæring? Andel skoleledere som svarer ja etter skoleslag. Prosent.

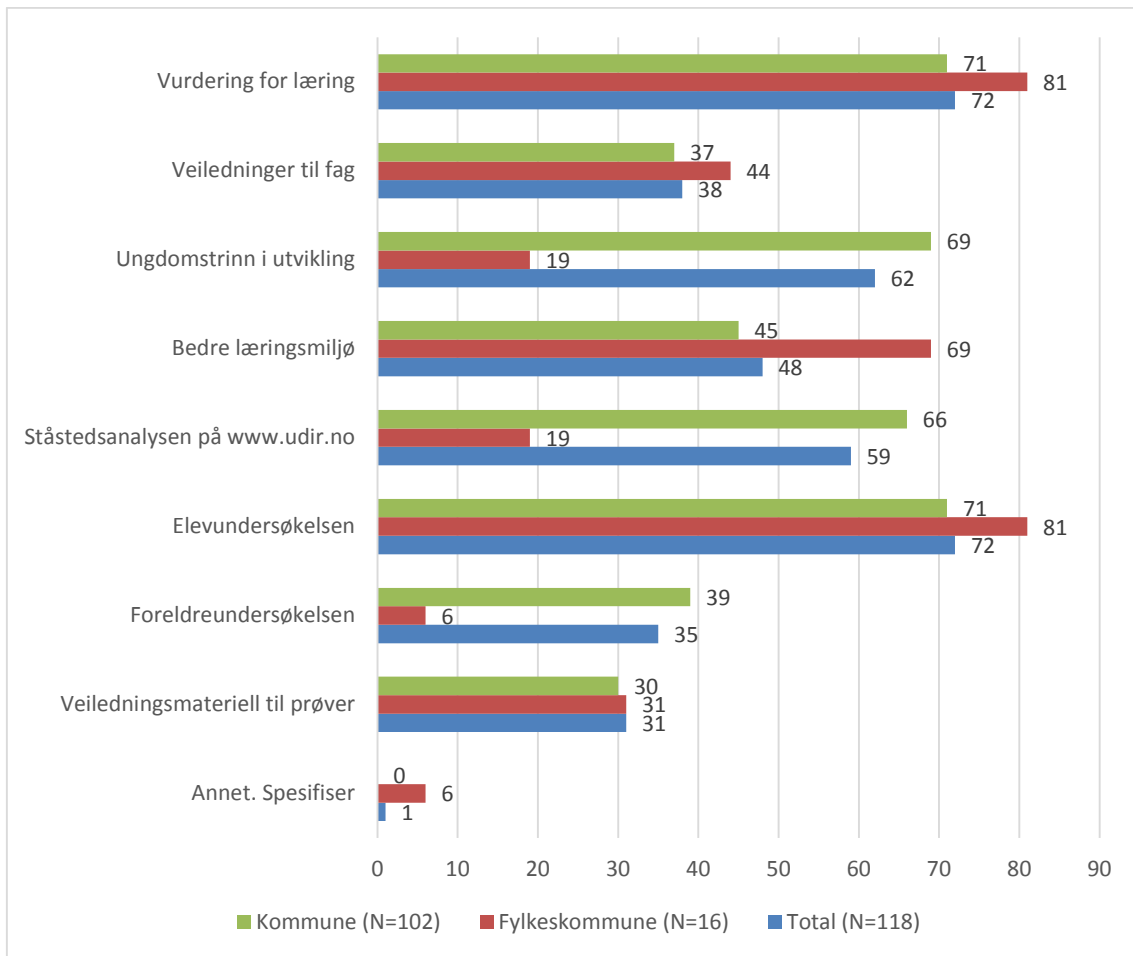
7.3.1 Hvilke ressurser fra nettsiden www.udir.no brukes i forbindelse med arbeidet med tilpasset opplæring?

De skoleeierne og skolelederne som svarte at de bruker ressurser fra Utdanningsdirektoratet (jmfør figur 7.6 og 7.7) fikk spørsmål om hvilke konkrete ressurser de bruker. I presentasjonen av deres svar har vi beregnet andelen som har brukt de ulike ressursene ut fra alle som svarte på spørsmålet vist i figurene 7.6 og 7.7. Det vil si at tallene som presenteres viser andelen skoleledere og skoleeiere som har brukt de ulike ressursene blant alle som har svart på spørsmål om tilpasset opplæring. Vi har valgt å gjøre det slik fordi de presenterte tallene blir lettere å tolke.

Figur 7.8 viser at *vurdering for læring* og *Elevundersøkelsen* er de to ressursene som flest skoleeiere bruker. Omtrent syv av ti skoleeiere krysser av for disse alternativene. Andelen som svarer slik er noe høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene. Forskjellene er likevel små, tatt i betraktning det lave antallet fylkeskommuner som inngår i analysene.

Det er til dels store forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner i andelen som bruker de ulike ressursene. Det handler særlig om *Ungdomstrinn i utvikling* , *ståstedsanalysen på www.udir.no* og *Foreldreundersøkelsen* . Alle disse brukes større grad blant kommuner enn blant fylkeskommuner. *Ungdomstrinn i utvikling* retter seg mot ungdomsskoler, og det er ikke unaturlig at denne ressursen i størst grad brukes av kommunene, som er skoleeier for gruntrinnet. Når vi ser isolert på kommunenes svar finner vi at *ungdomstrinn i utvikling* og *ståstedsanalysen på www.udir.no* , sammen med *vurdering for læring* og *Elevundersøkelsen* er ressurser som en høy andel skoleeiere bruker.

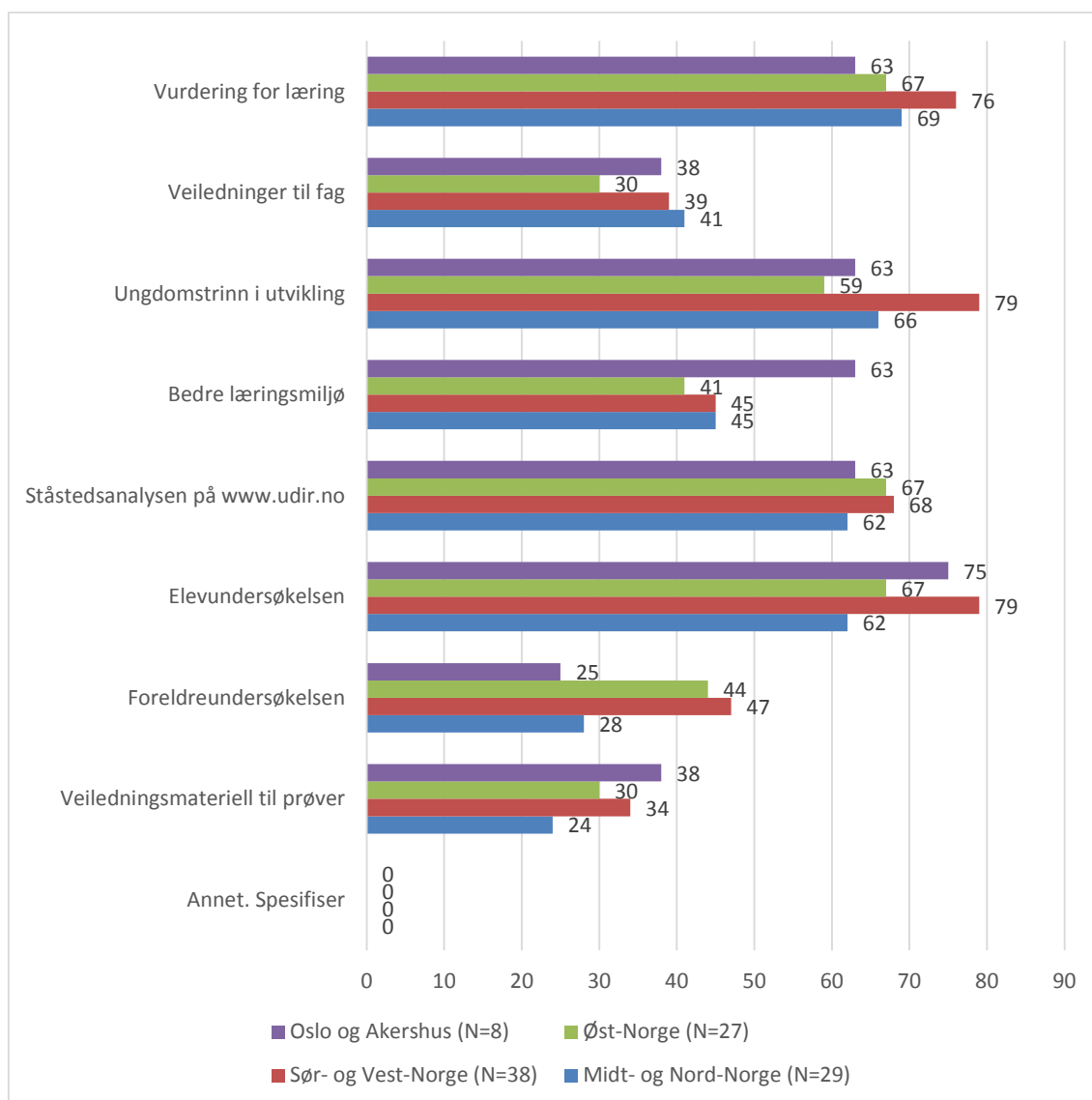
To fylkeskommuner har krysset av for alternativet annet. En av disse har skrevet inn hva de mener med annet, og nevner at de bruker ressurser angående tidlig innsats på www.udir.no.

Figur 7.8: Hvilke ressurser fra www.udir.no har skoleeier erfaring med å bruke i arbeidet med tilpasset opplæring? Skoleeiers svar. Prosent.

Når vi sammenlikner kommuner i de ulike landsdelene – figur 7.9 – ser vi enkelte forskjeller i hvilke ressurser de har brukt. Sør- og Vest-Norge ligger i noen tilfeller høyere enn de andre landsdelene. Det gjelder i særlig grad for bruk av *ungdomstrinn i utvikling*. Landsdelen ligger også høyest når det gjelder bruk av *vurdering for læring* og *Elevundersøkelsen*, men her er avstanden ned til de andre landsdelene mindre.

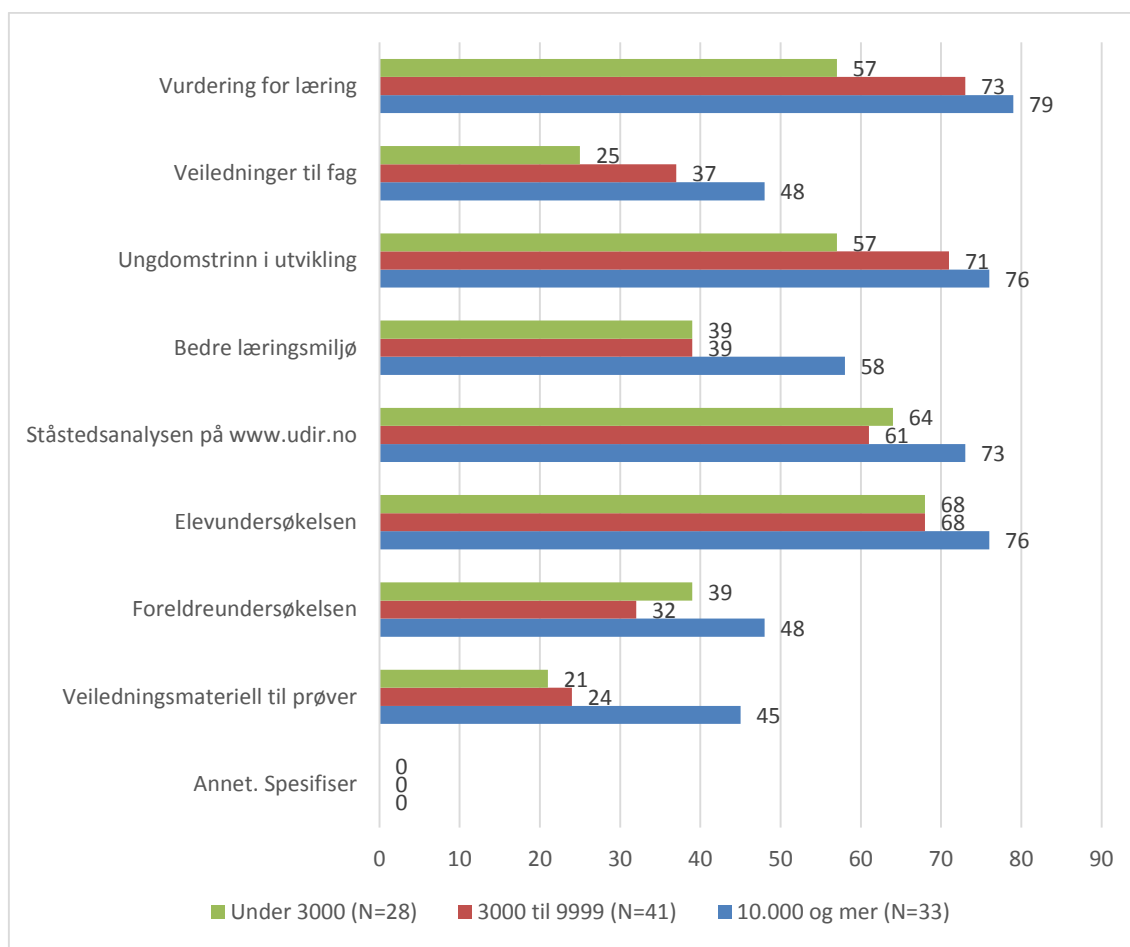
Videre ser vi at *bedre læringsmiljø* brukes av en høyere andel skoleeiere i Oslo og Akershus enn de andre landsdelene, mens flere oppgir å bruke *Foreldreundersøkelsen* i Sør- og Vest-Norge og i Øst-Norge enn i Oslo og Akershus og i Nord- og Midt-Norge. Imidlertid er det få skoleeiere i landsdelen Oslo og Akershus, bare 8 stykker. En skoleeiers svar utgjør 12,5 prosent i denne landsdelen. Det vil si at dersom en skoleeier til fra Oslo og Akershus hadde krysset av for at de har brukt *Elevundersøkelsen* ville andelen som svarer slik vært betydelig høyere.

Figur 7.9: Hvilke ressurser fra www.udir.no har skoleeier erfaring med å bruke i arbeidet med tilpasset opplæring? Kommuners svar etter landsdel. Prosent.

En sammenlikning av svarene etter kommunistørrelse – figur 7.10 - viser at skoleeierne i de store, de små og de mellomstore kommunene har noe ulik erfaring når det gjelder bruk av ressurser fra nettsidene www.udir.no. De største kommunene skiller seg ut ved å ha en høyere andel av skoleeiere som svarer at de har erfaring med de ulike ressursene, særlig sammenliknet med de minste kommunene. Som figuren viser er andelen som har brukt ressursene høyest blant de største kommunene for alle de nevnte svaralternativene. Videre ser vi at andelen som svarer slik også er høyere blant de mellomstore kommunene enn de minste for en del av de nevnte ressursene. Både for *vurdering for læring*, *veiledninger til fag* og *ungdomstrinn i utvikling* er forskjellen mellom de mellomstore kommunene og de minste betydelig.

Alt i alt tyder figur 7.9 på at det er en sammenheng mellom innbyggertall og bruk av ressurser på www.udir.no, og at større kommuner oftere bruker disse ressursene enn mindre kommuner.

Figur 7.10: Hvilke ressurser fra www.udir.no har skoleeier erfaring med å bruke i arbeidet med tilpasset opplæring? Kommuners svar etter kommunistørrelse. Prosent.

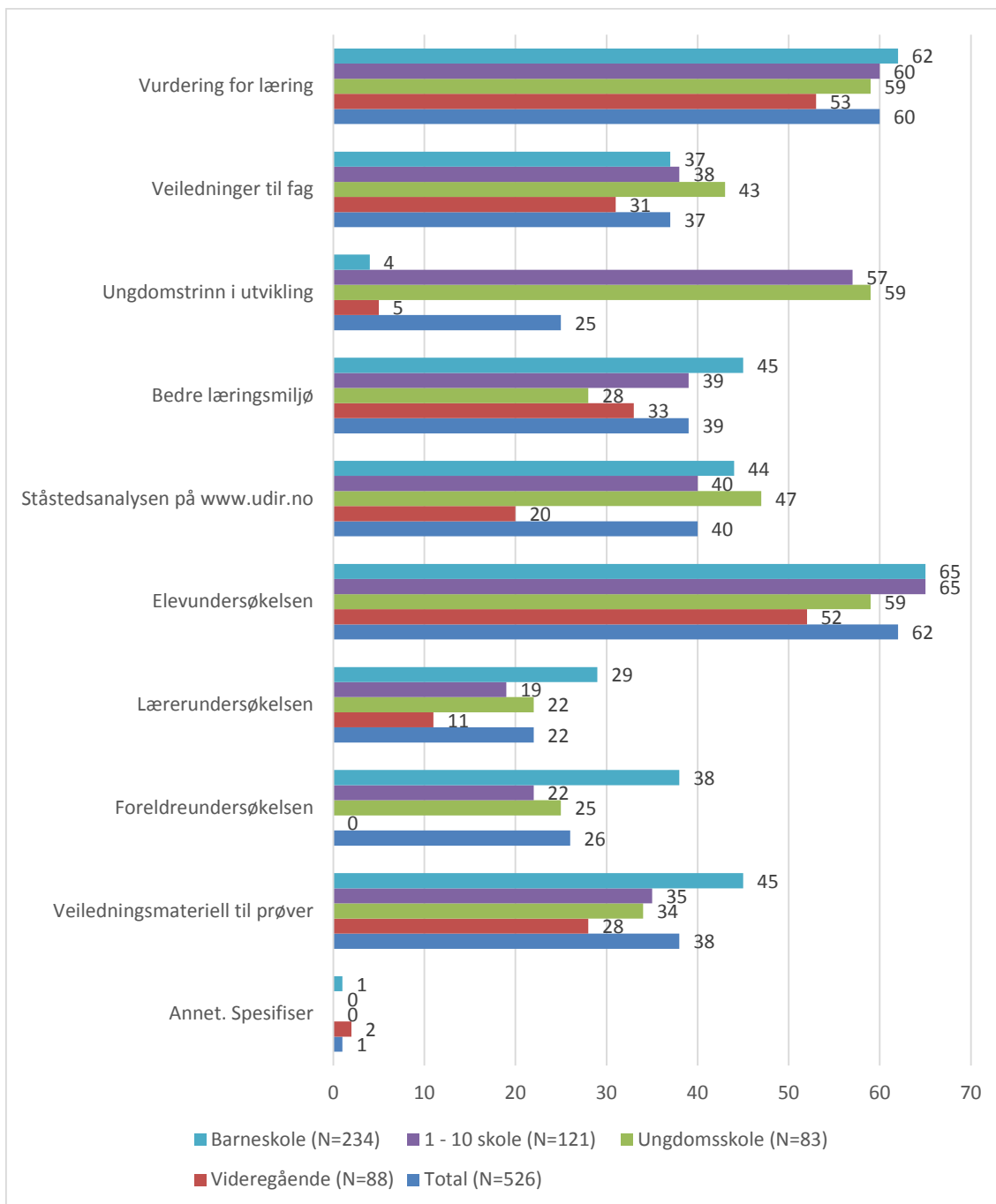
7.3.2 Skoleledernes svar

Skoleledernes svar – figur 7.11 – viser at *Elevundersøkelsen* og *vurdering for læring* er de to ressursene som flest bruker. Rundt 6 av 10 skoleledere oppgir at de har brukt disse ressursene. Det er til dels store forskjeller mellom skoleslagene når det gjelder bruk av enkelte ressurser. Dette gjelder i særlig grad *ungdomstrinn i utvikling*, som er rettet mot ungdomsskoler og 1-10 skoler. Dersom vi kun ser på svarene til ledere ved disse skoleslagene finner vi at også denne ressursen har blitt brukt av en høy andel skoler.

De resterende forskjellene mellom skoleslagene handler i stor grad om at barneskoler og videregående skoler skiller seg ut fra de andre skoleslagene. Barneskolene skiller seg ut ved at andelen skoleledere som har krysset av for de ulike alternativene i noen tilfeller er noe høyere ved dette skoleslaget enn ved de andre. Det gjelder i særlig grad for bruk av *Foreldreundersøkelsen* og *veiledningsmateriell til prøver*, og i noen grad for *Bedre læringsmiljø* og *Lærerundersøkelsen*.

Videregående skiller seg ut ved at andelen som krysser av for de ulike alternativene i noen tilfeller er lavere ved dette skoleslaget enn ved de andre. Dette gjelder i særlig grad for *Foreldreundersøkelsen*, som ingen oppgir å bruke, og for *Lærerundersøkelsen* og *ståstedsanalysen på www.udir.no*.

Alt i alt tyder forskjellene mellom skoleslagene på at bruk av netressurser fra www.udir.no i arbeidet med tilpasset opplæring er mest utbredt blant barneskoler og minst utbredt blant videregående skoler.

Figur 7.11: Hvilke ressurser fra www.udir.no har skolene erfaring med å bruke i arbeidet med tilpasset opplæring? Skoleledernes svar etter skoleslag. Prosent.

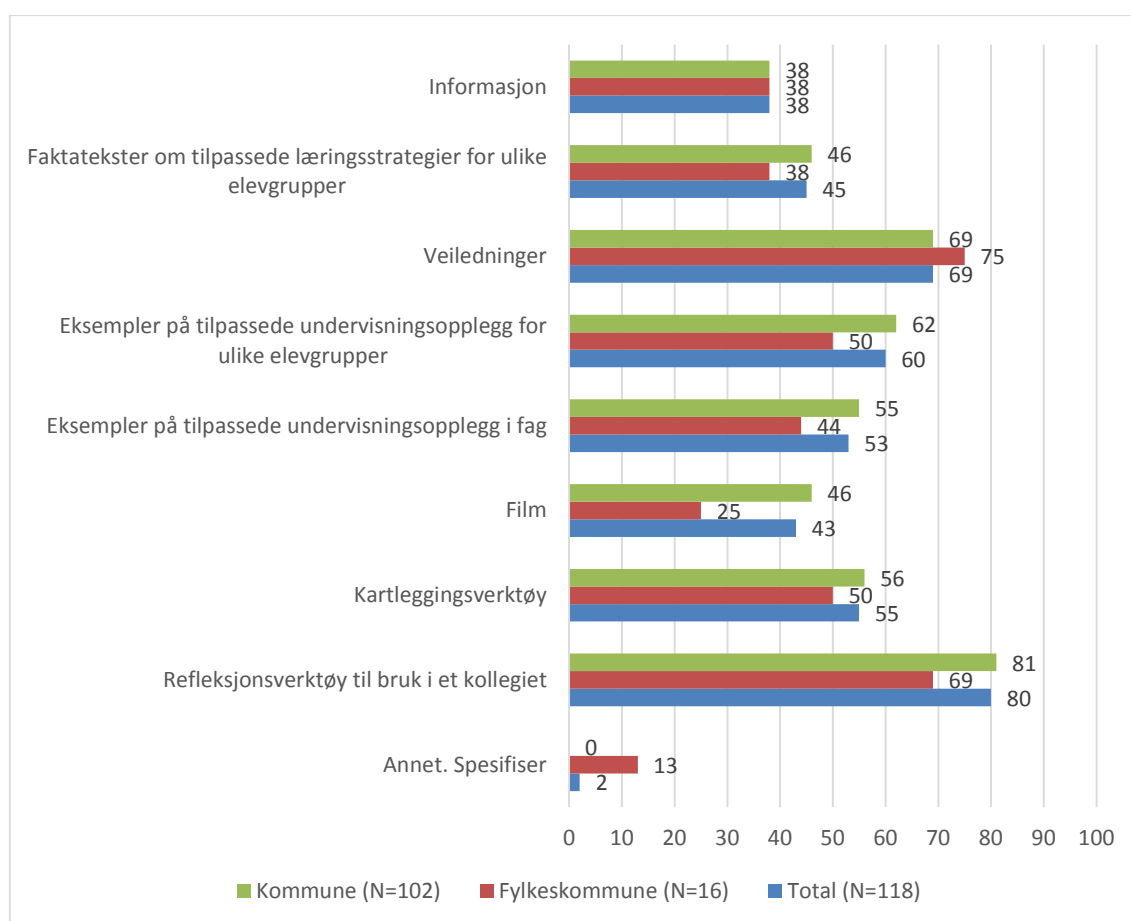
Noen få skoleledere har krysset av for alternativet annet. Fire av disse spesifiserte hva de mener med annet:

- Lovverk, saksbehandling
- Veiledere til for eksempel spesialundervisning
- Veiledninger til eksamen
- Videoer og forelesinger på UDIR's nettsider

7.4 Hvilke typer ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige?

Det siste spørsmålet til skolelederne og skoleeierne handler om hvilke typer ressurser fra Utdanningsdirektoratet som kan være nyttige i arbeidet med tilpasset opplæring. Figur 7.12 viser at både kommunene og fylkeskommunene særlig ønsker seg *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet og veiledninger*. Det førstnevnte gjelder særlig kommunene, der 81 prosent svarer at refleksjonsverktøy til kollegiet kan være nyttig for arbeidet med tilpasset opplæring. Tilsvarende andel blant skoleeierne i fylkeskommunene er 69 prosent.

Den største forskjellen mellom kommunene og fylkeskommunene finner vi når det gjelder film. Andelen som mener at det kan være en nyttig ressurs er høyere blant kommunene enn blant fylkeskommunene.

Figur 7.12: Hva slags ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige for skoleeier i arbeidet med tilpasset opplæring? Skoleeiers svar. Prosent.

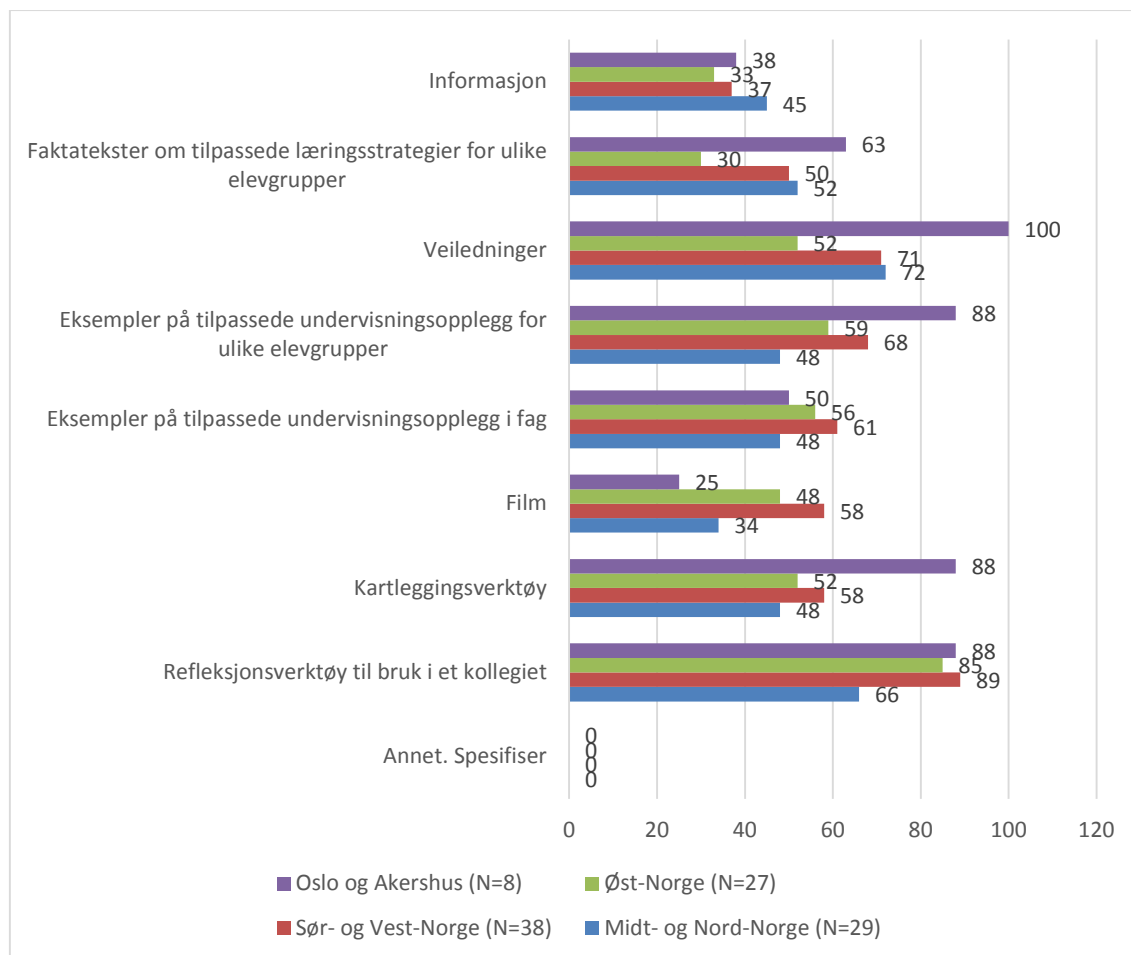
To skoleeiere har krysset av for alternativet annet – begge var fylkeskommuner. Disse ble bedt om å spesifisere hva de legger i annet. En skoleeier gjorde det, og oppga at det ville vært nyttig med problematisering rundt begrepene tilpasset opplæring og spesialundervisning.

7.4.1 Ulike oppfatninger av hva som kan være nyttig i de ulike landsdelene

Også på dette spørsmålet er det forskjeller i hvordan kommuner i de ulike landsdelene svarer. Oslo og Akershus skiller seg ut ved at en høy andel krysser av for mange av alternativene. Det gjelder særlig *veiledninger*, *kartleggingsverktøy* og *eksempler på tilpassede undervisningsopplegg for ulike elevgrupper*. Det lave antallet skoleeiere i denne landsdelen gjør at forskjellene bør tolkes med

forsiktighet. Imidlertid tyder forskjellene på at skoleeiere i Oslo og Akershus opplever mange av de nevnte ressursene som nyttige, og at de skiller seg fra de andre landsdelene i så måte.

Unntaket fra dette er svaralternativet *film*. En av fire skoleeiere i Oslo og Akershus har krysset av for dette alternativet, noe som er den laveste andelen i de fire landsdelene. Skoleeiere i Sør- og Vest-Norge virker å være mer positive til denne ressursen. I alt 58 prosent av disse har krysset av for at *film* kan være en nyttig ressurs.

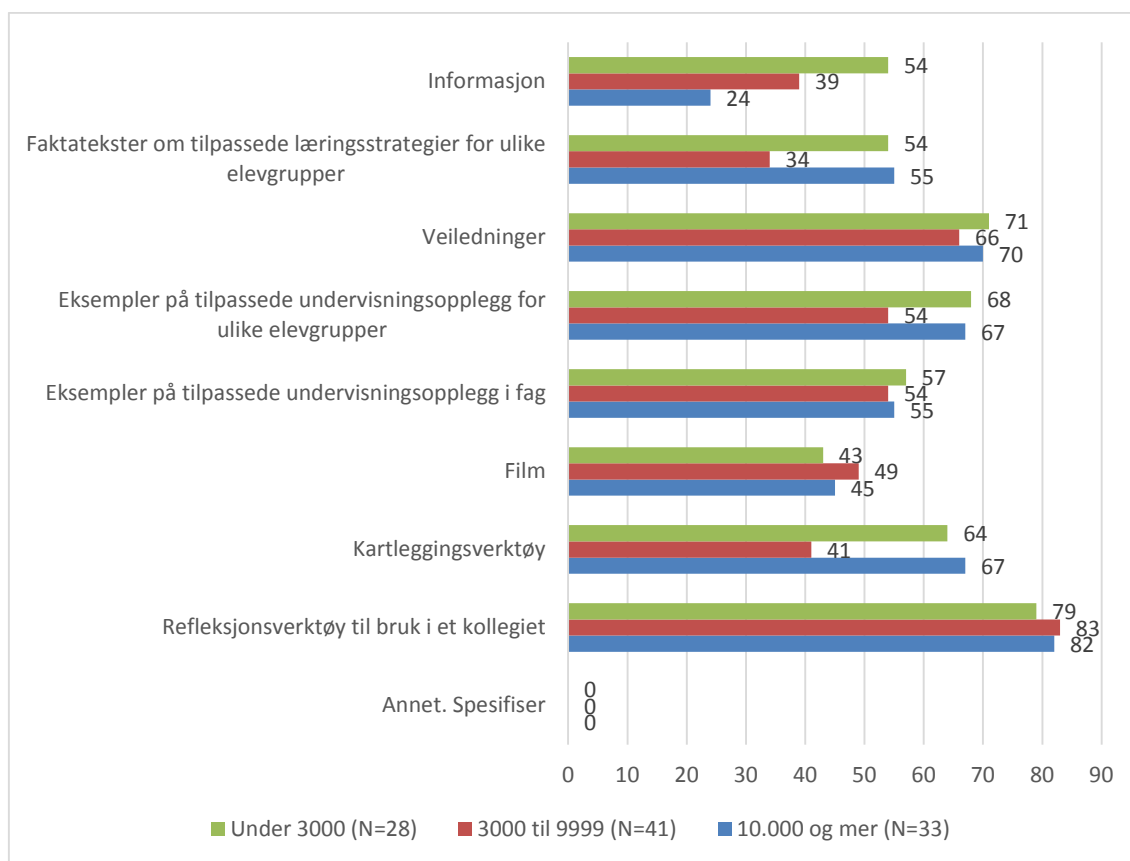
Figur 7.13: Hva slags ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige for skoleeier i arbeidet med tilpasset opplæring? Kommuners svar etter landsdel. Prosent.

7.4.2 Små og store kommuners oppfatning av hva som kan være nyttig

Skoleeiere i små og store kommuner har relativt lik oppfatning av hva som kan være nyttig for arbeidet med tilpasset opplæring, med enkelte unntak. Nyten av *informasjon* ser ut til å henge sammen med kommunistørrelsen, og krysses oftere av blant mindre kommuner enn større kommuner.

Videre viser figuren at de mellomstore kommunene i noen tilfeller ligger lavere enn de største og minste kommunene. Dette gjelder særlig for *faktatekster om tilpassede læringsstrategier for ulike elevgrupper* og for *kartleggingsverktøy*.

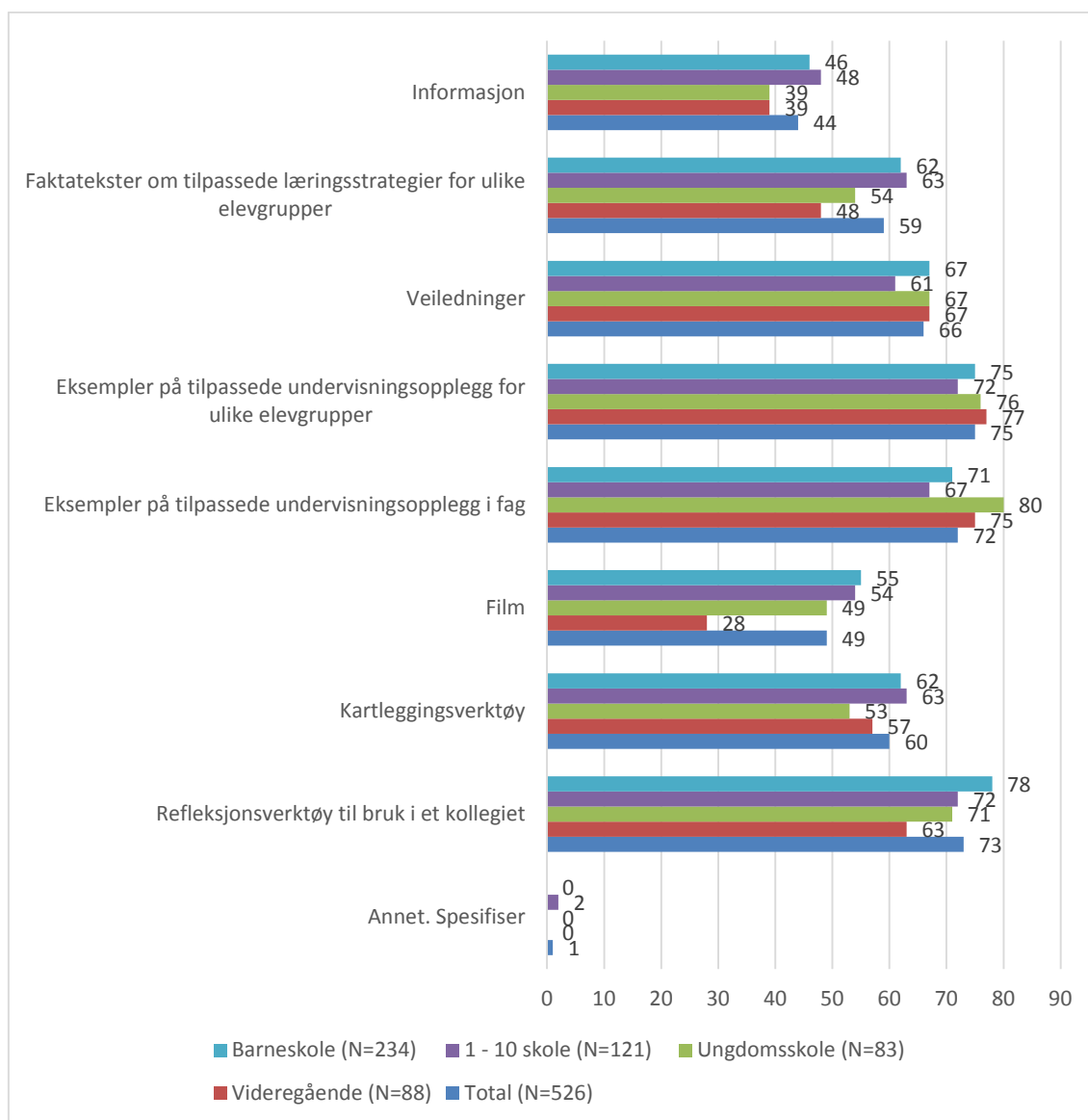
Figur 7.14: Hva slags ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige for skoleeier i arbeidet med tilpasset opplæring? Kommuners svar etter kommunestørrelse. Prosent.

7.4.3 Skoleledernes svar

Blant skolelederne er det *eksempler på tilpassede undervisningsopplegg for ulike elevgrupper*, *eksempler på tilpassede undervisningsopplegg i fag* og *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet* som får høyest tilslutning. 72 til 75 prosent av skolelederne har krysset av for disse alternativene. Også blant skoleeierne fikk alternativet *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet* høy tilslutning. Det indikerer at denne ressursen oppleves som nyttig av både skoleeierne og skolelederne.

Når det gjelder forskjeller mellom skoleslagene ser vi at barneskoler, ungdomsskoler og 1-10 skoler i hovedsak svarer ganske likt, mens videregående i noen tilfeller skiller seg ut. Der vi finner forskjeller ser vi at andelen som krysser av ved ulike alternativer er lavere blant videregående skoler enn blant de andre skoleslagene. Dette gjelder i størst grad for alternativet film. 28 prosent av skolelederne ved videregående skoler mener at det kan være en nyttig ressurs, mens 49 til 55 prosent av skolelederne ved de andre skoleslagene mener det samme. Vi fant en tilsvarende forskjell også for skoleeierne: andelen som mener at det kan være en nyttig ressurs er lavere blant fylkeskommunene enn blant kommunene. Det betyr at både skoleeierne og skolelederne på videregående ikke ser på film som en like nyttig ressurs som skoleeiere og skoleledere ved de andre skoleslagene.

Videregående ligger også noe lavere på *faktatekster om tilpassede læringsstrategier for ulike elevgrupper*, og noe lavere for *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet*.

Tabell 7.15: Hva slags ressurser fra Utdanningsdirektoratet kan være nyttige for skolen i arbeidet med tilpasset opplæring? Skoleledernes svar etter skoleslag. Prosent.

Noen få skoleledere har krysset av for alternativet annet. Disse ble bedt om å spesifisere nærmere hva de mener. Tre skoleledere gjorde det, og vi viser svarene deres i helhet:

- Opplegg tilpasset alternative pedagogiske retninger. Montessoriskolen passer ikke inn i mange av oppleggene knyttet til enhetsskolen.
- Rundskriv som forklarer hvilket handlingsrom den enkelte skole har for egen skoleutvikling
- Tips om arbeid i sammenslåtte klasser i fådeltskolen.

7.5 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet holder på å utvikle pedagogiske nettressurser på sine nettsider til støtte i skoleeiers og den enkelte skoles arbeid med tilpasset opplæring. I den forbindelse ønsker Utdanningsdirektoratet å vite om skoleeiere og skoleledere oppfatter temaene som er valgt ut som relevante, og hva som trengs av støtte og veiledning. Videre ønskes kunnskap om hvilke ressurser som allerede er i bruk på nettsidene.

Omtrent tre av fire skoleeiere oppgir at det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på nettsiden www.udir.no som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring i skolene. Også blant skolelederne er det et klart flertall som mener det er behov for slike ressurser.

Når det gjelder hvilke tema det vil være nyttig med ressurser på er det alternativene *gode prinsipper og strategier i arbeidet med tilpasset opplæring* som får høyest tilslutning blant skoleeierne og skolelederne. Utsagnet *tilpasset opplæring og minoritetsspråklige elever* får nest høyest tilslutning blant skoleeierne, mens utsagnet *tilpasset opplæring og vurdering* får nest høyest tilslutning blant skolelederne.

De fleste skoleeierne – tre av fire - bruker allerede ressurser fra Utdanningsdirektoratet i arbeidet med tilpasset opplæring. Også blant skolelederne er det tre av fire som bruker disse ressursene. Andelen er noe høyere blant ledere ved barneskoler og 1-10 skoler enn ved ungdomsskoler og i videregående.

Vurdering for læring og Elevundersøkelsene er de to ressursene som flest skoleeiere bruker. Omtrent syv av ti skoleeiere krysser av for disse. Blant kommunene er det en tilsvarende andel som også bruker *ungdomstrinn i utvikling*. Det er sammenheng mellom innbyggertall og bruk av ressurser på www.udir.no: store kommuner bruker disse oftere enn mindre kommuner.

Elevundersøkelsen og vurdering for læring er også de to ressursene som flest skoleledere oppgir at de bruker. Rundt 6 av 10 skoleledere oppgir at de bruker disse ressursene. Det er enkelte forskjeller mellom skoleslagene. Forskjellene tyder på at bruk av ressurser fra www.udir.no er mer utbredt blant barneskoler enn blant videregående skoler.

Det siste spørsmålet til skolelederne og skoleeierne handler om hvilke typer ressurser fra Utdanningsdirektoratet som kan være nyttige i arbeidet med tilpasset opplæring. Alternativene *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet* og *veiledninger* får høy tilslutning både blant kommuner og fylkeskommuner. Oslo og Akershus skiller seg ut ved at en høy andel krysser av for flere av alternativene. Forskjellene tyder på at skoleeiere i Oslo og Akershus opplever mange av de nevnte ressursene som nyttige.

Blant skolelederne er det er det *eksempler på tilpassede undervisningsopplegg for ulike elevgrupper*, *eksempler på tilpassede undervisningsopplegg i fag* og *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet* som er de alternativene som flest mener kan være nyttige i arbeidet med tilpasset opplæring. 72 til 75 prosent av skolelederne har krysset av for disse alternativene. Også blant skoleeierne fikk alternativet *refleksjonsverktøy til bruk i kollegiet* høy tilslutning. Det indikerer at denne ressursen oppleves som nyttig av både skoleeierne og skolelederne.

8 Forebygging av alvorlige skolehendelser

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet laget Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet i 2013 veilederen *Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner, veiledning i beredskapsplanlegging*. Veilederen er i 2013 og -14 fulgt opp av politiet gjennom et eget program rettet mot utdanningsinstitusjonene. Målet med programmet er å bistå utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å lage gode beredskapsplaner for å forebygge alvorlige skolehendelser og å øve på disse.

Temaet har vært med i spørringene både i 2010, 2012 og i 2014. Mange av spørsmålene fra de foregående undersøkelsene er også med i høstens undersøkelse. Vi kommer til å sammenlikne svarene fra de ulike undersøkelsene der det er mulig. Funnene fra de foregående undersøkelsene er presentert i rapportene *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010* (Vibe og Sandberg, 2010), *Spørsmål til Skole-Norge våren 2012* (Vibe, 2012) og *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014* (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015). For mer detaljert informasjon om resultater av de foregående undersøkelsene henviser vi til disse rapportene.

8.1 Over halvparten har hatt møter med politiet

Alle skolelederne fikk spørsmål om de har hatt møter med politiet i løpet av de siste tre skoleårene. Spørsmålet er stilt på sammen måte i de to foregående spørringene, og vi skal sammenlikne svarene i de tre undersøkelsene.

Tabell 8.1: Har skolen i løpet av de siste tre skoleårene (2012-2013, 2013-2014 og/eller 2014-2015) hatt møte med politiet i forbindelse med beredskapsarbeid av alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter landsdel og skoleslag.

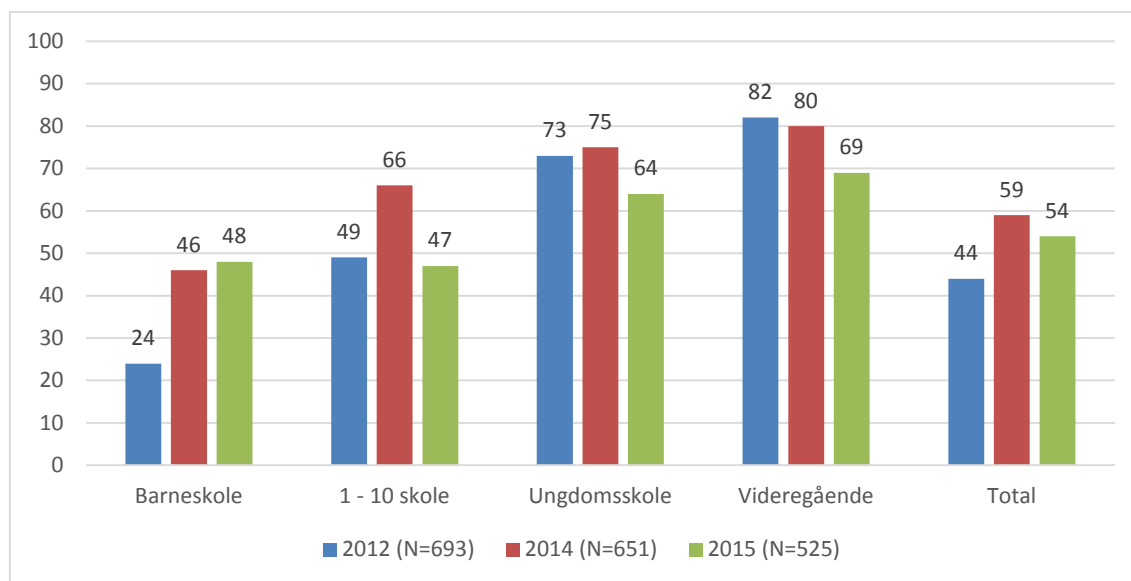
	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total	N
	%	%	%	%	%	
Barneskole	66	47	36	52	48	232
1 - 10 skole	75	24	55	45	47	120
Ungdomsskole	63	76	46	80	64	83
Videregående	64	79	67	67	69	90
Total	66	53	48	55	54	525
N	85	118	189	133	525	

I alt 54 prosent av skolelederne svarer at de har hatt møter med politiet i løpet av de siste tre skoleårene. Andelen som svarer slik er høyere blant skoleledere i ungdomsskolen og videregående enn blant de i barneskolen og 1-10 skoler. Videre ser vi at det er noe variasjon mellom landsdelene. Andelen som har hatt møter med politiet er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

Tabell 8.2: Har skolen i løpet av de siste tre skoleårene (2012-2013, 2013-2014 og/eller 2014-2015) hatt møte med politiet i forbindelse med beredskapsarbeid av alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter elevtall og skoleslag.

	De			Total	N
	De minste	mellomstore	De største		
	%	%	%	%	
Barneskole	41	48	54	48	232
1 - 10 skole	37	45	65	47	120
Ungdomsskole	67	56	71	64	83
Videregående	68	69	69	69	90
Total	45	53	62	54	525
N	155	193	177	525	

Tabell 8.2 viser at det er forskjeller mellom skoler av ulik størrelse. Andelen skoler som har hatt møter med politiet er høyere ved de større skolene. Blant de minste skolene er det 45 prosent som svarer at de har hatt møter med politiet de tre siste årene, mens det tilsvarende tallet for de største skolene er 62 prosent.

Figur 8.1: Andel skoler som har hatt møter med politiet de tre siste årene i 2012, 2014 og 2015. Prosent.

Figur 8.1 viser at andelen skoler som har hatt møter med politiet øker fra 2012 til 2014, men synker fra 2014 til 2015. Forskjellen i totaltallene fra 2012 til 2014 og fra 2014 til 2015 er signifikante ($p < .05$). Når vi ser nærmere på fordelingene for skoleslagene ser vi at både 1 – 10 skoler, ungdomsskoler og videregående har lavere andel som har hatt møter med politiet i 2015 sammenliknet med 2014.

Det at andelen skoler som har hatt møter med politiet øker fra 2012 til 2014 innebærer at mange møter har funnet sted mellom de to målingene. Denne perioden dekkes i stor grad også av årets spørsmål, i og med at det er de tre siste skoleårene som måles. Det vil si at dersom endringen i

andelen som har hatt møte med politiet fra 2014 til 2015 gjenspeiler faktiske endringen i populasjonen så må mange av møtene som ble rapportert i fjorårets undersøkelse vært holdt i første halvdel av 2012. Imidlertid er det ikke gitt at endringen som vises her vil gjenfinnes i populasjonen. Som gjort rede for i kapittel to er skolene i Norge delt inn i tre utvalg, og deltakelse i Utdanningsdirektoratets spøringer rullerer mellom dem. Faktisk er det slik at de tre undersøkelsene som figur 8.2 er basert ble gjennomført på hvert sitt utvalgt. Det vil si at endringen fra 2014 til 2015 ikke trenger å gjenspeile faktiske endringer i hele populasjonen av skoler i Norge, men at forskjeller mellom utvalgene bidrar til å forklare funnet.

De som svarte nei til at de hadde hatt møter i forbindelse med beredskapsarbeid av alvorlige skolehendelser, fikk spørsmål om de hadde planlagt et slikt møte løpet av 2014. Svarene vises i tabell 8.3.

Tabell 8.3: Har skolen planlagt møte med politiet i forbindelse med beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser i løpet av skoleåret 2015-2016? Skolelederes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	5	16	27	31	13
Nei	95	84	73	69	87
Total	100	100	100	100	100
N	122	64	30	29	245

Av de som svarer at de ikke har hatt møter med politiet oppgir 13 prosent at de har planlagt møter med politiet i løpet av skoleåret. Dette er så å si identisk med hva vi fant i 2014, da 14 prosent svarte slik.

8.2 Beredskapsplaner og øvelser

Skolene fikk i alt fire spørsmål om beredskapsplaner og øvelser. Spørsmålene handler om de har beredskapsplaner, om de har utarbeidet eller forbedret disse planene, om de har hatt beredskapsøvelser og om de har iverksatt andre tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser.

Tabell 8.4: Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter landsdel og skoleslag.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total	N
	%	%	%	%	%	
Barneskole	98	86	79	89	86	233
1 - 10 skole	100	86	80	76	81	120
Ungdomsskole	89	80	68	67	76	82
Videregående	100	95	97	91	96	90
Total	96	86	81	82	85	525
N	85	117	188	135	525	

Tabellen viser at et klart flertall av skolene har beredskapsplaner. I alt 85 prosent svarer ja på spørsmålet. Andelen som svarer slik er jevnt over høy i alle landsdelene, men aller høyest i Oslo og Akershus. Her er det 96 prosent som svarer at de har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Videre ser vi at andelen skoler med beredskapsplaner er høyere i videregående enn i

de andre skoleslagene. Også her er det 96 prosent som svarer at de har slike planer. Videregående er i mange tilfeller store, men vi finner ikke at skolestørrelse har vesentlig betydning for om skoler har beredskapsplaner eller ikke. Andelen som svarer slik ligger rundt 85 prosent uavhengig av elevtall. Analysene vises ikke.

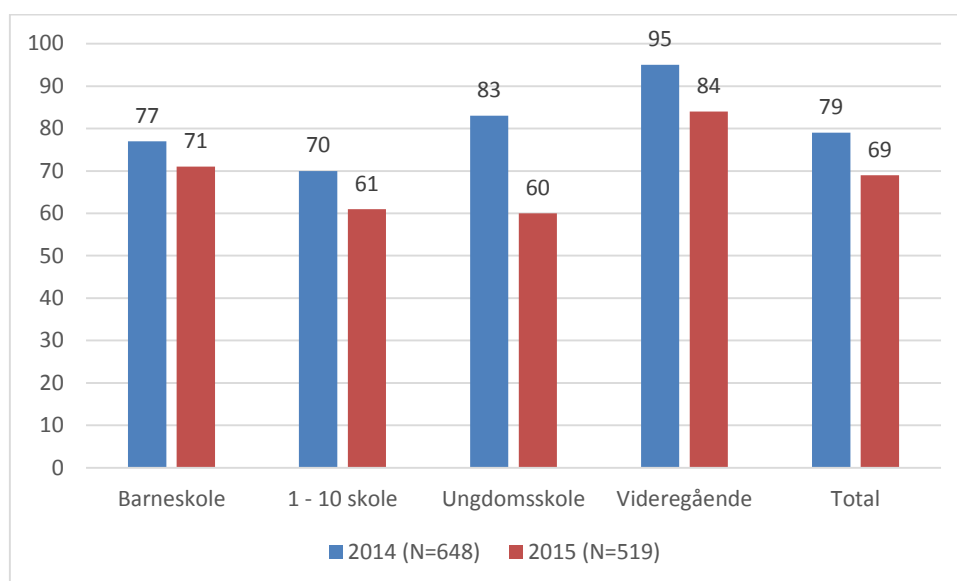
Tabell 8.5: Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2012-2013, 2013-2014 og/eller 2014-2015)? Andel skoleledere som svarer ja etter skoleslag og landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %	N
Barneskole	84	67	59	82	71	228
1 - 10 skole	100	57	56	60	61	118
Ungdomsskole	74	62	57	47	60	83
Videregående	86	72	94	77	84	90
Total	84	65	65	69	69	519
N	85	118	184	132	519	

I alt 69 prosent av skolene i undersøkelsen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene. Andelen som svarer slik er høyere blant videregående enn blant de andre skoleslagene, og den er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene.

Når vi ser svarene i tabell 8.5 i sammenheng med tabell 8.4 ser vi at totalt 85 prosent av skolene har beredskapsplaner, mens andelen som sier at de utarbeidet eller forbedret disse de siste årene er lavere. Det vil si at det er et lite mindretall av skoler med beredskapsplaner eldre enn tre år. Nærmere analyser av de 439 som svarer ja til at de har beredskapsplaner (se tabell 8.4) viser at 79 prosent av disse har utarbeidet eller forbedret planene i løpet av de tre siste årene. Det vil si at 21 prosent av de som har beredskapsplaner ikke har forbedret disse de siste tre årene.

Andelen som har utarbeidet eller forbedret beredskapsplanene er høyere blant de største skolene (76 prosent, N = 177) enn blant de minste (62 prosent, N = 150). Blant de mellomstore skolene er andelen som svarer slik 68 prosent (N = 192).

Figur 8.2: Andel skoler som har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene i undersøkelsene i 2014 og 2015. Prosent.

Andelen som har utarbeidet eller forbedret skolens beredskapsplaner er lavere i 2015 enn i 2014. Forskjellen er signifikant ($p < .01$). Endringen er særlig stor for ungdomsskolene.

Som diskutert i tilknytning til figur 8.1 er det i stor grad den samme perioden som ble undersøkt i 2014 og i 2015. Dersom andelen i populasjonen som har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner innebærer det at aktiviteten på dette området var særlig høy i første halvdel av 2012. Alternativt kan endringen gjenspeile forskjeller i utvalgene som er med, siden de ikke er like i de to undersøkelsene.

Tabell 8.6: Har skolen hatt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre skoleårene (2012-2013, 2013-2014 og/eller 2014-2015)? Skolelederens svar etter skoleslag.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Ja, bare med ledelsen	24	31	28	39	29
Ja, med ledelsen og lærere	25	19	25	26	24
Ja, med ledelsen, lærere og elever	21	19	16	20	20
Ikke svart	29	31	31	15	27
Total	100	100	100	100	100
N	228	118	83	90	519

I alt 73 prosent av skolene har hatt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste skoleårene. Andelen som svarer ja er særlig høy blant de videregående skolene, hvor 85 prosent har hatt beredskapsøvelse. Videregående skoler skiller seg ut mye på grunn av at det er mer vanlig for dem å ha øvelser med bare ledelsen enn hva det er for de andre skoleslagene.

Tabell 8.7: Har skolen hatt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre skoleårene (2012-2013, 2013-2014 og/eller 2014-2015)? Skolelederens svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, bare med ledelsen	25	35	29	24	29
Ja, med ledelsen og lærere	48	15	20	22	24
Ja, med ledelsen, lærere og elever	14	24	18	23	20
Ikke svart	13	26	33	31	27
Total	100	100	100	100	100
N	85	118	184	132	519

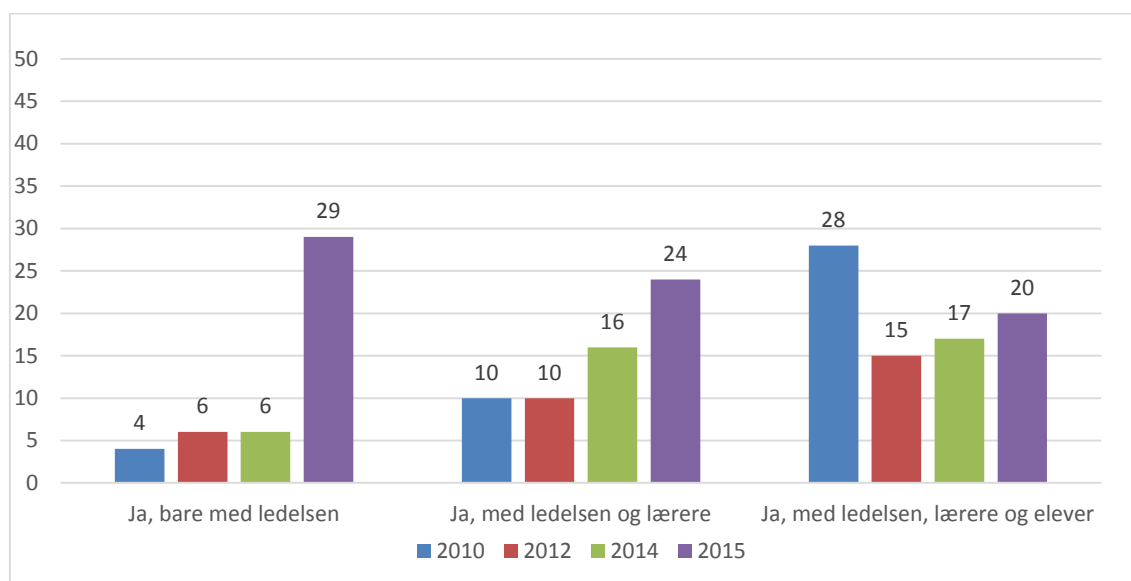
Sammenliknet med de andre landsdelene er andelen som har hatt beredskapsøvelse i Oslo og Akershus høyere. I alt 87 prosent av skolene i Oslo og Akershus svarer at de har hatt en av de tre formene for beredskapsøvelse som nevnes i spørsmålet. Andelen er 74 prosent for Østlandet, 67 prosent for Sør- og Vestlandet, og 69 prosent i Midt- og Nord-Norge.

Det er særlig på svarkategorien «Ja, med ledelsen og lærere» at Oslo og Akershus skiller seg ut. Nesten halvparten av skolelederne krysser av for dette alternativet, noe som er klart høyere enn i de andre landsdelene.

Spørsmål om beredskapsøvelser har vært med alle gangene temaet alvorlige skolehendelser har vært undersøkt i spørringene. Imidlertid har spørsmålet i årets undersøkelse litt andre svarkategorier enn de foregående utgavene. Forskjellen innebærer at årets undersøkelse ikke hadde med kategoriene «Nei» og «Vet ikke». Det betyr at skoleledere som ikke har gjennomført beredskapsøvelse hoppet

over spørsmålet, i motsetning til tidligere der de kunne krysse av for nei eller vet ikke. Selv om spørsmålene er noe ulike skal vi sammenlikne svarene fra årets undersøkelse med de tre foregående – se figur 8.3.

Figur 8.3: Andelen skoler som svarer at de har holdt beredskapsøvelser de tre siste årene i 2010, 2012, 2014 og 2015.

Andelen som har avholdt beredskapsøvelse er høyere i årets undersøkelse enn i fjorårets. Figuren viser at det særlig er andelen som har beredskapsøvelse med bare ledelsen som øker.

Som nevnt ble spørsmålet stilt noe annerledes i 2015 enn i de foregående undersøkelsene, og vi må derfor vurdere forskjellene med forsiktighet. Imidlertid er det lite trolig at det å fjerne kategoriene nei og vet ikke fører til at andelen som krysser av for at de har hatt beredskapsøvelse øker fra 6 til 29 prosent. Det bør tillegges at tidligere funn (se figur 8.1 og 8.2) indikerer at det kan være forskjeller mellom utvalgene i 2014 og 2015, og at disse forskjellene kan bidra til å forklare endringene vi finner.

Tabell 8.8: Har skolen iverksatt andre tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser? Skolelederes svar etter skoleslag.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Ja	28	29	18	40	29
Nei	72	71	83	60	71
Total	100	100	100	100	100
N	221	118	80	90	509

Omtrent tre av ti skoleledere svarer at skolen har iverksatt andre tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser. Andelen som svarer ja er høyere i videregående enn i de andre skoleslagene.

Spørsmålet ble også stilt i fjor, men da i en annen form. Vi kan derfor ikke sammenlikne over tid.

8.3 Samarbeidet med politiet oppleves som godt

Skolenes samarbeid med politiet ble undersøkt ved hjelp av to spørsmål. Det første handler om hvor godt samarbeidet er, og det andre handler om skolene har en fast kontaktperson i politiet. Spørsmålene har vært stilt også i tidligere spørringer, og svarene skal sammenliknes.

Tabell 8.9: Opplever skolen at samarbeidet med politiet er godt? Skolelederens svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
1 Veldig dårlig	2	4	0	0	1
2	4	4	0	0	2
3	15	9	17	3	12
4	30	15	19	23	23
5	29	41	42	39	36
6 Veldig godt	21	28	23	34	25
Total	100	100	100	100	100
N	111	54	53	61	279

Tabell 8.9 vider at samarbeidet med politiets oppleves som godt. Omtrent seks av ti krysser av for de to mest positive svarkategoriene. Barneskoler er noe mindre positive til samarbeidet med politiet enn de andre skoleslagene. Blant barneskolene er det 50 prosent som krysser av for de to mest positive svarkategoriene, mens den ligger fra 65 prosent og oppover for de andre skoleslagene. Den høyeste andelen finner vi for videregående skole, der 73 prosent krysser av for de to mest positive svarkategoriene.

Fordelingen er ganske lik det som ble funnet i 2012, 2014 og 2015. Andelen som krysser av for det mest positive svaralternativet er ikke signifikant forskjellig i de tre undersøkelsene. Det betyr at blant skoler som har hatt møter med politiet er opplevelsen like positiv i 2015 som i 2012 og i 2014.

Tabell 8.10: Har skolen en fast kontaktperson i politiet? Skolelederens svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	39	50	70	69	54
Nei	50	43	25	28	39
Vet ikke	11	7	6	3	8
Total	100	100	100	100	100
N	110	54	53	61	278

Noe over halvparten av skolelederne oppgir at de har en fast kontaktperson i politiet. Andelen som svarer slik er høyere blant ungdomsskoler og videregående enn blant barneskoler og 1-10 skoler. Dette samsvarer med funn i fjorårets undersøkelse.

I 2012 var det i alt 69 prosent som oppga at de hadde en fast kontaktperson i politiet, i 2014 var det 59 prosent, mens det i 2015 er 54 prosent som svarer slik. Forskjellen mellom 2014 og 2015 er ikke signifikant. Derimot var det signifikant flere som svarte ja i 2012 enn i 2014 og 2015 ($p < ,01$). Sett under ett tyder svarene på at andelen skoleledere som har en fast kontaktperson i politiet har blitt lavere siden dette ble undersøkt første gang i 2012.

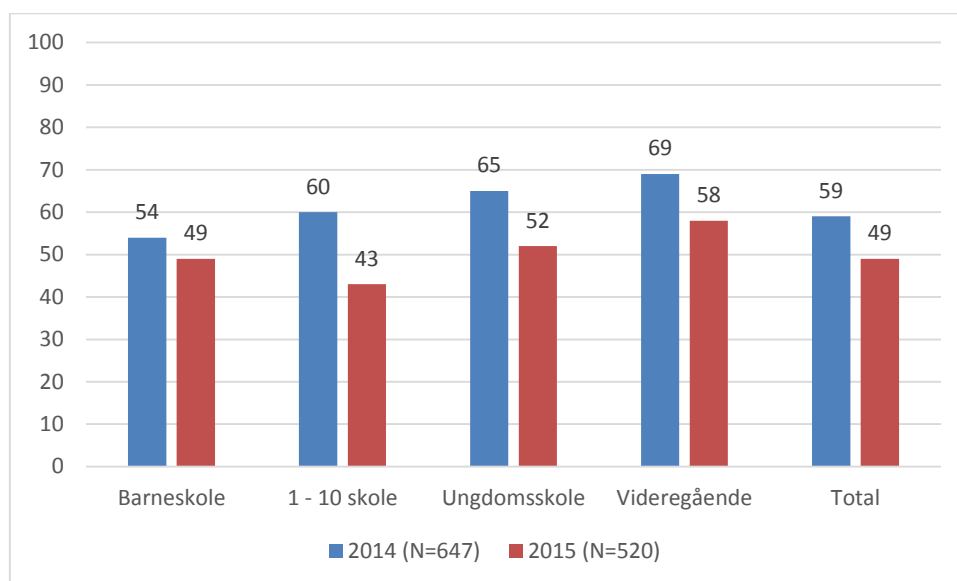
8.4 Om veiledningen

Skolelederne fikk to spørsmål om veiledningene som ligger på www.udir.no. Det første spørsmålet handler om de kjenner til veiledningene, og gikk til alle skolelederne.

Tabell 8.11: Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no? Andel skoleledere som svarer ja etter skoleslag og landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total	N
	%	%	%	%	%	
Barneskole	48	50	44	57	49	230
1 - 10 skole	75	43	49	33	43	119
Ungdomsskole	63	52	50	40	52	83
Videregående	50	72	43	76	58	88
Total	54	53	46	49	49	520
N	85	118	184	133	520	

Tabell 8.11 viser at omtrent halvparten av skolelederne kjenner til veiledningene. Andelen som svarer ja varierer lite mellom landsdelene og mellom skoleslagene.

Figur 8.4: Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no? Andel skoleledere som svarer ja i 2014 og 2015.

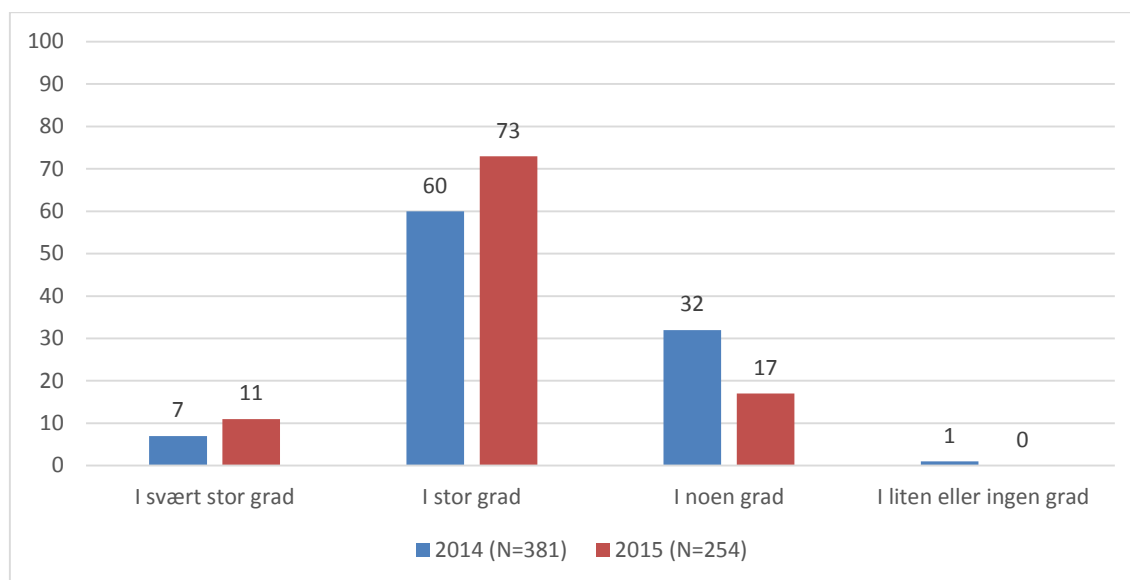
Figuren viser at andelen som kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging er lavere i 2015 enn i 2014. Dette gjelder uavhengig av skoleslag. Det er flere ganger tidligere i kapitlet påpekt at det ikke er det samme utvalget av skoler som deltok i 2014 og 2015. Det kan ha betydning for endringen vist i figur 8.4.

Spørsmålet om nytten av veiledningene, som presenteres i tabell 8.12, gikk til de som svarte ja til at de kjenner til veiledningene som ligger på www.udir.no.

Tabell 8.12: I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no gir nyttig informasjon. Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
I svært stor grad	8	16	5	16	11
I stor grad	74	69	81	68	73
I noen grad	18	16	14	16	17
I liten eller ingen grad	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100
N	111	51	42	50	254

Et klart flertall av skolelederne, 84 prosent, svarer at veiledningene i stor eller svært stor grad gir nyttig informasjon. Andelen varierer ikke vesentlig mellom skoleslagene. Det tyder på at veiledningene fungerer godt for alle skoleslagene.

Figur 8.5: I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no gir nyttig informasjon? Skoleledernes svar i 2014 og 2015.

Figuren viser tydelig at andelen som krysser av for de to mest positive svarkategoriene er høyere i 2015 enn i 2014.

I undersøkelsen var det lagt opp til at de som krysset av for i liten eller ingen grad fikk ett oppfølgingsspørsmål der de ble bedt om å beskrive hva de savner i veiledningene. Imidlertid er det ingen som har krysset av for dette alternativet, og følgelig ingen som har fått spørsmålet.

8.5 Oppsummering

Siden 2009 har politiet samarbeidet med skoler og skoleeiere for å forebygge alvorlige hendelser på skolene. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet laget Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet i 2013 en veileder i beredskapsplanlegging. Veilederen er i 2013 og -14 fulgt opp av politiet gjennom et program rettet mot utdanningsinstitusjonene. Målet med programmet er å bistå utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å lage gode beredskapsplaner og å øve på disse.

Forebygging av alvorlige skolehendelser har vært med tre ganger tidligere i spørningene, og svarene i de ulike undersøkelsene sammenliknes der det er mulig.

I alt 54 prosent av skolelederne svarer at de har hatt møter med politiet i forbindelse med beredskapsarbeid i løpet av de tre siste skoleårene. Andelen som har hatt møter varierer både etter skoleslag, etter elevtall og etter landsdel: den er høyere i ungdomsskolen og videregående enn i barneskolen og 1-10 skoler, den er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene og den er høyere ved større skoler enn mindre.

Sammenliknet med 2014 er andelen som har hatt møte med politiet lavere i 2015. Av de som svarer at de ikke har hatt møter med politiet oppgir 13 prosent at de har planlagt slike møter. Dette er så å si identisk med hva vi fant i 2014, da 14 prosent svarte slik.

Et klart flertall av skolene – 85 prosent - har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Andelen med beredskapsplaner er jevnt over høy i alle landsdelene, men aller høyest i Oslo og Akershus. Videre er andelen høyere i videregående enn i de andre skoleslagene. Selv om flertallet av skolene har beredskapsplaner er det likevel 15 prosent som ikke har slike planer. Andelen uten planer er høyest blant ungdomsskoler og blant skoler på Sør- og Vestlandet.

I alt 69 prosent av skolene i undersøkelsen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene. Andelen som svarer slik er høyere blant videregående enn blant de andre skoleslagene, og den er høyere i Oslo og Akershus enn i de andre landsdelene. En av fem skoler med beredskapsplaner har ikke forbedret disse de tre siste årene. Andelen som har utarbeidet eller forbedret skolens beredskapsplaner er lavere i 2015 enn i 2014.

Omtrent tre av fire skoler har hatt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste skoleårene. Andelen som svarer ja er særlig høy blant de videregående skolene, hvor i alt 85 prosent har hatt beredskapsøvelse. Oslo og Akershus er den landsdelen med høyest andel skoler som har hatt beredskapsøvelse. I landsdelene Østlandet, Sør- og Vestlandet og Midt- og Nord-Norge er det mellom 26 og 33 prosent av skolene som ikke har hatt beredskapsøvelse de tre siste årene.

Andelen som har avholdt beredskapsøvelse er høyere i 2015 enn i 2014. Noe ulik spørsmålsstilling gjør at forskjellen må vurderes med forsiktighet.

Omtrent tre av ti skoleledere svarer at skolen har iverksatt andre tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser. Andelen som svarer ja er høyere i videregående enn i de andre skoleslagene.

Skoler som har hatt møter med politiet opplever samarbeidet med politiet som godt. Barneskoler er noe mindre positive til samarbeidet med politiet enn de andre skoleslagene. Andelen som opplever samarbeidet som godt er lik i 2012, 2014 og 2015. Det betyr at blant skoler som har hatt møter med politiet er opplevelsen like positiv i alle de tre undersøkelsene.

Over halvparten av skolelederne som har hatt møter med politiet har en fast kontaktperson i politiet. Andelen som svarer slik er høyere blant ungdomsskoler og videregående enn blant barneskoler og 1-10 skoler. Sammenlikning over tid tyder på at det er mindre vanlig å ha en fast kontaktperson i politiet i 2015 enn i 2012.

Omtrent halvparten av skolelederne kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging som ligger på www.udir.no. Det er kun mindre variasjoner i kjennskap til veiledningene etter landsdel og etter skoleslag. Andelen som kjenner til veiledningene er lavere i 2015 enn i 2014.

Et klart flertall av skolelederne, 84 prosent, svarer at veiledningene i stor eller svært stor grad gir nyttig informasjon. Andelen som svarer slik er høyere i 2015 enn i 2014. Det vil si at selv om en lavere andel kjenner veiledningene i 2015 enn i 2014, så er de som gjør det mer fornøyd med veiledningene enn de vi spurte i 2014.

Kapitlet viser at det i mange tilfeller er forskjeller mellom skoleslagene og landsdelene når det gjelder forebygging av alvorlige skolehendelser. De videregående skolene skiller seg i mange tilfeller ut i positiv retning på den måten at andelen skole som svarer at de jobber med å forebygge alvorlige skolehendelser er høyere blant de videregående skolene enn blant de andre skoleslagene. På samme måte skiller Oslo og Akershus seg i mange tilfeller ut: andelen i denne landsdelen som jobber på ulike måter for å forebygge alvorlige skolehendelser er høyere enn i de andre landsdelene.

Kapitlet finner enkelte endringer over tid, også mellom undersøkelsen høsten 2014 og høstens undersøkelse. Det er vår vurdering at forskjellige utvalg i denne og forrige undersøkelse kan bidra til å forklare disse endringene.

9 Skoleleders kompetanse

Skoleleders kompetanse er avgjørende for utvikling av skolen som lærende organisasjon. Regjeringen prioriterer skolelederes kompetanseutvikling gjennom Lærerløftet (Kunnskapsdepartementet, 2014), og viderefører rektorutdanningen for en ny femårsperiode fra høsten 2015. Det er derfor nødvendig med informasjon om skoleleders kompetanse.

Spørsmålene i høstens undersøkelse har blitt stilt tidligere, i 2010 og/eller 2013 (Vibe, 2010; Vibe, 2013). Dette gjør det mulig å sammenlikne skolelederes svar fra ulike tidspunkt, og på den måten undersøke om det har forekommet endringer over tid.

9.1 En høy andel mener forholdene ligger godt til rette for lærerne

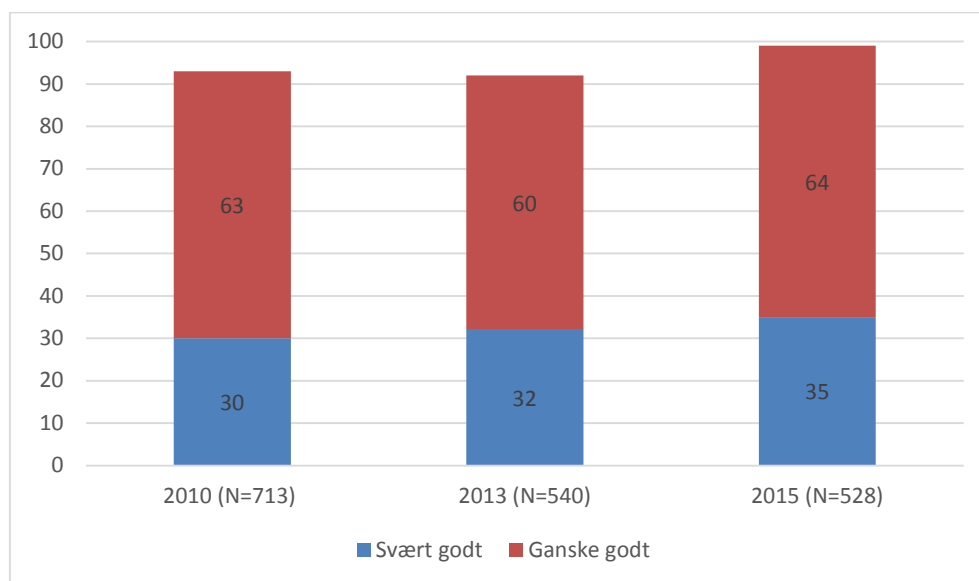
Det første spørsmålet skolelederne fikk handler om hvor godt de mener det er lagt til rette for at lærerne kan gjøre en god jobb. Svarene vises i tabell 9.1.

Tabell 9.1: Alt i alt, hvor godt eller dårlig mener du forholdene ligger til rette for at lærere på din skole skal kunne gjøre en god jobb som lærer? Skolelederes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Svært godt	34	26	35	48	35
Ganske godt	66	71	64	52	64
Verken godt eller dårlig	0	2	1	0	1
Ganske dårlig	0	1	0	0	0
Svært dårlig	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100
N	233	121	83	91	528

Figuren viser at majoriteten av skolelederen krysser av for de to mest positive svarkategoriene. Omtrent en av tre krysser av for svært godt, mens omtrent to av tre krysser av for ganske godt. Svært få krysser av for de tre andre svarkategoriene. Det er noe variasjon mellom skoleslagene. Skoleledere i videregående gir den mest positive vurderingen. Her svarer omtrent halvparten at forholdene ligger svært godt til rette for at lærerne skal kunne gjøre en god jobb. Skoleledere ved 1-10 skoler er de som i minst grad svarer at forholdet ligger svært godt til rette – omtrent en av fire krysser av for den mest positive svarkategorien.

Spørsmålet om hvor godt forholdene ligger til rette for at lærerne kan gjøre en god jobb ble stilt også i 2010 og 2013 (Vibe 2010, Vibe 2013). Figur 9.1 viser andelen som krysset av for svært godt eller ganske godt de tre gangene spørsmålet har blitt stilt. Den totale svarfordelingen i de tre undersøkelsene vises i vedlegg 9.A.

Figur 9.1: Alt i alt, hvor godt eller dårlig mener du forholdene ligger til rette for at lærere på din skole skal kunne gjøre en god jobb som lærer? Andel skoleledere som krysset av for svært eller ganske godt i årene 2010, 2013 og 2015.

Figur 9.1. viser liten variasjon i hvordan skolelederne vurderer hvordan forholdene ligger til rette for at lærerne ved deres skoler kan gjøre en god jobb. Andelen som krysset er for svært godt viser riktignok en svakt økende tendens, men det vil kreve ytterligere gjentakelser av spørsmålet for å avgjøre om dette er en trend eller en tilfeldighet.

9.2 Økt andel rektorer med utdanning i organisasjon og ledelse

Spørreskjemaet inneholdt i alt fire spørsmål om rektorenes utdanning: Hvor de har grunnutdanningen fra, deres høyeste fullførte utdanning, om rektor har formell utdanning i organisasjon og ledelse og om rektor har etterutdanning innenfor organisasjon og ledelse. Spørsmålene og rektorenes svar vises i tabellene 9.2 til 9.4 og i figur 9.2.

Tabell 9.2: Rektors høyeste fullførte utdanning etter hvor de har grunnutdanningen fra. Skolelederens svar.

Hva er rektors høyeste fullførte utdanning?	Hvor har rektor grunnutdanningen sin fra?					Total
	Lærer- (høg)skole %	Universitet %	Faglærer- (høg)skole %	Annen høgskole- utdanning %	Har ikke lærer- utdanning %	
Grunnskolen						
Allmennlærerutdanning (3- eller 4-årig)	11	0	0	0	0	11
Adjunkt, cand.mag., bachelor eller tilsvarende høyere utdanning	42	6	1	2	0	52
Embetsseksamen av høyere grad, hovedfag, mastergrad eller annen høyere utdanning	15	10	1	1	0	27
Annen utdanning	7	1	1	0	0	10
Total	76	17	3	4	0	100
N	329	74	14	16	2	435
Videregående						
Allmennlærerutdanning (3- eller 4-årig)	0	0	1	0	0	1
Adjunkt, cand.mag., bachelor eller tilsvarende høyere utdanning	10	7	2	10	0	28
Embetsseksamen av høyere grad, hovedfag, mastergrad eller annen høyere utdanning	10	47	1	7	1	65
Annen utdanning	1	1	0	1	2	5
Total	21	54	4	17	3	100
N	19	50	4	16	3	92

Tabellen viser at et klart flertall av rektorene i grunnskolen, omtrent tre av fire, har grunnutdanningen sin fra lærerhøgskole. Videre ser vi at halvparten av rektorene i grunnskolen har utdanning på adjunkt, cand.mag. eller bachelornivå. Sammenlikninger med svarene fra 2010 og 2013 viser kun mindre endringer når det gjelder hvor rektorene har utdanningen fra (Vibe 2010, Vibe 2013). Derimot er det en viss endring når det gjelder utdanningens lengde. I 2010 og 2013 svarte 61 prosent av skolelederne at de hadde utdanning på adjunkt, cand.mag. eller bachelornivå. I 2015 er det 52 prosent som svarer slik. Samtidig har andelen med embetsseksamen av høyere grad, hovedfag og mastergrad økt fra 20 til 27 prosent. Endringene over tid er ikke store, men de kan bety en dreining mot at flere rektorer har utdanning på hovedfags- eller mastergradsnivå. Senere gjentakelser av spørsmålene vil kunne avgjøre om dette er en trend som vedvarer over tid eller ikke.

Når det gjelder videregående skoler ser vi at noe over halvparten av rektorene har grunnutdanningen fra universitet og at omtrent to av tre har utdanning på hovedfag- eller mastergradsnivå. Sammenliknet med rektorer i grunnskolen har altså rektorer i videregående oftere lang høyere utdanning fra universitet. Sammenlikning med tidligere undersøkelser (Vibe 2010, Vibe 2013) viser en noe høyere andel som har utdanning fra lærerhøgskole i 2015 (21 prosent) enn i 2013 (12 prosent) og i 2010 (14 prosent). Samtidig finner vi en svak økning i andelen med utdanning på hovedfag- eller masternivå fra

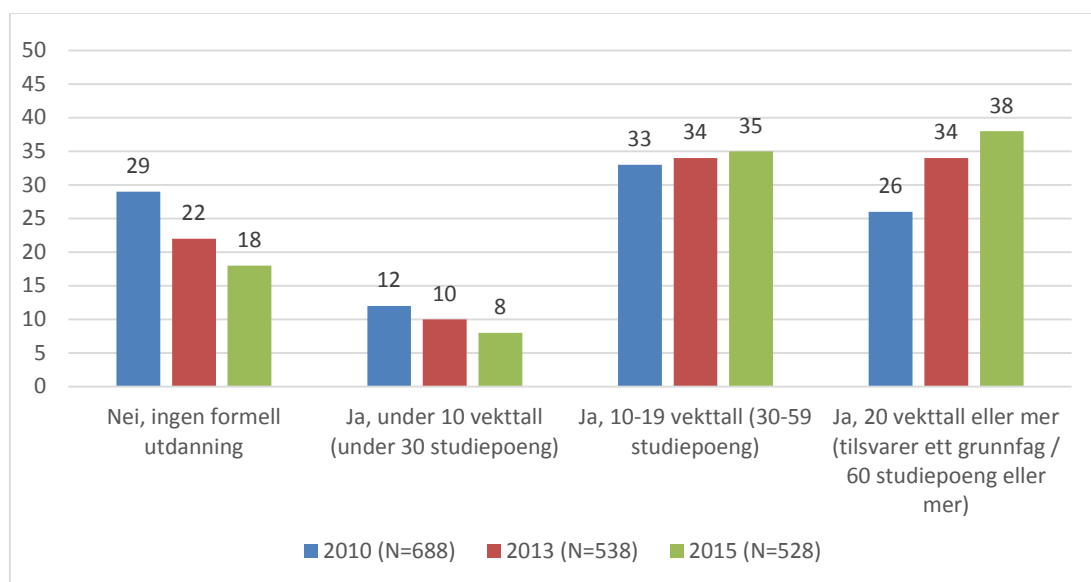
60 prosent i 2010, 62 prosent i 2013 og til 65 prosent i 2015. Økningen er svak, og om den uttrykker en tendens eller tilfeldige svingninger kan ikke avgjøres uten ytterligere gjentakelser av spørsmålene.

Tabell 9.3: Har rektor formell utdanning i organisasjon og ledelse? Skolelederes svar etter skoleslag.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Nei, ingen formell utdanning	19	21	10	17	18
Ja, under 10 vekttall (under 30 studiepoeng)	8	13	5	7	8
Ja, 10-19 vekttall (30-59 studiepoeng)	36	41	41	20	35
Ja, 20 vekttall eller mer (tilsvarer ett grunnfag / 60 studiepoeng eller mer)	37	24	45	57	38
Total	100	100	100	100	100
N	232	121	83	92	528

Tabell 9.3 viser at i alt 18 prosent av rektorene ved skolene som deltar i spørringene ikke har formell utdanning i organisasjon og ledelse, mens 38 prosent har 20 vekttall eller mer. Det er klare forskjeller mellom skoleslagene. I videregående har over halvparten av rektorene 20 vekttall eller mer, mens omtrent en av fire har like mange vekttall på 1-10 skoler.

Spørsmålet om rektorenes formelle utdanning i organisasjon og ledelse har vært stilt tidligere (Vibe 2010; Vibe 2013). Sammenlikning av svarene fra de tre undersøkelsene vises i figur 9.2.

Figur 9.2: Rektors formelle utdanning i organisasjon og ledelse i 2010, 2013 og 2015.

Figuren viser at andelen som har ingen eller kort formell utdanning i organisasjon og ledelse går nedover, mens andelen som har 10 vekttall eller mer øker. Veksten er særlig stor i andelen som har 20 vekttall eller mer. Den har økt fra 26 prosent i 2010 til 38 prosent i 2015. Tallene tyder på at flere og flere rektorer har formell utdanning i organisasjon og ledelse.

Tabell 9.4: Har rektoren etterutdanning innenfor organisasjon og ledelse (altså kurs, konferanser, seminarer eller nettverk uten formelle studiepoeng)?

	2013			2015		
	Grunnskolen	Videregående	Total	Grunnskolen	Videregående	Total
Ja	87	94	88	87	89	88
N	436	102	538	436	90	526

Tabellen viser at en høy andel av rektorene har etterutdanning i organisasjon og ledelse. Nærmere 90 prosent svarer ja på spørsmålet, og det er ikke vesentlige forskjeller mellom grunnskoler og videregående. Andelen som svarer ja på spørsmålet i liten grad har endret seg fra 2013 til 2015.

9.3 Halvparten av rektoren delegerer ledelse av lærernes praksis pedagogiske ledelsen

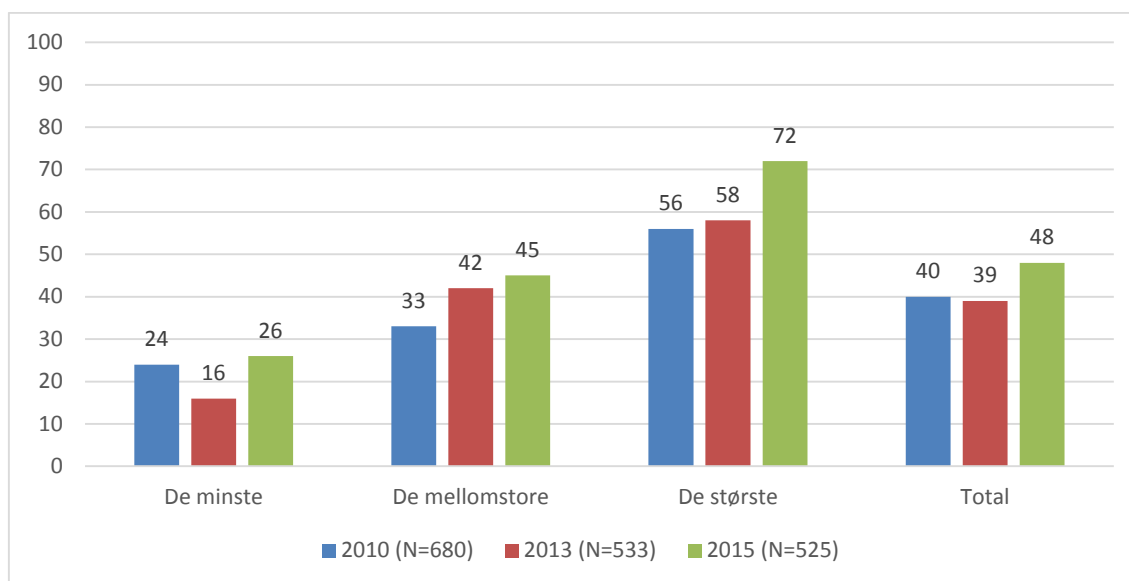
Rektorenes involvering i pedagogisk ledelse ble undersøkt ved at skolelederne tok stilling til fire utsagn og svarte på to spørsmål. Utsagnene handler om rektors engasjement i pedagogisk ledelse ved skolen. Spørsmålene handler om rektor har delegert ansvar for ledelse av lærernes praksis til andre ledere ved skolen, og hvordan rektor vurderer balansen mellom pedagogisk og administrativ ledelse i sitt arbeid. Spørsmålene og utsagnene har blitt brukt tidligere (Vibe 2010, 2013), og vi skal undersøke om det har vært endringer over tid.

Tabell 9.5: Er ledelse av lærernes praksis delegert til andre ledere ved skolen? Andel som svarer ja etter skoleslag og skolestørrelse.

Skolestørrelse	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdoms-		Total	N
			skole	Videregående		
	%	%	%	%	%	
De minste	15	16	0	73	26	158
De mellomstore	34	32	31	97	45	190
De største	66	74	63	100	72	177
Total	39	36	46	90	48	525
N	231	120	83	91	525	

Tabell 9.5 viser at nær halvparten av skolelederne oppgir at ledelsen av lærernes praksis er delegert til andre ledere ved skolen. I alt 48 prosent svarer ja til dette. Andelen som svarer slik varierer betydelig mellom skoleslagene og etter skolestørrelse. Når det gjelder forskjeller mellom skoleslagene er det de videregående skolene som skiller seg ut med en særlig høy andel som har delegert ledelsen av lærernes praksis. I alt 90 prosent av skolelederne ved videregående skoler svarer at de har delegert, mens 36 til 46 prosent av skolelederne ved de andre skoleslagene svarer det samme. Videre ser vi at det er mer utbredt å delegere ledelsen av lærernes praksis ved større skoler enn ved små. 26 prosent av skoleledere har delegert ledelsen av lærernes praksis ved de minste skolene, mens det tilsvarende tallet for de største skolene er 72 prosent.

Når vi sammenlikner svarene i høstens undersøkelse med de fra 2010 og 2013 finner vi enkelte endringer. Analysene presenteres i figur 9.3.

Figur 9.3: Andel skoleledere som oppgir at ledelse av lærernes praksis er delegert til andre ledere ved skolen. Etter skolestørrelse.

Figuren viser at andelen rektorer som oppgir at de delegerer ledelsen av lærernes praksis til andre er høyere i høstens undersøkelse enn i de foregående. Økningen er særlig stor på de største skolene.

De fire utsagnene om rektors engasjement i pedagogisk ledelse som skolelederne skulle ta stilling til har sin opprinnelse fra OECD-undersøkelsen TALIS, og har vært med i tidligere versjoner av den undersøkelsen (Vibe, Aamodt og Carlsten 2009). Sist gang TALIS ble gjennomført var i 2013. Da var kun det første utsagnet – om observasjon - inkludert (Caspersen, Aamodt, Vibe og Carlsten 2014). Utsagnene og skolelederens svar vises i tabell 9.6.

Tabell 9.6: Skoleledernes svar på fire utsagn om engasjement i pedagogisk ledelse.

	Svært ofte	Ganske ofte	Sjelden	Aldri	Total	N
Jeg observerer undervisning i klasserommet	6	43	48	2	100	520
Jeg gir lærerne råd om hvordan de kan forbedre sin undervisning	4	61	34	0	100	522
Jeg undersøker om det som foregår i klassene er i overensstemmelse med våre mål for opplæringen	6	64	29	1	100	521
Jeg bruker elevresultater for å utvikle skolens mål for opplæringen	30	59	11	0	100	520

Det utsagnet hvor flest skoleledere krysser av for svært ofte og ganske ofte handler om å bruke elevresultatene for å utvikle skolens mål for opplæringen. Nærmere ni av ti oppgir at de gjør det svært eller ganske ofte. Det utsagnet hvor færrest krysser av for svært ofte og ganske ofte handler om å observere undervisning i klasserommet. Omtrent halvparten av skolelederne svarer at de gjør det svært eller ganske ofte, mens den andre halvparten svarer at de sjelden eller aldri gjør dette.

Utsagnene i tabell 9.6 har vært med to ganger tidligere i Utdanningsdirektoratets spørsmål til Skole-Norge. Tabell 9.7 viser hvordan skolelederne svarer de tre gangene utsagnene har blitt brukt.

Tabell 9.7: Skolelederens svar på fire utsagn om engasjement i pedagogisk ledelse i årene 2010, 2013 og 2015.

		2010	2013	2015
Jeg observerer undervisning i klasserommet	Svært ofte	2	4	6
	Ganske ofte	40	39	43
	Sjelden	56	54	49
	Aldri	2	2	2
	Total	100	100	100
Jeg gir lærerne råd om hvordan de kan forbedre sin undervisning	Svært ofte	2	5	4
	Ganske ofte	55	57	61
	Sjelden	42	38	34
	Aldri	0	1	0
	Total	100	100	100
Jeg undersøker om det som foregår i klassene er i overensstemmelse med våre mål for opplæringen	Svært ofte	7	8	6
	Ganske ofte	67	68	65
	Sjelden	26	24	29
	Aldri	0	1	1
	Total	100	100	100
Jeg bruker elevresultater for å utvikle skolens mål for opplæringen	Svært ofte	23	29	30
	Ganske ofte	69	61	60
	Sjelden	8	9	11
	Aldri	0	1	0
	Total	100	100	100
N		701-703	532-537	526-528

Tabell 9.7 viser at svarene i liten grad varierer mellom de tre undersøkelsene. Andelen som svarer svært ofte og ganske ofte er svært like i 2010, 2013 og 2015. Tabellen tyder på at rektorenes engasjement i den pedagogiske ledelsen av skolen i liten grad har endret seg i det undersøkte tidsrommet.

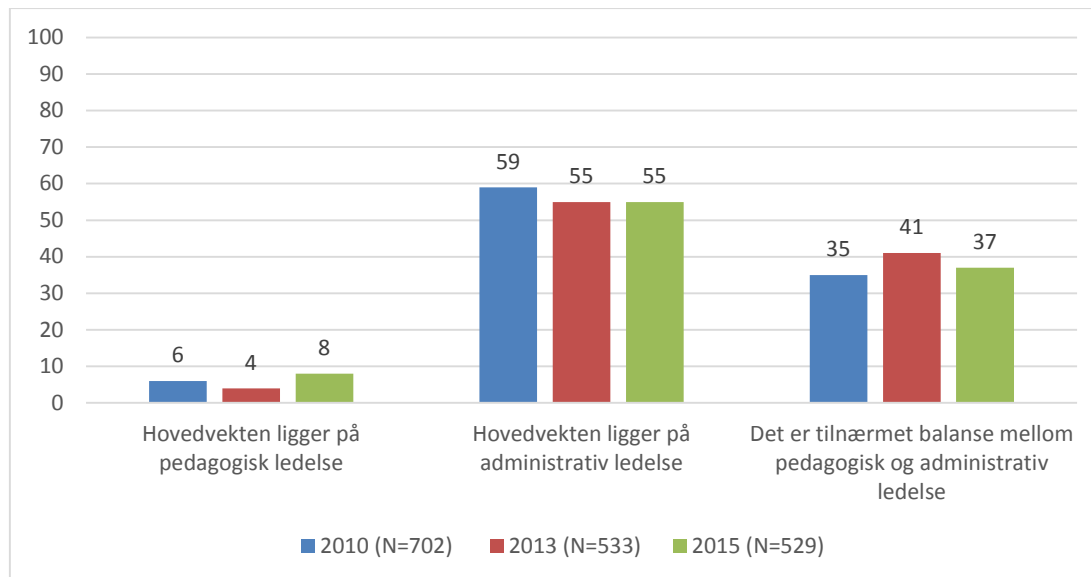
Tabell 9.8: Hvordan synes du balansen er mellom pedagogisk og administrativ ledelse i ditt arbeid som rektor?

	Barne-skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms-skole %	Videre-gående %	Total %
Hovedvekten ligger på pedagogisk ledelse	11	4	6	10	8
Hovedvekten ligger på administrativ ledelse	56	57	58	48	55
Det er tilnærmet balanse mellom pedagogisk og administrativ ledelse	34	39	36	42	37
Total	100	100	100	100	100
N	235	120	83	91	529

Tabell 9.8. viser hvordan skolelederne opplever balansen mellom pedagogisk og administrativ ledelse i arbeidet sitt. Det alternativet som får høyest oppslutning er «Hovedvekten ligger på administrativ ledelse». Noe over halvparten av skolelederne krysser av for dette alternativet. Andelen som svarer

slik er høyere blant ledere i grunnskolen enn blant ledere i videregående. Relativt få, åtte prosent, svarer at hovedvekten ligger på pedagogisk ledelse. De resterende svarer at de bruker omtrent like mye tid på pedagogisk og administrativ ledelse. Svarene tyder på at mange skoleledere bruker mest tid på administrativ ledelse, mens relativt få forteller at de bruker mest tid på pedagogisk ledelse.

Spørsmålet om balansen mellom administrativ og pedagogisk ledelse har vært stilt to ganger tidligere. Svarfordelingen fra de tre undersøkelsene vises i figur 9.4.

Figur 9.4: Hvordan synes du balansen er mellom pedagogisk ledelse og administrativ ledelse i ditt arbeid som rektor? Skoleledernes svar i årene 2010, 2013 og 2015.

Figuren viser at det kun er mindre variasjoner mellom de tre undersøkelsene. I alle tre undersøkelsene oppgir noe over halvparten av skolelederne at de hovedvekten i arbeidet deres dreier seg om administrativ ledelse.

9.4 Over halvparten av skolelederne er fornøyd med skoleeier

I tillegg til spørsmål om egen utdanning og ledelse fikk skolelederne også spørsmål om hvor fornøyd de er med styringen av skolesektoren i sin kommune eller fylkeskommune. Svarene presenteres i tabell 9.9.

Tabell 9.9: Alt i alt, hvor fornøyd eller misfornøyd er du med styringen av skolesektoren i din fylkeskommune/kommune? Skolelederens svar etter kommunestørrelse.

	Under 3000	3000 til	10.000 og	Fylkes-	Alle
	%	9999	mer	kommune	%
		%	%	%	%
Svært fornøyd	6	4	19	12	13
Ganske fornøyd	42	48	55	57	52
Verken fornøyd eller misfornøyd	38	37	19	28	27
Ganske misfornøyd	13	9	7	0	7
Svært misfornøyd	0	3	0	3	1
Total	100	100	100	100	100
N	52	113	260	94	526

Tabellen viser at flertallet svarer at de er svært eller ganske fornøyd med styringen av skolesektoren. Blant disse er det klart flest som krysser av for ganske fornøyd. Et mindretall – 8 prosent – svarer at de er ganske eller svært misfornøyd.

Andelen som er fornøyd er høyere i de største kommunene og i fylkeskommunene enn i de minste og de mellomstore kommunene. Dette ble også funnet forrige gang spørsmålet ble stilt, i 2013 (Vibe 2013). Variasjonen etter kommunestørrelse kan bety at store kommuner har fordeler når det gjelder drift av skolesektoren sammenliknet med mindre kommuner.

Tabell 9.10: Hvor fornøyde skolelederne er med styringen av skolesektoren i sin fylkeskommune eller kommune i årene 2010, 2013 og 2015.

	2010	2013	2015
	%	%	%
Svært fornøyd	13	9	13
Ganske fornøyd	50	47	52
Verken fornøyd eller misfornøyd	23	31	27
Ganske misfornøyd	13	11	7
Svært misfornøyd	1	2	1
Total	100	100	100
N	662	535	526

Tabell 9.10 viser skoleledernes svar de tre gangene spørsmålet om styring av skolesektoren har vært stilt. Svarfordelingen varierer noe over tid. Andelen som er fornøyd går litt ned fra 2010 til 2013, og går deretter opp igjen i 2015 til omtrent samme nivå som i 2010. Om denne siste positive utviklingen skyldes tilfeldige svingninger eller er uttrykk for en tendens er vanskelig å avgjøre uten flere målinger. Endringene som tabellen viser gir ikke grunnlag for å fastslå at skolelederne i hovedsak blir mer fornøyd med styringen av skolesektoren.

9.5 Oppsummering

Skoleleders kompetanse er avgjørende for utvikling av skolen som lærende organisasjon. Regjeringen prioriterer skolelederens kompetanseutvikling gjennom Lærerløftet, og viderefører rektorutdanningen for en ny femårsperiode fra høsten 2015. Spørsmålene i høstens spørringer har til hensikt å få informasjon om skolelederens kompetanse og arbeid. Slik informasjon gir kunnskap om behovet for en

framtidig rektorutdanning, og hvorvidt den skal gjøres obligatorisk. Spørsmålene er stilt tidligere, i 2010 og/eller 2013, og svarene fra de ulike undersøkelsestidspunktene sammenliknes.

Et klart flertall av skolelederne mener at forholdene ligger godt til rette for at lærerne på skolen skal kunne gjøre en god jobb som lærer. Andelen som svarer slik varierer mellom skoleslagene. Den er høyest blant ledere på videregående og lavest blant ledere på 1-10 skolene. Sammenlikninger over tid viser liten variasjon i hvordan skolelederne har svart på spørsmålet de tre gangene det har blitt stilt.

Flertallet av rektorer i grunnskolen har sin grunnutdanningen fra lærerhøgskoler. Dette har i liten grad endret seg fra foregående undersøkelser. Derimot er andelen rektorer med lang høyere utdanning (hovedfag, mastergrad og embetseksamen) noe høyere i årets undersøkelse enn i de to forrige. Blant rektorer i videregående har drøyt halvparten sin grunnutdanning fra universitet. Også her finner vi en svak økning i andelen som har lang høyere utdanning.

Omtrent åtte av ti rektorer har formell utdanning i organisasjon og ledelse. Blant disse har nesten halvparten 20 vekttall eller mer. Sammenlikning med tidligere undersøkelser tyder på at det blir vanligere at rektorer har formell utdanning i organisasjon og ledelse. Omkring 90 prosent av rektorene har etterutdanning (kurs, konferanser, seminar) i organisasjon og ledelse. Andelen er omtrent like høy i videregående og i grunnskolen, og den er i liten grad forskjellig fra det som ble funnet i 2013.

Nær halvparten av lederne svarer at ledelsen av lærernes praksis er delegert til andre ledere ved skolen. Andelen som svarer slik er høyere blant de videregående skolene enn blant de andre skoleslagene, og den er høyere blant større skoler enn mindre. Sammenliknet med de to foregående gangene spørsmålet har vært stilt er andelen som svarer at de har delegert ledelsen av lærernes praksis noe høyere.

Skolelederne ble bedt om å ta stilling til fire utsagn om engasjement i pedagogisk ledelse. Nærmere ni av ti svarer at de svært eller ganske ofte bruker elevresultatene for å utvikle skolens mål for opplæringen. Dette er det utsagnet som får høyest tilslutning. Det utsagnet som får lavest tilslutning handler om å observere undervisning i klasserommet. Svarfordelingen er svært lik i undersøkelsene i 2010, 2013 og 2015. Det tyder på at rektorenes engasjement i den pedagogiske ledelsen av skolen i liten grad har endret seg i det gjeldende tidsrommet.

I overkant av halvparten av skolelederne mener at hovedvekten av deres arbeid handler om administrativ ledelse, mens 37 prosent mener at det er balanse mellom pedagogisk og administrativ ledelse. Et lite mindretall, åtte prosent, mener at hovedvekten ligger på pedagogisk ledelse. Det er i liten grad forskjeller i hvordan skolelederne opplever balansen mellom pedagogisk og administrativ ledelse de tre gangene spørsmålet har blitt stilt.

To av tre skoleledere svarer at de er svært eller ganske fornøyd med styringen av skolesektoren i sin fylkeskommune/kommune. Andelen er høyere i de største kommunene enn blant de minste og mellomstore kommunene. Det er enkelte endringer over tid, men disse er i liten grad systematiske, og gir ikke grunnlag for å fastslå om skoleledere i hovedsak har blitt mer fornøyd med styringen av skolesektoren.

Referanser

- Caspersen, J., Aamodt, P.O., Vibe, N. og Carlsten, T.C. (2014) *Kompetanse og praksis blant norske lærere. Resultater fra TALIS-undersøkelsen i 2013*. NIFU rapport 41/2014.
- Gjerustad, C., Waagene, E. og Salvanes, K.V. (2015) *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 3/2015.
- Kunnskapsdepartementet (2014). *Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/planer/kd_strategiskole_web.pdf
- Utdanningsdirektoratet (2014). *Kvalitet i fagopplæringen. Beskrivelse av kvalitetsvurderingssystem for skole og lærebedrift*. Hentet fra: <http://www.udir.no/globalassets/upload/fagopplaring/kvalitet-i-fagopplaringen.pdf>
- Utdanningsdirektoratet (2015). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Hentet fra: <http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-lareplaner/Veiledning-i-lokalt-arbeid-med-lareplaner/5-Lokalt-arbeid-med-lareplaner-i-fag/Tilpasset-opplaring/>
- Vibe, N., Aamodt, P.O. og Carlsten, T.C. (2009) Å være ungdomsskolelærer i Norge: resultater fra OECDs internasjonale studie av undervisning og læring (TALIS). NIFU rapport 23/2009.
- Vibe, Nils og Nina Sandberg (2010). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 14/2010.
- Vibe, N. (2010). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2010: Resultater og analyser og Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU STEP rapport 40/2010.
- Vibe, N. (2012) *Spørsmål til Skole-Norge 2011. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU rapport 5/2012.
- Vibe, Nils (2012). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2012. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 21/2012.
- Vibe, N. (2013). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2013: Resultater og analyser og Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU rapport 49/2013.

Vedlegg

Vedlegg 3.A: Hvor stort utbytte får du av de ulike temaene på «Tidlig innsats»? Skoleeieres svar med fullstendig svarfordeling.

		Kommune	Fylkes-	Total
		%	kommune	%
			%	
«Spesialundervisning på fem minutter»	Svært stor utbytte	0	8	2
	Stort utbytte	33	50	36
	Litt utbytte	52	25	47
	Ikke noe utbytte	0	0	0
	Ikke aktuelt	15	17	15
	Total	100	100	100
Informasjon om faser i saksgangen	Svært stor utbytte	5	27	9
	Stort utbytte	58	45	56
	Litt utbytte	31	9	27
	Ikke noe utbytte	2	9	3
	Ikke aktuelt	4	9	5
	Total	100	100	100
Maler og eksempler	Svært stor utbytte	11	25	13
	Stort utbytte	59	50	57
	Litt utbytte	25	17	24
	Ikke noe utbytte	0	0	0
	Ikke aktuelt	5	8	6
	Total	100	100	100
«Hvem er hvem?» (De ulike aktørenes rettigheter, ansvar og roller)	Svært stor utbytte	7	17	9
	Stort utbytte	36	33	36
	Litt utbytte	44	8	37
	Ikke noe utbytte	5	8	6
	Ikke aktuelt	7	33	12
	Total	100	100	100
Begrepsforklaringer	Svært stor utbytte	4	17	6
	Stort utbytte	33	33	33
	Litt utbytte	55	33	51
	Ikke noe utbytte	0	0	0
	Ikke aktuelt	9	17	10
	Total	100	100	100
Veiledere	Svært stor utbytte	15	50	21
	Stort utbytte	63	25	56
	Litt utbytte	20	17	20
	Ikke noe utbytte	2	0	2
	Ikke aktuelt	0	8	2
	Total	100	100	100
N		54	12	66

Vedlegg 3.B: Hvor stort utbytte får du av de ulike temaene på «Tidlig innsats»? Skolelederens svar med fullstendig svarfordeling.

		Barne- skole	1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
		%	%	%	%	%
«Spesialundervisning på fem minutter»	Svært stor utbytte	2	10	8	0	4
	Stort utbytte	39	35	33	26	36
	Litt utbytte	44	46	50	58	47
	Ikke noe utbytte	1	2	0	0	1
	Ikke aktuelt	14	6	8	16	12
	Total	100	100	100	100	100
Informasjon om faser i saksgangen	Svært stor utbytte	3	14	9	7	7
	Stort utbytte	51	43	57	48	49
	Litt utbytte	37	35	26	33	35
	Ikke noe utbytte	3	4	4	0	3
	Ikke aktuelt	6	4	4	11	6
	Total	100	100	100	100	100
Maler og eksempler	Svært stor utbytte	11	19	17	7	13
	Stort utbytte	46	52	48	50	48
	Litt utbytte	32	25	30	32	30
	Ikke noe utbytte	4	2	0	0	3
	Ikke aktuelt	7	2	4	11	6
	Total	100	100	100	100	100
«Hvem er hvem?» (De ulike aktørenes rettigheter, ansvar og roller)	Svært stor utbytte	5	10	14	3	7
	Stort utbytte	39	33	27	31	35
	Litt utbytte	42	49	45	48	45
	Ikke noe utbytte	3	4	9	0	3
	Ikke aktuelt	11	4	5	17	9
	Total	100	100	100	100	100
Begrepsforklaringer	Svært stor utbytte	5	10	13	0	6
	Stort utbytte	30	33	43	28	32
	Litt utbytte	50	53	30	62	50
	Ikke noe utbytte	5	2	0	0	3
	Ikke aktuelt	11	2	13	10	9
	Total	100	100	100	100	100
Veiledere	Svært stor utbytte	6	15	13	3	8
	Stort utbytte	55	42	57	50	51
	Litt utbytte	34	42	26	43	36
	Ikke noe utbytte	2	0	0	0	1
	Ikke aktuelt	4	2	4	3	3
	Total	100	100	100	100	100
N		113	48	23	30	214

Vedlegg 3.C: Dersom du har konkrete forslag til hva Utdanningsdirektoratet bør gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk, kan du gjerne gi en kort beskrivelse av disse her. Skoleeiernes svar.

Samlinger og kurs

Tematiske nettsider

Arrangere samlinger i regioner.

Fint med veiledere

Hva med å bruke nanolæring ut til alle skoleledere?

Ønskelig med digital sjekklister på kontrollområder (opplæringslov og forskrifter) i kvalitetssystemet.

Send ut informasjonen utenom sommerferien. Informasjon må ut før utgangen av juni, da skolene stenger i juli.

Ved endringer/oppdatering av regelverk. Direkte mail/informasjon til skolene.

Sjekklister

Korte utgreiingar av endringer publisert på udir.no.

Meir brukarvenlege malar. Malane om enkeltvedtek er uoversiktlege fordi der står så mykje forklarande tekst i sjølve malen.

Kunnskap vedr. psykisk helse. Ansvarsavklaring mellom instanser og etater (skolemiljø/elevmiljø).

Rundskriv er bra

Fortsette med å legge ut slik informasjon temabasert på udir.no

Forenkle tilgjengelighet på Udir.no. Sidene er for omfattende og "klikkete".

Synes oversikten over endringer som publiseres ved skolestart er bra. Kanskje skulle det også ha vært en tilsvarende oversikt ved årsskiftet.

Det beste er god tilgang på nettsidene til Udir, gjerne med konkrete eksempler på saker.

Lage gode årskalendere med sjekklister

Samling med skoleeier og skoleledere, før skolestart, med info om regelverk. Ikke utpå høsten..

Lage filmsnutter etc på tema - knyttet til eksempler fra hverdagen. Lage enkle kursopplegg som kan deles.

Hjemmesiden til Udir er meget god og relevant for alle som har ansvar i forhold til skole og barnehage.

Gjøre informasjonen mer brukervennlig. F.eks. innrette informasjonen mot ulike brukergrupper.

Gjøre informasjonen mer brukervennlig f.eks. innrette mot ulike brukergrupper

Innhold i og bruk av IOP

Kanskje Udir kan reise rundt til kommunane og halda kurs/informasjonsmøte slik at ein kjem meir direkte på dei som jobbar på "gulvet"?

Før vi starter på de enkelte paragrafene i OPL, er det viktig å ha god forståelse for hva god forvaltning er, altså forankring i Forvaltningsloven.

Fylkesmann reiser ut til kommunane og har møter - rettleiar på system nivå - følg opp over tid

Øke frekvensen av dialog med Fylkesmannen om nye regler.

Mailene som sendes ut med påminning, tips o.l. fungerer fint.

Samlet oversikt over aktuelle lovverk, med sjekklister.

Fortsett med gode fagsider under deres hjemmeside! Og sendt flere infomailer om hva dere tilbyr til oss som skoleeiere/skoleledere.

Fortsette å legge ut informasjon slik de gjør.

Vedlegg 3.D: Dersom du har konkrete forslag til hva Utdanningsdirektoratet bør gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk, kan du gjerne gi en kort beskrivelse av disse her. Skoleledernes svar.

Om mulig utarbeide flytskjemaer som viser hvordan skolene går fram.

Sikre felles forståelse og praksis mellom fylkene

WANG er veldig fornøyd med Udirs hjemmesider og deltakelse på seminarer/kurs i regi av Udir og Fylkesmannen

Mer "push-informasjon" via skolens epostmottak. Konferanser for flere relevante tilsatte ved de enkelte skolene.

Samle det på ett sted hvor det er enkelt å søke

PedLex utgir årlig revidert lov og forskrift med kommentarer. Denne bør sendes ut (i et begrenset antall) til skolene automatisk ved vesentlige endringer. Skolene må så vurdere å kjøpe inn større opplag til ledelsen, rådgivere osv.

Sende ut nyhetsbrev om endringer på e-post.

Rundskriv som tar opp utfordringer skolene møter ved praktisk gjennomføring av regelverket.

Informasjonsbrev med nytt/eller aktuelt (gjærne ut frå tid på året) tema frå Udir vil eg setje pris på.

Vi kunne ha ønsket oss klare tolkninger/"oppskrifter" (å la Udir 1/2010)

Greit å få mail om nye reglar og endringar, elles er det lett å finne fram på udir.no

Rundskriv er ein god måte å halde orden på regelverket, tolkingane og endringane på.

Det nå være tydelig og lett å finne fram på nettsiden. Søkemulighet.

Jevnlig utsendelse av nyhetsbrev. Utsendelse av svarbrev på innmeldte relevante spørsmål fra noen i "Skole-Norge."

Viktig med tett dialog mellom praksisfelt og myndigheter når det utarbeides maler og retningslinjer.

Websidene har vel et forbedringspotensial. Av og til veldig mange artikler før en kommer til poenget, dvs faktaopplysningene en leter etter

UDIR bør informere mer om samiske elevers individuelle rett til opplæring i samisk

Passe på at rundskriv holder seg til sitt område. For eksempel er det en del regler i føringskrivet for vitnemål og kompetansebevis som overlapper med Fag- og timefordelingskrivet, og formuleringene som omhandler det samme er ulike.

Hvordan gjøre den tilpassede opplæringen så god at eleven ikke trenger spesialundervisning.

Udir sine websider er veldig god og funksjonelle. Jeg mener dere har et godt verktøy for distribusjon i disse. Så jeg mener det er bare å videreutvikle disse med tilgjengelig teknologi, og velge en strategi der denne digitale distribusjonen prioriteres.

Har vært på Udirs regelsamling noen høster og det er en flott info til oss skoleledere, ønsker meg flere slike.

Det er mye god informasjon på udir sine nettsider.

Direkte mail om endringer, nye veiledninger etc. med linker til udir sine sider på dette.

Holde kurs om endret relevant regelverk med etterfølgende diskusjon om praksisforankring

Informasjon bør komme i juni, før skolen slutter. I august er det hektisk rundt oppstart og liten tid til å bearbeide informasjonen som kommer.

Nytt for skoleåret er svært bra da det gir god oversikt over endringer som er/blir iverksatt

I en travel hverdag må info vere lett å finne. T.d. ferdig utfylte sjekklister, skjemaer. En tlf.nr. til en juridisk rådgiver, osv.

Jeg kunne tenkt meg forklarende videosnutter i forhold til aktuelle tema (det ble gjort et forsøk på dette på UIO under ledelse av Jorunn Møller i forhold til skolejuss i rektorskolen, var selv med på utarbeidelsen)

Tydelighet i mht PPTs rolle når det egentlige målet er å komme under 5 % i spesialundervisning

Ønsker jevnlig informasjon, påminnelser om hvor informasjonen finnes. Ønsker diskusjonsfora hvor man kan drøfte ulike problemstillinger.

Hva kan foreldrene klage på i et enkeltvedtak? Komme med case, gode eksempler som viser hva som er bra og mindre bra.

Jeg synes at tidligere praksis med utsendelse av rundskriv var svært god. Det er ekstremt lett å "glippe" på noe med den enorme mengden med regelverk norsk skole skal forholde seg til og de (alt for) hyppige endringene som gjøres.

Jeg synes fylkesmannens fagdager for skoleledere har vært og er et svært bra forum som må videreføres og utvikles. Der møtes ledere fra region og samtidig som man får nyttige foredrag og informasjon, får man jobbe i store nettverk som kan dra nytte av hverandre

Kortfattet oversikt - punkter, maler, enkel versjon med tydelige krav

Legge opp til kurs, også utenfor de aller største byene. Vi ahr ikke midler til å sende mange på kurs vis det koster for mye med transport/overnatting.

Sende ut informasjonsark - kortfattet

Flott, at de samler endringer og ny info som er viktig å forholde seg til på e-post. På stående fot er det ingen gode tanker omkring dette

Det er mye og god info på nettsidene. Vi kunne hatt regional samling for skoleledere 1 gang på år, arr. av udir. Forelesere fra udir + politiske topper.

Eg har sjølv tatt ei 10 stp utdanning i saksbehandling i barnehage/skule på HSH av ein skulejurst(Høines) som var nyttig. Slike utdanningstilbod må det leggjast til rette for skuleleiarar. Skulejus er i mindre grad dekkja i rektorutdanninga.

Det e r svært uheldig at ansvar for å vedta lokale rammer er delegert til "skuleigar" mange kommunar har ikkje lenger ein fagleg kompetent skulesjef og eit skulekontor med kapasitet til å støtta rektorane. Kommunale vedtak på "skuleigarnivå" vert difor gjort på sviktande og ofte populistisk grunnlag til stor skade for elevar og samfunn.

Flere veiledere Maler i fht. §2.8 - på flere språk

Ville vært nyttig med et notat med hovedtrekk i regelverk og hvordan disse skal tolkes.

Enkle oversiktlege informasjonsark til nedlasting og utdeling. Gjerne publisert på nettet og med lenker til vidare informasjon.

Ha litt flere samlinger der vi kan arbeide konkret med forståelsen av regelverket

Jeg tror skolen har mye kunnskap om dette, men "Tidlig innsats" er god hjelp til foreldre, og hjelper skolen å informere på en lettfattelig og strukturert måte.

Jeg er nytilsatt rektor og har ikke kommet gjennom alt av ressurser som allerede ligger på nett.

Fylkesmannskonferanser og artikler på nettet, som varsles pr email

Sende ut regelverket til skoleeiere, gjerne som brosjyre hvis mulig. Evt. som lenke.

Rydde på udirs sider. Noen er svært oversiktlige, andre altfor rotete.

Aktivt gjøre alle oppmerksomme på regelverket. Henvise oftere til regelverket i de sammenhenger det er naturlig

Videosnutter fra caser med refleksjonsspørsmål som kan benyttes i fellestid.

Regional skoleutvikling. Vi har best erfaring der vi kan utvilke oss i fellesskap og skape en felles relasjon rundt relevante emner. Kursholdere gjennom fylkesmann eller udir.

Be fylkesmennene holde kurs om diverse temaer

Kursing på kommunalt nivå i kommunene

Nyhetskriv

Det fungerer greit slik det er nå, at de sender e-post om endringer, med link til mer informasjon. Denne servicen må gjerne utvikles videre slik at informasjonen har god relevans til den enkelte skole

Kanskje det hadde vært en ide med et årshjul der de ulike områdene ble presentert med linker til aktuelt stoff?

Læreres tilgang til sidene er vesentlig. Få en kultur hvor lærere søker informasjon på Udirs sider framfor å "tro" hva som er rett.

Legge om tilsynsordningen via fylkesmannen

Forenkling av regelverket ville være en god begynnelse...

Forenkle og legg de lett tilgjengelig fra hjemmesiden deres. Markere nyheter!

Få skoleeier, områdedirektørene, til å informere enda bedre:)

Hyppigere "nyhetsbrev" på epost til skolene? De vi får er nyttige, både som inspirasjon og påminnelse.

En rektor-guide til relevant info og regelverk. Hva man kan/bør benytte av kilder i ulike situasjoner.

Utdanningsforbundet bør kanskje få større innsikt i at lovverket også gjelder for dem. Ellers er det genialt med å kunne melde seg på nyhetsbrev digitalt og få ny info eller påminnelser inn i mailboksen. Fortsett med Facebook og Twitter.

Send ut mailer med linker til relevant informasjon/ relevante retningslinjer.

Dere må være tidligere ute når det gjelder endringer som skal gjelde et nytt skoleår. Det som kommer i perioden mai- august er etter at mye er lagt for kommende skoleår. JF ny læreplan i fag mm

Her gjør dere allerede mye bra. Det er ikke manglende info som gjør at jeg som rektor ikke har sett nevnte nettsider

Ikke noen nye forslag, men vil understreke verdien og nytten av forslag til maler og sjekklister.

Seminar/Konferanser

Gi ut maler og dømme på korleis skuleleiar kan utforme rutinar og system med det same ny lovending kjem. årlege regelverksamlingar for skuleleiing og skuleeigar med fylkesmannen har fungert bra i S&Fj.

Jobbe med utformingen av nettsted mtp tilgjengelighet.

Jeg setter stor pris på samlinger arrangert av Fylkesmannen med innføring i nytt regelverk. De gir både viktig info, og legger til rette for refleksjon ift det som er nytt. Det gir inspirasjon til å hente ut info fra nettet i etterkant. Det er ikke mye tid i hverdagen til å leite seg fram på nette for å se om "det er noe nytt der ute"...

Korte skriv om bestemte temaer. For å opplyse om og en påminnelse.

Det er flott med forenklete brosjyrer, filmer og annet materiell som kan benyttes til skoleutvikling og i møtet med elever og foreldre.

Faste rundskriv

Kan sende ut hyppige, men gjerne litt korte og spesifikke, nyhetsbrev

elevers rettigheter (TPO / spesped) Skolens rett til resurs for å tilrettelegge. Vurdering - elev fra objekt til subjekt.

Viktig at det kommer klart frem på udirs hjemmesider når det kommer endringer, samt at det utarbeides materiell, som både kan brukes av offentlige og private skoler. Ønsker spesielt å fremheve udirs veileder på spesialundervisningsområdet og deres maler for IOP etc som de har. Dette materiellet sørger for likere forståelse og har konkrete eksempler på skjemaer som fyller lovens minstekrav. Kunne gjerne hatt det på andre §-områder også.

Nyhetsbrev , der alle skoleledere kan få tilgang. Opplever at KS (KF-infoserie) er aktive her. Nyhetsbrevet kan både inneholde nytt fra og minner om... (hvor viktig stoff finnes)

E-post med påminnelse om viktige nettsider, artikler, endringer osv. er bra

Gi flere eksempler og maler, som sikrer at man gjør tiltak riktig. Legge slik info. lett tilgjengelig.

1. Etablere en ny type tilsyn: Tilby tilsyn på frivilling tema - varsle om tilsyn men der skolen selv velger tema for tilsynet - slik at skolen får hjelp der den virkelig trenger det. I mange tilfeller vet skolen hva den evt. sliter med å få rett. 2. Kutte ut irrelevante spm. til privatskoler som ikke følger Kunnskapsløftets læreplan og vurderingsordning eller alle paragrafer i opplæringsloven - denne undersøkelsen burde vært differensiert på skoletype. 3. Lage et lovlighetskontroll-verktøy til bruk for skoleeier, en sjekklister-årshjul e.l.

Rydde på nettsidene til udir. Linke lovverk, forskrifter og kommentarer/uttalelser bedre

Lage intro som små filmsnutter. Gjerne med kommentarer om forståelse/forarbeid til regelverket.

Positivt med maler, sjekklister og matriser for å kvalitetssikre ulike områder. Også bra med f.eks. casebeskrivelser med beslutning og henvisning til regelverket.

Stadig oppdatere søkefunksjoner. Det må ikke være nødvendig å kunne fagspråk for å finne fram. Eks: Tidlig innsats er ikke det samme som spesialundervisning. Det var ikke logisk for meg å søke på det.

Vedlegg 4.A: I hvilken grad er skoleeier en pådriver i skolens arbeid med rådgivning? Skolelederens og skoleeieres svar i 2013 og 2015.

		1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylkes- kommune
		%	%	%	%	%
2013	I stor grad	6	7	17	8	50
	I nokså stor grad	19	21	31	18	50
	I noen grad	31	35	38	38	0
	I liten grad	27	31	12	29	0
	Ikke i det hele tatt	18	6	2	7	0
	Total	100	100	100	100	100
	N	89	76	97	84	16
2015	I stor grad	13	10	14	7	50
	I nokså stor grad	20	21	39	27	44
	I noen grad	37	36	33	43	6
	I liten grad	25	25	13	20	0
	Ikke i det hele tatt	5	9	1	4	0
	Total	100	100	100	100	100
	N	128	92	100	107	16

Vedlegg 4.B: I hvilken grad er skoleeier en pådriver når det gjelder: Skoleledernes svar etter skoleslag.

		1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Total %
Å legge til rette for gode overganger mellom skoleslag?	I stor grad	16	16	21	18
	I nokså stor grad	25	27	30	27
	I noen grad	34	40	32	35
	I liten grad	22	14	15	18
	Ikke i det hele tatt	3	2	2	3
	Total	100	100	100	100
Skolenes kontakt med arbeidslivet?	I stor grad	8	4	14	9
	I nokså stor grad	17	17	26	19
	I noen grad	26	36	33	31
	I liten grad	38	30	24	31
	Ikke i det hele tatt	12	13	3	10
	Total	100	100	100	100
Nettverk og/eller samlinger for rådgivere?	I stor grad	12	12	19	14
	I nokså stor grad	28	32	42	33
	I noen grad	30	14	25	24
	I liten grad	20	29	13	20
	Ikke i det hele tatt	11	12	2	8
	Total	100	100	100	100
Kompetanseutvikling innen utdannings- og yrkesrådgiving?	I stor grad	11	4	12	10
	I nokså stor grad	20	22	38	26
	I noen grad	31	31	32	31
	I liten grad	29	29	17	25
	Ikke i det hele tatt	8	12	1	7
	Total	100	100	100	100
Kompetanseutvikling innen sosialpedagogisk rådgiving?	I stor grad	9	3	7	7
	I nokså stor grad	16	18	30	21
	I noen grad	34	40	46	40
	I liten grad	30	28	16	25
	Ikke i det hele tatt	10	10	1	7
	Total	100	100	100	100
Annet? Beskriv eventuelt kort i boksen nedenfor	I stor grad	5	0	10	5
	I nokså stor grad	15	24	20	19
	I noen grad	15	19	13	15
	I liten grad	35	24	27	30
	Ikke i det hele tatt	30	33	30	31
	Total	100	100	100	100
N		40	21	30	91

Vedlegg 4.C: I hvilken grad er skoleeier en pådriver når det gjelder: Skoleeierens svar etter eiernivå.

		Kommune %	Fylkes- kommune %	Total %
Å legge til rette for gode overganger mellom skoleslag?	I stor grad	26	56	30
	I nokså stor grad	47	44	47
	I noen grad	21	0	19
	I liten grad	6	0	5
	Ikke i det hele tatt	0	0	0
	Total	100	100	100
Skolenes kontakt med arbeidslivet?	I stor grad	5	50	10
	I nokså stor grad	19	38	21
	I noen grad	44	6	39
	I liten grad	30	6	27
	Ikke i det hele tatt	4	0	3
	Total	100	100	100
Nettverk og/eller samlinger for rådgivere?	I stor grad	11	75	20
	I nokså stor grad	25	25	25
	I noen grad	34	0	29
	I liten grad	24	0	21
	Ikke i det hele tatt	6	0	5
	Total	100	100	100
Kompetanseutvikling innen utdannings- og yrkesrådgiving?	I stor grad	7	50	13
	I nokså stor grad	23	44	26
	I noen grad	41	6	37
	I liten grad	23	0	20
	Ikke i det hele tatt	5	0	4
	Total	100	100	100
Kompetanseutvikling innen sosialpedagogisk rådgiving?	I stor grad	6	25	9
	I nokså stor grad	15	44	19
	I noen grad	47	25	44
	I liten grad	25	6	23
	Ikke i det hele tatt	6	0	6
	Total	100	100	100
Annet? Beskriv eventuelt kort i boksen nedenfor	I stor grad	20	0	19
	I nokså stor grad	20	50	21
	I noen grad	20	50	21
	I liten grad	11	0	10
	Ikke i det hele tatt	30	0	29
	Total	100	100	100
N		46	2	48

Vedlegg 4.D: Gi eventuelt en kort kommentar her hvis skoleeier er pådriver for noe annet når det gjelder rådgivning. Skoleleders svar.

Rådgivernettsverk på tvers av grunnskole og VGS.

Liten grad. Meste er lagt på skulenivå.

Gode overganger/rutiner knyttet til elever med spesielle behov og vgo

Vi gjør dette, men skoleeier er ikke en pådriver.

Svært godt samarbeid med vgs. Rådgiversamlinger. Latt rådgiver delta i videreutdanning.

Skolene har kulturkontakter og lærere/adm som har ansvar for IKT. Skoleeier opprettholder nettverk/møter for å koordinere disse.

Lederutvikling

Skoleeier har en generell forventning til at rådgiver deltar på samlinger etc i regi av fylkesmannen.

Det er strengt tatt ikke nødvendig med så mye initiativ fra skoleeier på dette området, da det er sterkt fokusert på hver skole og gjennom opprettede nettverk mellom skoler og rådgivere!

Nettverkssamlinger for rådgivere i kommunen

Utvikle bedre kompetanse hos rådgivere

Utviklingsarbeid - lesing, vurdering

SKU

Det er ikke skoleeier, men skolen som har pådriverrollen hos oss.

Prosjektstilling vedr frafall i videregående opplæring

Skoleeigar er lite på. Vi har svært dyktige tilsette som gjer ein flott jobb, i tillegg til gode rutiner.

Informasjon til ungdomsskoleelever om videregående opplæring

Pådriver for vår yrkesmesse sammen med næringslivet

Arrangement av forskningssirkler som et samarbeid mellom Høgskolen i Buskerud og Vestfold og skolenes rådgivere.

Vi har god kontakt med Vestfold Fylkeskommune og er med på samlinger og nettverk der.

Bevilga pengar til ekstra stillingar ut over minstenormen.

Tett på når det gjeld gjennomføring av vgs og overgang mellom vgs. og læreplass.

Vi er en privat skole, og hos oss er det styret som er skoleeier. Skolestyret vårt kan oppfordre om ulike tiltak, men i liten grad være en pådriver.

Skolen vår er en statseid skole. Noe vanskelig å svare, men skolen legger stor vekt på overnevnte spørsmål

Gjennomføring og hindring av dropout.

Vedlegg 4.E: Gi eventuelt en kort kommentar her hvis skoleeier er pådriver for noe annet når det gjelder rådgivning. Skoleeiers svar.

Utvikle gode system for kvalitetssikring. Samarbeid barnehage - skole

Vi jobber for å lage en forpliktende avtale/plan mellom grunnskolene og videregående skole og fylkeskommunen

Kommunen utarbeider hvert år en annonseavis som elevene bruker for å søke jobb i sin arbeidsuke. Annonsene skaffes av Næringsrådet og kommunen betaler trykking. Næringsrådet og kommunen promoterer avisen ut mot elevene og foreldre og evaluerer arbeidet.

Har synliggjort ovenfor politisk nivå viktigheten av økt rådgivningsfunksjon, særlig i ungdomsskolen

Lokale satsinger i skoleutvikling

Nettverk på tvers av forvaltningsnivåene

Grunnet stor satsing på og deltagelse i Kompetanse for kvalitet, har skoleeier ikke prioritert rådgiver og sosiallærer nå.

Samarbeidsledd mellom skule og barnehage med tanke på rekruttering av menn til barnehageyrket

Samarbeid med vidaregående skule

Skuleeigar legg til rette for eit tett samarbeid mellom personalet på ungdomsskolen og den vidaregåande skulen i kommunen.

Systematisk og helhetlig arbeid som sikrer alle elever i kommunen fagdag i bedrift og utprøving på vgs, sammen med systematisk informasjon

Vurdering for læring. Skolemiljø. Utbytte av undervisningen.

Forebygge frafall i videregående

Rådgiverne deltar på skoleledermøter når aktuelle tema skal drøftes som f.eks. ved utarbeiding av felles kommunal plan for utdanningsvalg.

Elevenes psykososiale læringsmiljø

Los-prosjekt for bedre gjennomføring

Satsing på grunnleggende ferdigheter

Dette er et tema som er vektlagt. Vi har også samarbeid med andre kommune og spesielt videregående opplæring.

Støttmateriell i faget Utdanningsvalg

Pådriver på rektor - etterspør

Samhandling mellom skolenes støttetjenester (PPT, OT, helsesøster, Nav) om de ulike elevtjenestene

Vi deltar i Talenter for fremtiden, et prosjekt i Telemark. Det har vi jobbet mye med gode overganger

Det er nettopp inngått to partnerskapsavtale for karriereveiledning. En overordnet avtale med NAV, KS, LO, NHO, Høgskolen i Telemark, fylkesmannen og Telemark fylkeskommunen. Den andre mellom TFK og samtlige kommuner. Den regulerer alt samarbeide om karriereveiledning.

Har hatt tett oppfølging av rektorer for å øke kvaliteten i skolen på flere områder.

Koordinering av ulike profesjoners arbeidsoppgaver rundt enkelteleven og familien.

Vedlegg 4.F: I hvilken grad beskriver følgende utsagn situasjonen ved skolen? Skolelederens svar etter skoleslag.

		1 - 10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Total
		%	%	%	%
Rådgivingen inngår i skolens planverk, på en slik måte at rådgivingen er en integrert del av skolens virksomhet (foregår i fag, sees i sammenheng med faget utdanningsvalg o.l.)	I stor grad	40	45	42	42
	I nokså stor grad	44	40	43	42
	I noen grad	14	15	14	14
	I liten grad	2	0	1	1
	Ikke i det hele tatt	1	0	0	0
	Total	100	100	100	100
Det er godt samarbeid om rådgivingen på vår skole	I stor grad	40	52	53	48
	I nokså stor grad	40	33	35	36
	I noen grad	18	14	11	15
	I liten grad	2	1	1	1
	Total	100	100	100	100
Skolen har et godt samarbeid med andre skoleslag knyttet til rådgivingen (når det gjelder overganger, utplasseringer, valg av videre utdanning o.l.)	I stor grad	44	57	41	47
	I nokså stor grad	38	34	39	37
	I noen grad	18	9	14	14
	I liten grad	1	0	6	2
	Total	100	100	100	100
Skolen har et godt samarbeid med relevante eksterne aktører (som PPT, barnevern o.l.) knyttet til sosialpedagogiske rådgivningsoppgaver	I stor grad	41	49	60	49
	I nokså stor grad	35	37	28	34
	I noen grad	20	9	9	13
	I liten grad	4	4	3	4
	Total	100	100	100	100
Skolen har et godt samarbeid med arbeidslivet knyttet til utdannings- og yrkesrådgivningen	I stor grad	21	25	28	24
	I nokså stor grad	36	32	36	35
	I noen grad	31	36	29	32
	I liten grad	12	5	5	8
	Ikke i det hele tatt	1	1	3	2
	Total	100	100	100	100
N		126	91	98	315

Vedlegg 5.A: Hvordan sørger skoleeier for at § 2-1 i forskrift til opplæringslov blir innfridd? Gi en kort beskrivelse i boksen nedenfor.

Gjennom årlige dialogmøter på skolene - bestillinger gjennom OKU (oppvekst-og kulturutvalget) - - årshjul for skoleledere (§10.13)

Alle elever får enkeltvedtak om skoleplass. Folkeregisteret følges opp. Rutiner for fraværsoppfølging, rutiner for oppfølging av hjemmeundervisning. Alltid sakkyndig vurdering med framskutt/utsatt skolestart og ved fritak for opplæring.

Alle skolene deltar i pulje 6 Vurdering for læring. Opprettet eget nettverk mellom skolene

Alle skoler utarbeider en utviklingsplan i tråd med mal gitt fra skoleeier. Dette er også tema i dialog med skolene og på rektormøter

Alle skoler utarbeider strategiplaner som følges opp ved bsøk ute i skolene

Alle skolene i kommunen driv kontinuerleg arbeid med vurdering av eigen praksis i høve opplæringslova og forskrifta til opplæringslova. Skuleeigar føl opp dette arbeidet ved: - Faste skulemøter mellom einingsleiar for undervisning og rektor/ leiinga ved skolane. Desse møta har form som dialogmøte, der mellom anna pedagogisk utviklingsarbeid ved skulen, sakshandsaming, økonomistyring, leiing og etterleving av lov og forskrift er tema. Einingsleiar gjennomfører minst 3 skulemøter per skule per skuleår. - Alle lærarar og fagarbeidarar deltek på lærande nettverk på tvers av skolane der vurdering av eigen (undervisnings-) praksis er tema. Fokus for nettverka er i skuleåret 2015/16 elevane sitt utbyte av leseopplæringa og kva metodar lærarane nyttar i undervisninga for at elevane skal tileigna seg gode læringsstrategiar når lesing er strategien. - Skuleleiinga frå alle skolane og einingsleiar for undervisning gjennomfører lærande møter ca kvar 3. veke der elevsenter skuleleiing er tema. Det tyder at vi diskuterer/ og lærar om kva type leiing som får den beste innverknaden på elevane si læring. Det blir lagt til rette for at alle tilsette i skolane i kommunen kontinuerleg skal vurdere eigen praksis i høve samfunnsmandatet til skolane.

Bruker denne i drøftinger med rektorar.

Deltakelse i vurdering for læring og samarbeid.

Det blir årleg lagt fram ein tilstandsrapport. Vidare har skuleeigar jamlege skuleeigarvandring og gjennomgang av status med rektorane.

Det er etablert et overordnet kvalitetssystem som inneholder planleggingsprosesser med mål/tiltak, årskontrakt med hver enkelt skole, driftutviklingssamtale med alle skolene, rektorgruppen som kvalitetsforum og det hele oppsummeres i tilstandsrapporten som per frem mot neste planleggingsprosess.

Det er utarbeidet egen plan for kvalitetsvurdering i grunnskolen. Dette er et styringsverktøy i arbeidet med å oppfylle kravene i opplæringslova og forskriftene til opplæringslova. I dette styringsdokumentet er også ansvarsfordelingen sett opp. Støttedokument på utvalgte vurderingsområder: - Økonomiplan/budsjettarbeid/rammevilkår. - Kvalitetsutvikling/lokalt læreplanarbeid. - Skulestart/overgang - Tilpassa opplæring/spesialundervisning. - Elevvurdering. - Læringsmiljø. - Skule-heimsamarbeid.

Det er utarbeidet et system for kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling som er vedtatt av kommunestyret. I dette er et årshjul som skoleeier følger opp. Det settes langsiktige mål i økonomiplanen, det vedtas tiltak/delmål i forbindelse med årsbudsjettet, og tilstandsrapport presenteres for kommunestyre sammen med årsmelding.

Det er utarbeidet IK-systemer for å sikre at alle elver på 1.trinn faktisk starter på skolen. Skoleeier har fullstendig oversikt over alle barn som skal starte i 1.klasse. Skoleeier har ansvaret for innskriving av

alle elever som starter i 1.klasse. Rektor og skoleeier har tett dialog om elever som ikke møter til undervisning. Rektor på skolene har rapporteringsplikt til skoleeier dersom elever unnlater å møte på skolen slik at plikten til grunnskoleopplæring ikke blir oppfylt.

Det er utarbeidet rutine for skolebasert vurdering og det lages en utvidet tilstandsrapport som skal være grunnlag for utviklingstiltak. Det jobbes med ulike nettverk og skolebasert utvikling for å heve kvaliteten.

Det utarbeides en årlig tilstandsrapport, og kommunen har det digitale verktøyet 1310.no

Det utarbeides årlig en kvalitetsmelding som behandles politisk. Styringsdialogen består av : - Rektorsamtale; Fylkesdir og rektor har årlig samtale der saker om skoleutvikling og forvaltning drøftes - Skolebesøk; to besøk årlig der seksjonssjef og rådgiver fra Opplæringsavd møter skolens ledergruppe. Diskuterer oppfølging av fylkets satsingsområder, skolens resultater, skolens tiltak ol. Møtes varighet er ca 3 timer Rektormøter; en dag pr måned, både administrative og skoleutvikling er tema SLG; Strategisk ledergruppe som består av opplæringsdirektør, seksjonssjefer og tre rektorer. Møtes månedlig for å diskutere ulike saker, både forvaltning, drift og skoleutvikling.

Dialog og planlegging saman med rektorane

Dialogmøter, drøfting av resultat i rektorkollegiet og kollegia på dei ulike skulane og utarbeiding av kvalitetsmeldinga (tilstandsrapporten)

Dialogmøter. Rektormøter. Samarbeid med utviklingsveileder i Akershus både på barne- og ungdomstrinn.

Drøftinger i rektorkollegiet, skolebesøk, årsmeldinger fra skolene

Eget system for kvalitetsarbeid i kommunen, styringsdialogmøter med mer.

Ekstern skulevurdering

Etterspør arbeidet regelmessig i møte med rektorane. Gjer seg kjend med resultat gjennom Skoleporten - drøftingar med skulane om korleis forbetre oss.

Faste møter med rektorene hver 14. dag og deltar i utfylling av tilstandsrapporten i samarbeid skolefaglig rådgiver og med rektorene

Forventninger til skolenes styringsdokumenter og kvalitetsvurderinger. Dialogmøte med skolene Workshop ift Tilstandsrapport. Årshjul for kvalitetsvurdering

Fylkesrådmannens oppdragsbrev til skolene, skolenes styrings- og analysesystem og gjennomføring av årlig styringsdialog. I tillegg kommer tertialrapporter, årsrapport og tilstandsrapport.

Følges opp i rektormøter.

Gjennom deltakelse i satsinger fra Utdanningsdirektoratet, samt påminnelser gjennom bruk av årshjul med sjekklister (1310.no).

Gjennom Jærskulen (Time, Gjesdal, Hå og Klepp) blir det laga felles tilstandsrapport. Jærskulen har også felles system for oppfølging av skulane og oppfølging av dei 7 nettverka på tvers av kommunane.

Gjennom møter og besøk

Gjennom styringsdialogen med skolens ledelse, skoleledernetverk, lokalt tilsyn

Gjennom systembasert virksomhetsbasert vurdering som omfatter årlig: - skolene sin utviklingsplan - skolene sin tilstandsrapport - skolebesøk -oppfølgingssamtaler mellom regionledere/rektor etter skolebesøk

Gjennom tett og nær dialog med skolene. Jevnlige møter hvor skoleeier setter dagsorden for tema. Arbeid med Ståstedsanalyse, Organisasjonsanalyse og årsrapport.

Gjennom tett oppfølging bl.a i egne møter der flere aktører er inne. (elev, foreldre, politikere, tillitsvalgte og adm. skoleeier)

Gjennom tett oppfølging og krav til rapportering, samt oppfølging i lederdialog.

Gjennom tilstandsrapporten. I tillegg har kommunen en egen virksomhetsplan for skole og barnehage. Dette er et fokusområde på ledersamlinger. Vi har et eget system på hvordan vi følger opp resultatene av nasjonale prøver.

Gjennom å innhente informasjon om tilstanden via undersøkelser som feks. Osloprøver. Dokumentasjonen samles i flere ulike systemer for dokumentasjon og oppfølging. Skolene evaluerer året som er gått, analyserer/risikovurderer og lager ny strategisk plan med tilhørende tiltak som følges opp gjennom året. De velger innsatsområder med utgangspunkt i satsingsområdene i budsjettet og analyse av tilstanden på skolen. Styringsdialog-oppfølgingssamtaler.

Gjennom å innhente informasjon om tilstanden via undersøkelser som feks. Osloprøver. Dokumentasjonen samles i flere ulike systemer for dokumentasjon og oppfølging. Skolene evaluerer året som er gått, analyserer/risikovurderer og lager ny strategisk plan med tilhørende tiltak som følges opp gjennom året. De velger innsatsområder med utgangspunkt i satsingsområdene i budsjettet og analyse av tilstanden på skolen. Styringsdialog-oppfølgingssamtaler.

Gjennom årlige utviklingssamtaler med enhetsleder og enhetens ledergruppe Gjennomgang og evaluering av kartlegginger og undersøkelser Gjennom oppfølging og evaluering av framdrift knyttet til kommunale satsningsområder

Halvårsrapporteringer fra skolene med påfølgende styrings/utviklingsdialog

Handlingsplaner følges opp med rapportering til skoleeier etter hvert skoleår. Handlingsplaner deles i rektormøte og justeres etter innspill.

Har utarbeidet et årshjul og rutiner for dette

Hvert år rapporterer skoler og bedrifter til skoleeier. Det utarbeides en tilstandsrapport for videregående opplæring som behandles av fylkestinget hvert år

Hvert år utarbeides en tilstandsrapport for alle våre skole. Det starter sammen med skolene hvor vi legger frem en rapport til utvalg for oppvekst og videre til kommunestyret. Det legges opp til en dialog med kommunestyret/skoleeier rundt tilstandsrapporten.

Jevnlige møtepunkt

Kommunen har eget system for kvalitetsvurdering som sammen med nasjonale målinger danner grunnlaget for årlig tilstands- og utviklingsrapport til kommunestyret.

Kommunen har hatt eksternt vurderarteam som har levert rapport etter "besøk".

Kommunen har innført ei ordning med "minitilsyn" ute på skulane der ein m.a. har fokus på eveluering av elevundersøking nasjonale prøvar m.m.. Nyttar oss vidare av diverse verktøy. Ståstadsanalyse m.m. Fylkesmannen ein aktiv medspelar i høve til tilsyn

Kommunen har årshjul for hva skolene skal rapportere inn i løpet av året (resultater/analyser/tiltak) knyttet til elevundersøkelsen, ståstedsanalysen, nasjonale prøver, resultater 10.trinn.

Kommunen jobber systematisk etter § 13:10 - eget utviklet kvalitetsvurderingssystem. Skolene skriver hvert år en tilstandsrapport som legges til grunn for kommunens kvalitetsmelding. Underveis i året brukes data til å evaluere skolenes tilstand sammen med personal, elever, foresatte og politisk miljø.

Kommunens skoler deltar i Ungdomstrinn i utvikling, og annet kvalitetsutviklende arbeid, skoleeier deltar aktivt med dette. Skoleeier skriver kvalitets og utviklingsrapporten, analyserer i den forbindelse kvalitet og behov for endringer. Skoleeier deltar bevisst på utviklingsarbeid sammen skolens ansatte (kurs, fagdager) for å vise at dette er høyt prioritert fra skoleeiernivå.

Kontroll av elevlister opp mot folkeregister. Innskriving av alle folkeregistrerte 6-åringene i kommunen til skolestart.

Krav om plan, konkrete mål og jevnlig møter med rektor/ledergruppe.

Ligger inne i kvalitetssikringssystemet -resultat fra skolene blir samla, fulgt opp og presenterte på en måte som legger til rette for drøftinger på ulike nivå. (Tilstandsrapport utarbeides årlig) - Resultat fra den skolebaserte vurderinga bør drøftes internt på skolene, i møte med elever og foresatte, i møter mellom skoler, i møter mellom skoler og skoleeier og i politisk utvalg. sjekklister følges opp

Løpende fokus og diskusjon/oppfølging.

Melding til kommunestyret gjennom tilstandsrapport

Møter og evalueringer

Månadleg møte med skuleleiar der status i skulen vert gjennomgått. Halvårleg gjennomgang av sjekklister for kvalitet i skulen. Årleg internt tilsyn på utvalde tema. Oppfølging av avvik og innspel frå brukarar/føresette/tilsette.

Plan for vurdering. Tilstandsrapport.

Politisk vedtak om helhetlig skolevurdering som beskriver skolenes og eiers oppfølging fram til rapport. Har vært i virke siden 2006.

Rapport vert presentert i kommunestyret kvart år tett på rektor dialog - refleksjon etterspør

Rektor er skolefaglig ansvarlig og har ansvar for rapporten. Denne skal legges frem som sak i ledergruppe og for politisk utvalg

Skolebasert vurdering følges opp med skolebesøk. Skoleeier i samarbeid med skoleledere setter fokus på et område. Skoleeier har felles rutiner og standarder for vurdering og oppfølging av elevens læringsutbytte

Skolebesøk - Kvalitetsutviklingssamtaler med hver enhet - felles- og skolebaserte tiltak ift utvalgte satsingsområder i hele kommunen

Skoleeier bruker et databasert system kalt 13.10 levert av Moava

Skoleeier deltar i skoleledernetverk med jevnlig møter. Rådmannen og skolefaglig ansv. har årlige kvalitetssamtaler med skolene. Det utarbeides rapport som legges fra til politisk behandling sammen med den årlige tilstandsrapporten.

Skoleeier gjennomfører kvalitetssamtaler med skolene. Skolene bruker ståstedsanalysen annet hvert år.

Skoleeier har årlig styringsdialog med skolens ansatte og ledelse. Årlig situasjonsrapport beskriver status og vurdering av forbedringsområder.

Skoleeier legger fram en årlig tilstandsrapport i juni (kvalitetsmeldingen). Kvalitetsmeldingen gir informasjon om tilstanden i sektoren som grunnlag for utvikling og forbedring. Presentasjon av kvalitetsinformasjon som bygger på helhetlige virksomhetsevalueringer, samt utvalgte resultatdata og oppsummering av grad av måloppnåelse.

Skolene leverer skriftlig rapport på de områdene skoleeier bestemmer

Skolene rapporterer årlig på gjennomføring av § 2-1. Skoleeier har "skolebesøk" på tema. Egen veileder på området

Skolene utarbeider en årsmelding og utviklingsplan basert på analysen i årsmeldingen. Fylkessjefen kommer på styringsdialog og gjennomgår resultater, analyse og nye tiltak på hver skole. Dette danner grunnlag for tilstandsrapporten som vedtas i fylkestinget med forpliktene vedtak om tiltak og satsninger for neste skoleår.

Skolene v/ rektor rapporterer til politisk utvalg gjennom vedtatt kvalitetsrapport. Kommunalsjef rapporterer til kommunestyre gjennom kvalitetsmelding for oppvekst. Dette er en del av skoleeiers vedtatte årshjul.

Skuleeigar er sjølv sakshandsamar i einskilde saker, har elles god dialog

Skuleeigar gjennomfører utviklingssamtalar årleg med leiinga ved kvar skule. Skulen skal gjennom skulebasert vurdering framskaffe dokumentasjon på skulen sitt arbeid før utviklingssamtalen. Skuleeigar utarbeider årleg tilstandsrapport,

Skuleeigar har vedteke eit eige system for arbeid med kvalitet og utvikling i skule og barnehage. Der vert tilstandsrapport (kvalitetsmelding) sett i samanheng med lokale dialogmøter som del av den skulebaserte vurderinga, tilbod om ekstern vurdering og langsiktige kvalitets- og utviklingsplanar.

Små forhold med tett kontakt mellom rådmannsnivå og skolenivå

Som en del av kommunens system for kvalitetssikring (§ 13-10) leverer skolene hvert år en årsrapport til skoleeier hvor de gjør en skulebasert vurdering på områder som skoleeier etterspør. Det er utarbeidet en mal for årsrapporten som skolene følger.

Stort og omfattende arbeid med tilstandsrapport og opprøplingssystem iht denne.

Styringsdialogen mellom skoleeier og skolene. Innhenting av resultater/tilstandsrapporter fra skolene. Kvalitetssystem med internrevisjon.

Systemarbeid - gode system, strategiar og prosedyrer. Kompetanseutvikling, kvalitetsutvikling

Tatt oppfølging av skolene og årlig utarbeidelse av tilstandsrapport for hver enkelt skole samt egen tilstandsrapport for grunnskole samlet.

Tema på ledermøter, gjennom arbeidet med tilstandsrapporten og en del andre interne rapporteringssystem

Tett dialog med rektorene.

Tilstandsrapport årleg rapport og vurdering av pågåande utviklingsarbeid, rapport på arbeid med betre læringsmiljø, særleg anti-mobbearbeid

Tilstandsrapport utarbeides hvert år og behandles politisk. Fom skoleåret 2015/16 gjennomføres skolebesøk. Skoleansvarlig, rådmann og ordfører deltar og møter ansatte, foreldre, elever og ledelse.

Utvalgte tema og samme spørsmål til alle parter. Rapport med anbefalinger for videre arbeid behandles politisk.

Ved hjelp av eit lokalt utvikla kvalitetsårshjul, som m.a. inneheld rullering av handlingsplan, dialogmøte, strategikonferanse og utarbeiding av tilstandsrapport.

Vi benytter nå verktøyet PULS for at skolen skal gjøre en god anlyse og så iverksette tiltak. Vi er "tett på skolene" og benytter Ståstedanalysen og skriver avtale om oppfølging med skolene.

Vi gjennomfører kvalitetsdialog med skulane. Vi har eigen plan/årshjul for dette arbeidet.

Vi gjennomfører årlige utviklingsbesøk (tilsyn) på skolene i kommunen. 1310.no er også en bidragsyter i denne sammenhengen. Vi gjennomfører også månedlige møtepunkter med skolelederne der arbeidet på skolene for å nå målene i læreplanverket tematiseres på ulike måter.

Vi har en egen tilstandsrapport årlig. Fokuserer nå mer på hva skal vi gjøre mer av for å nå våre to hovedmål Økt læringsutbytte og økt gjennomføring.

Vi har et kvalitetsikringsystem- Den gode skole- følges opp med dialogmøter- tilstandsrapporter fra skole og kommune. Faste møter med politikerne.

Vi har innført et KIS-system (kvalitetsutvikling i skolen), som innbefatter tematiske skolebesøk og dialog mellom skoleeier, skolens ledelse, plangruppe, elevrepresentant og foreldrerepresentant, i tillegg til besøk i klasserom. Skoleeier og skolen sender inn problemstillinger til drøfting, i tillegg til at skoleeier har ulike tilsynsspørsmål. Skolene forbereder seg ved å bruke "glansbilde-metoden" som en internkontroll av egen praksis opp mot ønsket praksis. Tema de siste årene har vært læringsmiljø, tilpasset opplæring, læringsresultat, vurderingspraksis, relasjonsledelse, medvirkning. Elev- og foreldrerrep. får en aktiv rolle i dette møtet, og det synest vi er bra. Skoleeier følger opp skolen med et oppfølgingsmøte i mellomperioden frem mot neste KIS-besøk. Dialog og prioriteringer blir dokumentert i notat fra møtet, og fulgt opp av skolen/skoleeier i ettertid.

ØFK har utviklet et digitalt verktøy for skolebasert vurdering. Skolene legger inn sine kvalitetsvurderinger i verktøyet. Skoleeier har tilgang til kvalitetsvurderingene som skolene gjør og verktøyet fungerer i så måte også som et rapporteringsverktøy.

Årlig kvalitetsoppfølging, der skolens resultater, planer, satsingsområder og arbeidsmåter blir analysert. Skolens ledelse og en del av lærerne deltar i analysen, sammen med rådgivere fra skoleeier Foreldre og elever deltar på deler av møtet. Det blir skrevet en vurderingskonklusjon som utgangspunkt for skolens videre arbeid.

Årlig kvalitetsrapport som dokumenterer arbeid gjennom hele året som har gått

Årlig rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringen. På skolenivå gjennomføres jevnlig skolebasert vurdering.

Årlig tilstandsrapport som blir utarbeidet i samarbeid med rektorene.

Årlig tilstandsrapport til politisk behandling og oppfølging av funn i organisasjonen.

Årlig tilstandsrapport til skoleeier. Skoleeier tar pulsen på grunnskolen gjennom møter med elever, lærere, ledelse, FAU

Årlige dialogmøter med skolene med utg.pkt. i fylkets strategiplan for vgo samt medvirkning til utforming av årlig tilstandsrapport.

Årlige faste kvalitetssamtaler mellom skoleeier og skolene

Årshjul Sjekklister Tilsendte oversikter Tilsyn Tilstandsrapport på skole og kommunenivå.
Oppfølging elev- og foreldreundersøkelser Oppfølging resultater, gjennom bl.a. Puls og Vokal

Årshjul for skoleeiers aktiviteter Benytter systemet 1310.no Etablering av felles kvalitetskriterier for alle skoler Styringsdialog med skoleledere Skal etablere interntilsyn med skolene fra 2016

Vedlegg 6.A: Skoleledelsens tilrettelegging for samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere. Skolelederes svar.

I hvilken grad har skoleledelsen lagt til rette for samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere om undervisningen?		%
Krav om felles årsplanlegging/felles årshjul	I svært stor grad	27
	I stor grad	43
	I liten grad	28
	Ikke i det hele tatt	1
	Total	100
Felles tid for pedagogisk samarbeid	I svært stor grad	32
	I stor grad	54
	I liten grad	14
	Ikke i det hele tatt	0
	Total	100
Legge til rette for at fellesfaglærerne er på samme utdanningsprogram over tid	I svært stor grad	21
	I stor grad	62
	I liten grad	18
	Ikke i det hele tatt	0
	Total	100
Legge til rette for at fellesfaglærerne ikke dekker for mange utdanningsprogram	I svært stor grad	19
	I stor grad	58
	I liten grad	20
	Ikke i det hele tatt	3
	Total	100
Hospiteringsordninger for fellesfaglærerne i verksted eller arbeidsliv	I svært stor grad	7
	I stor grad	29
	I liten grad	41
	Ikke i det hele tatt	23
	Total	100
Felles plassering av lærerne arbeidsplasser	I svært stor grad	13
	I stor grad	36
	I liten grad	30
	Ikke i det hele tatt	20
	Total	100
N		69

Vedlegg 6.B: Informasjon om yrkesretting av fellesfagene. Skoleledernes svar.

Hvor ofte får skoleleder kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes? Ta stilling til påstandene nedenfor og sett ett kryss per rad.		%
Yrkesretting og relevans er tema på felles møter mellom lærerne og ledelsen	Alltid, eller nesten alltid	9
	Ofte	47
	Av og til	41
	Aldri	3
	Total	100
Skoleleder etterspør samarbeid om undervisningen i medarbeider- eller utviklingssamtaler med lærerne	Alltid, eller nesten alltid	18
	Ofte	57
	Av og til	24
	Aldri	1
	Total	100
Lærerne rapporterer til sin leder om yrkesretting av fellesfagene	Alltid, eller nesten alltid	10
	Ofte	34
	Av og til	48
	Aldri	7
	Total	100
N		67

Vedlegg 6.C: Samarbeid om undervisningen. Skolelederes svar.

I hvilken grad samarbeider programfaglærere og fellesfaglærere om undervisningen eller felles undervisningsopplegg?		%	
Fellesfaglærerne bruker eksempler fra programfagene i sin undervisning	I svært stor grad	11	
	I stor grad	76	
	I liten grad	14	
	Ikke i det hele tatt	0	
	Total	100	
Det planlegges og gjennomføres felles tverrfaglige læringsøkter	I svært stor grad	8	
	I stor grad	41	
	I liten grad	50	
	Ikke i det hele tatt	2	
	Total	100	
Fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammernes læringsarenaer	I svært stor grad	5	
	I stor grad	38	
	I liten grad	53	
	Ikke i det hele tatt	5	
	Total	100	
Programfaglærere deltar i fellesfagtimer	I svært stor grad	2	
	I stor grad	12	
	I liten grad	70	
	Ikke i det hele tatt	17	
	Total	100	
Elevarbeider planlegges, gjennomføres og vurderes av både fellesfag- og programfaglærere	I svært stor grad	3	
	I stor grad	44	
	I liten grad	52	
	Ikke i det hele tatt	2	
	Total	100	
		N	66

Vedlegg 7.A: I hvilken grad mener du at det er behov for at Utdanningsdirektoratet utvikler pedagogiske nettressurser på www.udir.no som støtte til arbeidet med tilpasset opplæring i skolene? Skoleeiers svar etter landsdel og innbyggertall i kommunen.

		Ikke i det hele tatt	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
		%	%	%	%
Landsdel	Oslo og Akershus (N=8)	0	0	100	0
	Øst-Norge (N=27)	0	30	70	0
	Sør- og Vest-Norge (N=39)	0	28	72	0
	Midt- og Nord-Norge (N=30)	3	27	67	3
Innbyggertall	Under 3000 (N=29)	0	38	62	0
	3000 til 9999 (N=41)	2	24	71	2
	10.000 og mer (N=34)	0	18	82	0
	Alle (N=104)	1	26	72	1

Vedlegg 9.A: Alt i alt, hvor godt eller dårlig mener du forholdene ligger til rette for at lærere på din skole skal kunne gjøre en god jobb som lærer? Skoleledernes svar i 2010, 2013 og 2015.

	2010 (N=713)	2013 (N=540)	2015 (N=528)
Svært godt	30	32	35
Ganske godt	63	60	64
Verken godt eller dårlig	5	5	1
Ganske dårlig	2	2	0
Svært dårlig	0	1	0
Total	100	100	100
N	713	540	528

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no